ספר הבהיר

המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה ז״ל

תרגום לצרפתית מאת גילן

Sefer Habbahir

Livre de la Clarté

Attribué à Rabbi Neh'unya Ben Haqana, que son souvenir soit une bénédiction

Traduction française par Gilen

1. Rabbi Neh'unya Ben Haqana a dit: un verset dit "Or donc, ils ne voient plus la lumière brillante *(Bahir)* qui est dans les Cieux" (Iyov 37:21), et un autre verset dit "Il fait des Ténèbres sa retraite cachée" (Tehilim 18:12), et *il est aussi* dit "Nuage et brûme autour de lui" (Tehilim 97:2), *c'est une* contradiction, *mais* vient le troisième verset *qui* harmonise les deux, "Même les Ténèbres ne s'obscurcissent pas devant toi et la nuit rayonne comme le jour, comme l'obscurité qui est comme la lumière" (Tehilim 139:12).

א. אמר ר׳ נחוניא בן הקנה כתוב אחד אומר וְעַתָּה| לֹא רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים (איוב ל״ז כא), וכתוב אחד אומר יָשֶׁת חֹשֶׁךְ| סִתְרוֹ (תהלים י״ח יב) ואומר עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו (תהלים צ״ז ב) קשיא, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר כַּחֲשֵׁיכָה כָּאוֹרָה (תהלים קל״ט יב).

2. Rabbi Berakhiya a dit: pourquoi est-il écrit "Et la terre était Tohu *(Chaos)* et Bohu *(Désolation)*" (Bereshit 1:2). Quel est le sens de "était"? *Cela signifie que* le Tohu existait déjà. Et qu'est-ce que le Tohu? Quelque chose qui déconcerte les Fils de l'Homme. Et pourquoi le Bohu? Car il n'y avait que le Chaos et le retour à la Désolation. Et qu'est-ce que le Bohu? Quelque chose ayant de la substance car Bohu s'écrit – Bo Hu *(il est en lui)*.

ב. אמר ר׳ ברכיה מאי דכתיב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ (בראשית א׳ ב) מאי משמע היתה, כבר היתה תהו, ומאי תהו דבר המתהא בני אדם, ומאי בהו, אלא תהו היתה וחזרה לבהו, ומאי בהו, דבר שיש בו ממש דכתיב בהו בו הוא.

3. Et pourquoi la Torah commence t-elle avec *la lettre* Bet? Afin qu'elle soit commencée par une bénédiction *(ברכה, Berakha commence par un ב)*. Et d'où *savons-nous* que la Torah est appelée Berakha? Car il est dit "et il est comblé de la bénédiction de l'Eternel, que la Mer et le Sud soient son héritage" (Devarim 33:23). Et la Mer n'est autre que la Torah, comme il est dit "et elle est plus vaste que la mer" (Iyov 11:9). *Pourquoi* "et il est comblé de la bénédiction de l'Eternel"? Car seulement partout où il est dit Bet, cela désigne la bénédiction, comme nous avons dit de Bereshit, et il n'y a de Commencement sans Sagesse, comme il est dit "le commencement de la sagesse, c'est la crainte de l'Eternel" (Tehilim 111:10).

ג. ומפני מה התחיל התורה בבי״ת כמה דאתחיל ברכה ומנלן דהתורה נקראת ברכה, שנאמר וּמָלֵא בִּרְכַּת יְיָ יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה (דברים ל״ג כג), ואין ים אלא תורה שנאמר וּרְחָבָה מִנִּי־יָם (איוב י״א ט), מאי ומלא ברכת ה׳ אלא כל מקום שנאמר בי״ת הוא לשון ברכה כדאמרינן בראשית, ואין ראשית אלא חכמה שנאמר רֵאשִׁית חָכְמָה| יִרְאַת יְיָ (תהלים קי״א י), ואין חכמה אלא ברכה שנאמר [ע׳ מ״א ב׳מה] ויברך אלהים את שלמה וכתיב

Et il n'y a de Sagesse sans Bénédiction, comme il est dit "et D.ieu bénit Shelomo", et il est écrit "et l'Eternel donna la Sagesse à Shelomo" (Melakhim I 5:26). *Cela* représente un roi qui marie sa fille à son fils, et *après* la lui avoir donnée en mariage lui dit "fais avec elle selon ta volonté".

(מלכים א ה׳ כו) וַיְיָ נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה, משל למלך שהשיא את בתו לבנו ונתנו לו בחתונה ואמר לו עשה בה כרצונך.

4. Et pourquoi *savons-nous* que cette Bénédiction vient du Barukh Hu *(Béni Soit-Il)*? Peut-être *que cela* vient de Berekh *(*ברך – *genou)*. Il est écrit "car pour moi tout genou pliera" (Yeshayahu 45:23). *Berakha désigne donc* le lieu où tout genou plie. A quoi cela se réfère-t-il? Cette parole se réfère à ceux qui cherchent à voir la face du Roi, et qui ne savent pas où est sa demeure *(*בית*, Bayit – "demeure, maison", est également le nom de la lettre Bet)*. Ils demandent d'abord "où est la demeure du Roi?", et après cela ils demandent "où est le Roi?". Pour cette raison *il est écrit* "car pour moi tout genou pliera", y compris les plus élevés, *et* "toute langue prêtera serment" (ibid.).

ד. ומאי דההוא ברכה לישנא דברוך הוא דילמא לישנא דברך הוא דכתיב כִּי־לִי תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ (ישעיה מ״ה כג), מקום שכל ברך כורע, משל למה הדבר דומה למבקשים לראות את פני המלך ואינם יודעים אנה ביתו, שואלים אנה בית המלך תחלה ואחר כך שואלים אנה המלך, לפיכך כי לי תכרע כל ברך ואפילו עליונים, תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן (שם).

5. Rabbi Rah'umai s'assit et expliqua: pourquoi est-il écrit "et il est comblé de la bénédiction de l'Eternel, que la Mer et le Sud soient son héritage" (Devarim 33:23)? *Cela signifie que* partout *où il y a un* Bet, il est béni. Car il *le* comble, comme il est dit "il est comblé de la bénédiction de l'Eternel", et de là il abreuve ceux qui en ont besoin. Et de cette plénitude il prend d'abord conseil. Ceci est pareil à un Roi qui voulait construire son palais avec des pierres solides. Il brisa des rochers et tailla les pierres, et lui apparurent de grandes eaux, de l'eau vive. Le Roi dit "puisqu'il me coule de l'eau, je vais planter un jardin, et je m'y réjouirai, Moi et tout le Monde". Ceci est représenté par "j'étais à

ה. ישב ר׳ רחומאי ודרש מאי דכתיב וּמָלֵא בִּרְכַּת יְיָ יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה (דברים ל״ג כג), אלא בכל מקום בי״ת מבורך הוא, כי הוא המלא שנאמר ומלא ברכת ה׳ ומשם משקה הצריכים, ומן המלא נטלה עצה תחלה, משל למה״ד למלך שרצה לבנות פלטרין שלו בסלעים חזקים קצץ צורים וחצב סלעים ויצא לו מעין מים גדול מים חיים, אמר המלך הואיל ויש לי מים נובעים אטע גן ואשתעשע בו אני וכל העולם, הה״ד וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ

אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשֻׁעִים יוֹם יוֹם מְשַׂחֶקֶת לְפָנָיו בְּכָל־עֵת (משלי ח׳ ל), אמרה תורה אלפים שנה הייתי בחיקו של הקב״ה שעשועים שנאמר יום יום, ויומו של הקב״ה אלף שנה שנאמר כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר (תהלים צ׳ ד), מכאן ואילך לעתים שנאמר בכל עת, והשאר לעולם שנאמר וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם־לָךְ (ישעיה מ״ח ט), מאי ותהלתי דכתיב תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ (תהלים קמ״ה א), מאי תהלה, משום דארוממך, ומאי רוממות, משום דאֲבָרֶכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד (שם).

ses côtés, disciple, et j'étais choyé jour après jour, en me divertissant en sa présence à tout moment" (Mishlei 8:30). La Torah dit "*pendant* des milliers d'années *(ou bien 2000 ans)* j'ai été choyée dans le sein du Saint Béni Soit-Il", comme il est dit "jour après jour", et au Jour du Saint Béni Soit-Il *correspondent* mille années, comme il est dit "car mille ans à tes yeux sont comme le jour d'hier qui s'est écoulé" (Tehilim 90:4). A partir de là, tous les moments où il est dit *bekhol êt* (à tout moment), *cela signifie* "qui demeure toujours", comme il est dit "et Ma louange je la contiens pour toi" (Yeshaya 48:9). Pourquoi "Ma louange"? Car il est écrit "louange de David: je t'exalterai" (Tehilim 145:2). Pourquoi "louange"? A cause de "je t'exalterai". Et pourquoi *cette* exaltation? A cause de "je bénirai Ton Nom éternellement" (ibid.).

ו. ומאי ברכה, אלא משל למה״ד למלך שנטע אילנות בגנו ,ואע״פ שירדו גשמים ושואב תמיד וגם הקרקע לח ושואב תמיד צריך הוא להשקותן מן המעיין שנאמר רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־עֹשֵׂיהֶם (תהלים קי״א י׳), ואז תאמר שהיא חסרה כלום הרי אומר תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד (שם).

6. Et pourquoi une bénédiction? Ce mot peut être comparé au Roi qui planta des arbres dans son jardin, et même lorsqu'il pleuvait il puisait tout le temps *de l'eau pour les arroser*. Et bien que le sol eût été humide, il devait tout le temps puiser pour les arroser à partir d'une source, comme il est dit "le début de la Sagesse, c'est la crainte de l'Eternel, le bon sens pour tous ceux qui agissent *selon ses lois*" (Tehilim 111:10). Et alors tu diras, est-ce qu'elle ne diminue en rien, c'est pourquoi il est dit "Sa louange se dresse éternellement".

ז. ישב רבי אמוראי ודרש מאי דכתיב וּמָלֵא בִּרְכַּת יְיָ יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה (דברים ל״ג כג), כך אמר משה אם תלך בחוקותיו תירש העולם

7. Rabbi Amoray s'assit et expliqua: pourquoi est-il écrit "et il est comblé de la bénédiction de l'Eternel, que la Mer et le Sud soient son héritage" (Devarim 33:23)? Ainsi disait Moshe: "Si tu marches selon Ses lois, tu hériteras de ce

הזה והעולם הבא, העולם הבא שהוא נמשל לים שנאמר וּרְחָבָה מִנִּי־יָם (איוב י״א ט), והעוה״ז נמשל לדרום שנאמר כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי (יהושע ט״ו יט) ומתרגמינן ארי ארעא דרומא.

Monde et du Monde à venir". Le Monde à venir est comparable à la Mer, comme il est dit "et elle est plus vaste que la mer" (Iyov 11:9). Et ce Monde est comparable au Sud, comme il est dit "car tu m'as donné la terre du Negev" *(נגב – signifie "sec, aride" mais aussi "Sud")* (Yehoshuâ 15:19). Et cela est traduit *par le Targum* comme "la terre du Sud".

ח. ועוד למה הוסיף הקב״ה ה״א באברהם יותר משאר אותיות אלא כדי שיזכו כל אבריו של אדם לחיי עולם הבא שהוא נמשל לים, כביכול בו נשלם הבנין דכתיב כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם (בראשית ט׳ ו), ואברהם בגמטריא רמ״ח כמנין אבריו של אדם.

8. Et pourquoi encore Le Saint Béni Soit-Il a-t-Il ajouté à Avraham un Hé plutôt qu'une autre des lettres? Ceci afin que toutes les parties du corps de l'homme méritent de vivre dans le Monde à venir, qui est comparable à la mer. En quelque sorte, par lui *(Avraham)* l'Edifice fut achevé, comme il est écrit "car à l'image d'Elohim, Il fit l'Homme" (Genèse 9:6). Et Avraham est 248 par la Gematria, comme le nombre des parties du corps de l'homme.

ט. מאי דכתיב יְרֻשָּׁה (דברים ל״ג כג) רש היה לו לומר, אלא אפי׳ הקב״ה בכלל, והיינו רש יה, למה״ד למלך שהי׳ לו ב׳ אוצרות והקצה אחד מהם, לסוף ימים אמר לבנו טול מה שיש בשני אוצרות הללו, אמר הבן שמא לא יתן לי מה שהקצה, א״ל טול הכל, והיינו דכתיב יָם וְדָרוֹם יְרֻשָּׁה (שם), ויה רש וינתן לך הכל ולואי שתשמור דרכי.

9. Pourquoi est-il écrit, "héritage" *(ירשה, Yerasha)* (Deutéronome 33:23)? "Hérite !" *(רש, Rash)* aurait été suffisant. Cela *signifie que* même le Saint Béni Soit-Il y est inclus. Et *dans Yerasha* il y Rash et Yah *(יה, Yah – D.ieu)*. A quoi cela se réfère-t-il? Au Roi qui avait deux trésors, dont l'un était mis de côté. A la fin de ses jours, il dit à son fils "Prends ce qu'il y a dans ces deux trésors". Le fils dit "Se pourrait-il que ne me soit pas donné ce qui est mis de côté". Il lui dit "Prends tout". Et *c'est ainsi* qu'il est écrit "que la Mer et le Sud soient son héritage" (ibid.). Et Yah Rash *(hérite de D.ieu),* et tout te sera donné si tu gardes Mes Voies.

י. אמר רבי בון מאי דכתיב מֵעוֹלָם נִסַּכְתִּי מֵרֹאשׁ מִקַּדְמֵי־אָרֶץ (משלי ח׳ כג), מאי מעולם, שצריך להעלימו

10. Rabbi Boun dit: Pourquoi est-il écrit "Depuis toujours, je fus répandu bien avant la naissance de la terre" (Mishlei 8:23). Pourquoi "depuis toujours" *(מעולם, meôlam)*? Car il doit le cacher *(העלים,*

מכולי עלמא דכתיב גַּם אֶת־הָעֹלָם נָתַן בְּלִבָּם (קהלת ג׳ יא), אל תקרא העולם אלא העלם, אמרה תורה אני קדמתי להיות ראש לעולם שנאמר מעולם נסכתי מראש ואם תאמר שמא הארץ קדמה לה ת״ל מקדמי ארץ כד״א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ (בראשית א׳ א),ומאי ברא, ברא כל צרכי הכל ואח״כ אלהים, ומה כתיב בתריה את השמים ואת הארץ.

heêlim) de tout le monde, comme il est écrit "Il a aussi mis le monde *(*העולם, *haôlam)* dans leur coeur" (Qohelet 3:11), ne lis pas Haôlam *(le monde)*, mais Heâlem *(disparition)*. La Torah dit "J'ai précédé le début du Monde", comme il est dit "Depuis toujours, je fus répandu depuis le commencement". Et si tu dis que la terre l'a précédée *(la Torah)*, le texte dit "avant la terre", comme dit un verset "Au commencement Elohim créa le ciel et la terre" (Genèse 1:1). Et pourquoi "créa"? *Car* il créa tout le nécessaire pour toute chose. Et après cela "Elohim". Et il est écrit en dernier "le ciel et la terre ."

י״א. ומאי גַּם אֶת־זֶה לְעֻמַּת־זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים (קהלת ז׳ יד), ברא בהו ושם מקומו בשלום וברא תהו ושם מקומו ברע, בהו בשלום שנאמר עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו (איוב כ״ה ב) מלמד שמיכאל שר הימיני של הקב״ה מים וברד וגבריאל שר שמאלו של הקב״ה אש ,ושר שלום ביניהם מכריע והיינו דכתיב עושה שלום במרומיו.

11. Et pourquoi "L'Elohim les fit l'un comme l'autre, opposés l'un à l'autre" (Qohelet 7:14). Il créa le Bohu et le plaça dans la Paix, et Il créa le Tohu et le plaça dans le Mal. Le Bohu dans la Paix, comme il dit "Il a fait la paix dans Ses hauteurs" (Iyov 25:2). Cela enseigne que Mikhael, Ministre à la droite du Saint Béni Soit-Il, est eau et grêle. Et Gavriel, Ministre à la gauche du Saint Béni Soit-Il, est feu. Et le Ministre de la Paix harmonise les deux. C'est le sens de ce qui est écrit *dans* "Il fait la paix dans Ses hauteurs".

י״ב. ומנלן דתהו הוא ברע דכתיב עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע (ישעיה מ״ה ז), הא כיצד רע מתהו ושלום מבהו ברא תהו ושם מקומו ברע (שנא׳ עושה שלום ובורא רע ברא בהו ושם מקומו בשלום שנאמר עושה שלום במרומיו):

12. Et d'où *savons-nous que* le Tohu est dans le Mal? *Car* il est écrit "Il fait la Paix et créé le Mal" (Yeshayahu 45:7). Comment cela le Mal *viendrait* du Tohu, et la Paix du Bohu? Il créa le Tohu et le plaça dans le Mal (comme il est dit "Il fait la Paix et créé le Mal". Il créa le Bohu et le plaça dans la Paix, comme il est dit "Il fait la paix dans Ses hauteurs"):

י״ג. ועוד ישב ר׳ בון ודרש מאי דכתיב יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ (ישעיה

13. Rabbi Bun s'assit encore et enseigna: Pourquoi est-il écrit "Il forme la Lumière

שם), אלא אור שיש בו ממש כתיב בו יצירה, חשך שאין בו ממש כתיב ביה בריאה, כמה דאת אמר יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ (עמוס ד׳ יג). ואי בעית אימא אור שיש בו הויה דכתיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א׳ ג) ואין הויה אלא ע״י עשיה, קרי ביה יצירה ,חשך דלא הוה ביה עשיה אלא הבדלה והפרשה בלבד קרי ביה בריאה כמד״א הבריא פלוני.

et créé les Ténèbres" (Yeshaya 45:7)? Seule la Lumière qui a de la substance se rapporte à la Formation *(Yetsira)*. Les Ténèbres qui n'ont pas de substance se rapportent à la Création *(Beria)*. Ceci en accord avec ce qui est dit: "Il forme les montagnes et créé le vent" (Âmos 4:13). Et il y a une *autre* idée intéressante: la Lumière a une existence intrinsèque, comme il est écrit "Et Elohim dit, que la lumière soit" (Bereshit 1:3). Et il n'y a d'existence que par l'achèvement *(Âsia)*. Le terme "Yetsira" *(formation)* est donc employé. Les Ténèbres qui n'ont pas en eux Âsia, il n'y a de séparation *(Havdala)* et de différenciation *(Hafrasha)* que si on l'appelle Beria, comme il est dit d'une personne qu'elle recouvre la santé *(Havaria, s'écrit exactement comme Haveriah)*.

י״ד. למה ב׳ סתומה מכל צד ופתוחה מלפניה ללמדך שהוא בית לעולם והיינו דקב״ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו, ואל תקרא ב׳ אלא בית הדא היא דכתיב בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַיִת וּבִתְבוּנָה (משלי כ״ד ג) (יתכונן).

14. Pourquoi la lettre Bet est-elle fermée de toutes parts et ouverte à l'avant? Pour t'enseigner qu'elle est la Maison *(Bayit s'écrit exactement comme Bet)* du Monde, c'est-à-dire que le Saint Béni Soit-Il est l'Espace du Monde, et le Monde n'est pas Son Espace. Et ne lis pas Bet, mais Bayit. Ceci est écrit "Avec sagesse se construit une maison, et avec intelligence (elle est établie)" (Mishlei 24:3).

ט״ו. ולמה ב׳ דומה, לאדם שנוצר בחכמה שסתום מכל צד ופתוח מלפניו והאל״ף פתוחה מלאחריו, לומר זה זנב הב׳ שפתוחה מלאחריו, שאלמלא כן לא יתקיים האדם כך אלמלא בית בזנבה של א׳ לא יתקיים העולם.

15. Et à quoi ressemble le Bet? A l'homme qui est formé par la sagesse, qui est fermé de toutes parts. Il est fermé de tous côtés et ouvert vers l'avant. Et l'Alef est ouvert vers l'arrière. Ceci enseigne que la queue du Bet est ouverte à l'arrière. Sinon, l'homme n'existerait pas. De même, s'il n'y avait pas le Bet sur la queue du Alef, le Monde n'existerait pas.

ט״ז. אמר ר׳ רחומאי האורה קדמה לעולם שענן וערפל סביביו שנאמר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר (בראשית א׳ ג), אמרו לו קודם יצירת ישראל בנך תעשה לו עטרה, א״ל הן, משל למה״ד למלך שהתאוה לבן ומצא עטרה נאה קלוסה ומשובחת שמח שמחה ואמר זה לבני לראשו כי לו נאה, א״ל ויודע הוא שבנו ראוי, אמר שתוקי כך עלה במחשבה ונודע שנאמר וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת גו׳ (שמואל ב׳ י״ד יד).

16. Rabbi Rah'umay a dit: La Lumière précéda le Monde qui était entouré de nuages et de brûme, comme il est dit "Et Elohim dit, que la lumière soit, et la lumière fut" (Bereshit 1:3.). On lui dit: Avant la création d'Israël Ton fils, lui avais-Tu fait une couronne?". Il leur dit: Oui. Cette image est semblable au Roi qui voulait un fils. Et il trouva une magnifique et remarquable couronne. Il se réjouit de bonheur et dit: "pour mon fils, pour sa tête car elle lui siéra". On lui dit: "Sais-tu si elle lui conviendra?". Il dit: "Silence! Ainsi m'en est venue la pensée". Et pour cela il est dit "Et il eut des pensées etc." (Shemuel II 15:14)

י״ז. ישב ר׳ אמוראי ודרש למה אל״ף בראש, שהיא היתה קודמת לכל, ואפילו לתורה.

17. Rabbi Amorai s'assit et expliqua: Pourquoi Alef est il au début? Car il était avant tout, et même *avant* la Torah.

י״ח. ולמה בי״ת קרובה לה, מפני שהיא היתה תחילה, ולמה יש לה זנב, להראות מאיזה מקום היתה, וי״א שמשם נתקיים העולם.

18. Et pourquoi Bet est-il près de lui *(Alef)*? Parce qu'il était le début. Et pourquoi a-t-il une queue? Pour indiquer de quel lieu il provient. Et certains disent que c'est de là que le Monde fut fait.

י״ט. ולמה גי״מל שלישית, מפני שהיא שלישית, ולהודיע שהיא גומלת חסדים. והלוא ר׳ עקיבא אמר למה ג׳ שלישית מפני שגומלת ומתגדלת ומתקיימת כמה דאת אמר וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל (בראשית כ״א ח), א״ל הוא דבריי כי הוא גודל וגומל חסד לשכנו עמו ואמון אצלו.

19. Et pourquoi Gimel est-il troisième? Parce qu'il est triple *(Shelishit signifie à la foi "troisième" et "triple")*. Et pour indiquer qu'il récompense *(la racine Gamal signifie "récompenser")* de bienfaits. Mais Rabbi Âqiva dit: Pourquoi Gimel est-il troisième? Parce qu'il récompense, s'étend *(verbe Hugdal, "s'étendre")* et subsiste, comme il est dit "L'enfant grandit et mûrit" (Bereshit 21:8). Il leur dit: ce sont mes paroles, car il grandit et récompense de bonté ses voisins, son peuple et les croyants *qui sont* près de lui.

כ. ומפני מה יש לה זנב למטה לגי״מל, אמר להם ראש יש לו לג׳ למעלה ודומה לצינור, מה צינור זה שואב מלמעלה ומריק למטה אף ג׳ שואבת דרך הראש ומריקה דרך הזנב והיינו ג׳.

20. Et pourquoi y a-til une queue sous le Gimel? Il leur dit: Le Gimel a une tête en haut, et il ressemble à un tube. Qu'est-ce que ce tube? Elle *(la ligne)* attire par le haut et disperse par le bas. Aussi le Gimel aspire par la tête, et disperse par la queue. C'est Gimel.

כ״א. אמר ר׳ יוחנן בשני נבראו המלאכים דכתיב הַמְּקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו (תהלים ק״ד ג) וכתיב עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט (שם ד) ואמר ר׳ לויטס בן טברוס הכל מודים ומודה ר׳ יוחנן דהמים כבר היו, אבל בשני המקרה במים עליותיו, ומי השם עבים רכובו, ומי הַמְּהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ (תהלים ק״ד ג), אבל שלוחים לא נבראו עד יום ה׳.

21. Rabbi Yoh'anan dit: Le deuxième *jour* les anges furent créés, comme il est écrit: "*Il fait* la charpente *de sa demeure* avec les eaux *qui sont* au dessus de Lui" (Tehilim 104:3). Et il est écrit: "Il fait des vents ses messagers, du feu ardent son serviteur" (Tehilim 104:4). Rabbi Lewitas ben Tibrus dit: tous admettent et Rabbi Yoh'anan admet que les eaux existaient déjà, mais au deuxième *jour*, *il fait* la charpente *de sa demeure* avec les eaux *qui sont* au dessus de Lui. Et qui est celui dont les nuages sont la monture? Et qui est "celui qui se déplace sur les ailes du vent" (Tehilim 104:3), alors que les messagers ne furent pas créés avant le cinquième jour.

כ״ב. ומודים הכל שלא נבראו ביום ראשון שלא יאמרו מיכאל היה מותה בדרומה של רקיע וגבריאל בצפונו והקב״ה סודר באמצעיתו, אלא אָנֹכִי יְיָ עֹשֵׂה כֹּל נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ מֵיאִתִּי (ישעיה מ״ד כד) מי אתי כתיב אני הוא שנטעתי אילן זה להשתעשע בו כל העולם ורקעתי בו כל וקראתי שמו כל שהכל תלוי בו והכל יוצא ממנו, והכל צריכים לו, ובו צופים ולו מחכין, ומשם פורחים הנשמות בשמחה, לבדי הייתי כשעשיתי

22. Et tous admettent qu'ils ne furent pas créés le premier jour, et que l'on ne *devrait* pas dire que Mikhael agitait le Firmament au Sud, et Gavriel au Nord, et que le Saint Béni Soit-Il le mettait en ordre en son Centre. Ceci *est écrit dans* "Moi, l'Eternel, je fais toute chose, seul j'étend les Cieux, seul j'étend la terre, qui est avec moi?" (Yeshaya 44:24). Il est écrit "qui est avec moi": Je suis Celui qui a planté cet arbre pour réjouir tout le Monde avec, et j'ai tout répandu en lui, et je l'ai appelé du nom de Kol *("tout")*, car tout dépend de lui et tout émane de lui. Et tous ont besoin de lui, et en lui ils voient et espèrent. Et de là les âmes *(Neshamot)* s'envolent dans la joie. J'étais seul quand Je le fis, et aucun ange ne s'élevera contre cela disant "je t'ai

אותו, ולא יגדל עליו מלאך לאמר אני קדמתי לך, כי גם בעת שרקעתי ארצי שבה נטעתי ושרשתי אילן זה ושמחתי ביחד ושמחתי בהם, מי אתי שגליתי לו סודי זה.

précédé", car lorsque j'ai étendu Ma terre dans laquelle j'ai planté et enraciné cet arbre, je me suis réjoui ensemble et je me suis réjoui en eux. Qui *était* avec Moi, à qui j'aurais révélé ce secret?

כ"ג. אמר ר' רחומאי מדברך נלמד שצורך העולם הזה ברא הקב"ה קודם השמים, א"ל הן, משל למה"ד למלך שביקש ליטע אילן בגנו ,השגיח בכל הגן לדעת אם יש שם מעיין נובע מים להעמיד אותו ,ולא מצא, אמר אחפור מים ואוציא מעין כדי שיוכל להתקיים האילן, חפר והוציא מעין נובע מים חיים ואח"כ נטע האילן ועמד ועשה פרי והצליח בשרשיו שהשקוהו תמיד מן המעיין.

23. Rabbi Rah'umai a dit: de tes paroles, est enseigné que le Saint Béni Soit-Il créa la nécessité de ce Monde avant *de créer* les Cieux. Il leur dit: Oui. Ceci est semblable au Roi qui voulait planter un arbre dans son jardin. Il examina tout le jardin pour découvrir s'il y avait là une source *qui* fournirait de l'eau pour le faire croître *(l'arbre)*, mais il ne trouva *rien*. Il dit: "Je creuserai *pour chercher de* l'eau, et ferai jaillir une source afin que l'arbre puisse vivre". Il creusa et fit jaillir une source qui fournissait une eau vive. Par la suite, Alors il planta l'arbre qui grandit et produit des fruits. Et il produisait abondamment car *ses* racines étaient constamment irriguées *grâce à* la source.

כ"ד. אמר ר' ינאי הארץ נבראה קודם לשמים שנאמר אֶרֶץ וְשָׁמַיִם (בראשית ב' ד), אמרו לו והכתיב אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ (בראשית א' א), אמר להם למה"ד למלך שקנה חפץ נאה ולא היה שלם ולא קרא עליו שם, אמר אשלימנו ואתקן כנו וחבורו, ואז אקרא לו שם הה"ד לִפְנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ ואח"כ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם (תהלים ק"ב כו), ואומר עֹטֶה־אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה (שם ק"ד ב) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו וגו' (שם ק"ד ג), ואומר עֹשֶׂה

23. Rabbi Yannai a dit: La terre fut créée avant les Cieux, comme il est dit: "terre et cieux" (Bereshit 2:4). Il lui dirent: et il est écrit "les cieux et la terre" (Bereshit 1: 1). Il leur dit: A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait acquis un bel objet mais qui n'était pas complet, alors il ne lui donna pas de nom. Il dit: "Je le compléterai, lui préparerai un socle et un raccord, et alors lui donnerai un nom. C'est ce qui est écrit dans "Autrefois, tu fondas la terre" (Tehilim 102:26) et ensuite "Et les cieux sont l'oeuvre de tes mains" (Ibid.). Et il *est* dit: "Il se drappe de lumière comme d'un vêtement *(שלמה, Salmah – à comparer avec שלם, Salam, "compléter")*, étend les cieux comme une tenture. *Il fait* la charpente *de sa*

מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט (שם ד), ואח"כ יָסַד־אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד (שם ה), כשתיקן לה מכון אז האמיץ בה שנאמר בל תמוט ,ומה שמה ועד שמה ומכונה עולם והיינו עולם ועד.

demeure avec les eaux au dessus de Lui..." (Tehilim 104:2-3). Et il *est* dit: " Il fait des vents ses messagers, du feu ardent son serviteur" (Tehilim 104:4). Et il ensuite: "Il a établi la terre sur son fondement, elle ne chancellera jamais" (Tehilim 104:5). Quand Il lui prépara un socle, il le renforça, comme il est dit "il ne chancellera pas". Et quel est son nom? ועד *(Vaêd – "et l'éternité")* est son nom. Et son socle est עולם *(Ôlam – "Monde")*. D'où עולם ועד (Ôlam Vaêd – "pour l'éternité").

כ"ה. אמר ר' ברכיה מאי דכתיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר (בראשית א' ג), ולא והיה אור, משל למלך שהיה לו חפץ נאה והקצהו עד שזימן לו מקום ושמהו שם הה"ד יהי אור ויהי אור שכבר היה.

25. Rabbi Berakhiya dit: Pourquoi est-il écrit "Et Elohim dit, que la lumière soit, et la lumière fut" (Bereshit 1:3) et non "et il y eu la lumière"? A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait un bel objet et le mit de côté jusqu'à ce qu'il lui prépare une place pour lui, et *alors* il l'y déposa. C'est pour cela qu'il est écrit "que la lumière soit, et la lumière fut", car elle existait déjà.

כ"ו. אמר ר' אמוראי מאי דכתיב יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה (שמות ט"ו ג),אמר ליה מר רחומאי ברבי לא תבעי לך מילתא דפשיטא, שמע לי ואמלכינך, א"ל למה"ד למלך שהיה לו דירות נאות ושם שם לכל אחד ואחד מהם וכולן זו טובה מזו, אמר אתן לבני דירה זו ששמה אל"ף ,גם זו טובה ששמה יו"ד, גם זו טובה ששמה שי"ן, מה עשה אספן כל השלשה ועשה מהם שם אחד ועשה מהם בית אחד, א"ל עד מתי תסתום דבריך, א"ל בני אל"ף ראש, יו"ד שני לה, שי"ן כולל כל העולם, ולמה שי"ן כולל

26. Rabbi Amorai dit: Pourquoi est-il écrit "L'Eternel est un homme *(איש – Ish)* de guerre" (Shemot 15:3). Mar Rah'umai lui dit: Berabbi *(terme utilisé pour s'adresser à un disciple)*, ne te demande pas une chose *aussi* simple. Ecoute-moi et je te conseillerai. Il lui dit: A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait de belles demeures. Et à chacune il donna un nom, et chacun était meilleur que l'autre. Il dit "je donnerai à mon fils celle dont le nom est Alef. Celle dont le nom est Yod est aussi bien. Celle dont le nom est Shin est aussi bien". Que fit-il? Il les rassembla toutes les trois et fit d'elles un seul nom, et fit d'elles une seule maison". Il lui dit: Jusqu'à quand déguiseras-tu tes paroles? Il lui dit: Mon fils, Alef est le commencement *(litt. la Tête, Rosh)*, Yod est le second, Shin contient tout le Monde. Et pourquoi Shin

כל העולם מפני שכתוב בה תשובה.

contient tout le Monde? Parce que par lui est écrit Teshuvah ("*Solution réponse" mais également "repentir")*.

כ"ז. שאלו לו תלמידיו מהו דלי"ת, א"ל מלה"ד לעשרה מלכים שהיו במקום אחד, וכלם עשירים, ואחד מהם עשיר אך לא כאחד מהם, אע"פ שעשרו גדול דל נקרא לגבי העשירים.

27. Ses élèves lui demandèrent: Qu'est-ce que le Dalet? Il leur dit: A quoi cela ressemble-t-il? A dix Rois qui étaient en un seul lieu. Et tous étaient riches *(comparer* עשר, *êser – "dix" et* עשיר, *Âshir – "riche")*, mais l'un d'entre eux n'était pas aussi riche que les autres. Bien que sont trésor fût grand, il était appelé pauvre *(*דל, *Dal)* au regard des riches.

כ"ח. אמרו לו מה ה"א, כעס ואמר להם לא אמרתי לכם לא תשאלו לי על דבר אחרון ואח"כ על הראשון, אמרו לו וה"א אחרון כתובה, אמר להם ראוי הוא להיכתב גימ"ל ה"א ועל מה נכתב גימ"ל דלי"ת מפני שהיה לו לכתיב דלי"ת ה"א, ומפני מה כתב גימל דלית ,אמר להם נחלפים הגימל במקום דלית בראשה במקום ה"א דלי"ת בקוצה מקום ה"א.

28. Ils lui dirent: Qu'est-ce que le He? Il se mit en colère et leur dit: Ne vous ai-je pas dit "ne m'interrogez pas sur la dernière chose et ensuite sur la première"? Ils lui dirent: Mais He est écrit après *(Dalet)*. Il leur dit: Il devrait être écrit Gimel He. Et pourquoi est-il écrit Gimel Dalet, parce qu'il doit y avoir Dalet He. Et pourquoi est-il écrit Gimel Dalet? Il leur dit: Gimel est à la place de Dalet par sa tête, à la place de He. Dalet par sa queue *est à la* place de He.

כ"ט. מאי ה"א, אמר ה"א תחתונה וה"א עליונה.

29. Qu'est-ce que He? Il dit: le He inférieur et le He supérieur.

ל. אמרו לו מאי וא"ו, אמר להם בששה קצוות נחתם העולם ,אמרו לו והלא ו' אחת, אמר להם והלא כתוב עֹטֶה־אוֹר כַּשַּׂלְמָה (תהלים ק"ד ב).

30. Ils lui dirent: Qu'est-ce que Waw? Il leur dit: Dans six directions le Monde fut scellé. Ils lui dirent: Mais Waw n'est-il pas unique? Il leur dit: N'est-il pas écrit "Il se drappe de lumière comme d'un vêtement" (Tehilim 104:2).

ל"א. אמר ר' אמוראי גן עדן היכן הוא, א"ל בארץ.

31. Rabbi Amorai dit: Le Jardin d'Eden, où est-il? Ils lui dirent: Sur la terre.

32. Rabbi Ishmael interrogea Rabbi Âqiva: Pourquoi est-il écrit "les cieux et la terre" (Bereshit 1:1)? S'il n'était pas dit את *(Et – particule introduisant un complément d'objet direct)* cela signifierait que "cieux" et "terre" sont des divinités. Il lui dit: Tu as touché le sujet, mais tu ne l'as pas éclairci, c'est pour cela que tu parles *ainsi*. Alors que את *(devant* השמים*)* contient le soleil et la lune, les étoiles et les constellations, את *(devant* הארץ*)* contient les arbres, les plantes, et le Jardin d'Eden.

ל״ב. דרש ר׳ ישמעאל לר׳ עקיבא מאי דכתיב אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ (בראשית א׳ א), אלמלא לא נאמר את היינו אומרים שמים וארץ אלהות הן, אמר לו העבודה נגעת אבל לא בררת, כן דברת ,אבל את לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות, ואת לרבות אילנות ודשאים וגן עדן.

33. Ils lui dirent: Il est écrit "Il a précipité la beauté d'Israël des cieux sur la terre" (Eikha 2:1). Ainsi *cela signifie-t-il que les Cieux* sont tombés? Il leur dit: Si vous l'avez lu, vous ne l'avez pas répété, et si vous l'avez répété, pas trois fois. A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait une belle couronne sur sa tête, un beau manteau sur ses épaules, et quand il entendit une mauvaise rumeur, il jeta la couronne de sa tête et le manteau de ses épaules.

ל״ג. אמרו לו הכתיב הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (איכה ב׳ א) וא״כ נפלו, אמר להם אם קרו לא שנו ואם שנו לא שלשו ,מלה״ד למלך שהיה לו עטרה נאה על ראשו מלת נאה בכתפיו ובא לו שמועה רעה השליך העטרה מעל ראשו והמלת מלפניו.

34. Ils lui demandèrent: Pourquoi le H'et a-t-il un pata'h *(point voyelle)* et un point dans une petite ouverture? Il leur dit: Parce que toutes les directions sont fermées sauf du côté du Nord, qui est ouvert vers le bien et vers le mal. Ils lui dirent: Vers le bien et il est écrit "Et voici un vent orageux venant du Nord, un grand nuage et un feu brûlant" (Yeh'ezqel 1:4). Et le feu n'est rien d'autre que de la colère, comme il est écrit: "Et un feu sortit de devant l'Eternel, et il les consuma, et les tua" (Wayiqra 10:2). Il leur dit: Il n'y a pas de difficulté. Ici *(dans le premier cas)*, c'est quand Israël fit la volonté de D.ieu, et là *(dans le second cas)* quand Israël ne fit pas fait Sa volonté. Quand Israël ne fit

ל״ד. שאלו לו מפני מה חי״ת צורת פתח ונקודה בפתח קטן ,א״ל מפני שכל הרוחות סתומות חוץ מפאת צפון שהוא פתוחה לטוב ולרע, א״ל לטובה והכתיב וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן־הַצָּפוֹן עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת (יחזקאל א׳ ד), ואין אש אלא חרון אף דכתיב וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמֻתוּ (ויקרא י׳ ב), א״ל לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן כשאין ישראל עושין רצונו ,בזמן שאין ישראל עושין

רצונו אש קרובה, ובזמן שעושין רצונו מדת הרחמים מתגלגלת וסובבת הה"ד נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע (מיכה ז' יח).

pas Sa volonté, un feu s'approcha. Et quand il fit Sa volonté l'attribut de Miséricorde s'enroula tout autour, comme il est écrit: "il supporte l'iniquité et passe sur le crime" (Mikhah 7:18).

ל"ה. משל למה"ד למלך שרצה לרדות את עבדיו וליסרם, עמד הגמון אחד ושאל על מה, אמר לו על כן, א"ל לא עשו עבדיך דבר זה מעולם ואני ערב לך בהם ואתה תבדוק אחריהם, בין כך ובין כך שככה חמת המלך.

35. A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui voulait soumettre et punir ses serviteurs. Un gouverneur se leva et demanda pourquoi. Il *(le Roi)* lui dit "parce que ceci". Il *(le gouverneur)* lui dit: "Tes serviteurs n'ont jamais fait une telle chose. Et je me porte garant pour eux devant toi, et toi, examine-les". Entre temps, la colère du Roi s'apaisa.

ל"ו. שאלו תלמידיו ואמרו מפני מה דלי"ת עבה מן הצד, אמר להם מפני הסגו"ל שהוא בפתח קטן שנאמר פִּתְחֵי עוֹלָם (תהלים כ"ד ז), שם שם הפתח למעל וסגול למטה ובאה עבה.

36. Ses étudiants l'interrogèrent en disant: Pourquoi le Dalet s'épaissit-il depuis le côté? Il leur dit: A cause du Segol *(point voyelle ou marque de cantillation)* qui est dans la petite ouverture, car il est écrit "Les Ouvertures du Monde" (Tehilim 24:7). Là il a posé le Pata'h au dessus et un Ségol en dessous. C'est pour cela qu'il s'épaissit.

ל"ז. מאי פתח פתח, ומאי פתח, הוא רוח תפונית שהוא פתח לכל העולם, מן השער שיצא הרע יוצא הטוב, ומה טוב, לגלג עליהם הלא אמרתי לכם פתח קטן, אמרו לו שכחנו שנה לנו, שנה אמר להם למה"ד למלך שהיה לו כסא לפעמים לוקח אותו בזרועו ולפעמים על ראשו, א"ל למה, לפי שהוא נאה וחס לישב עליו, א"ל ואנא שמו על ראשו, אמר להם במ"ם פתוחה שנאמר אֱמֶת מֵאֶרֶץ

37. Qu'est-ce que Pata'h? C'est une ouverture. Et qu'est *cette* ouverture? C'est le vent tournant qui ouvert à tout le Monde. De la porte d'où sort le Mal, sort le Bien. Et qu'est-ce que le Bien? Il se moqua d'eux: Ne vous ai-je pas dit *que c'est* un petit Pata'h? Ils lui dirent: Puisque nous l'avons oublié, répète-le nous. Il leur répéta: A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait un trône. Tantôt il le portait dans ses bras, tantôt sur sa tête. Ils lui demandèrent pourquoi. *Il dit:* Parce qu'il était beau et il *(le Roi)* se gardait de s'asseoir dessus. Ils lui dirent: Et où le plaçait-il sur sa tête? Il leur dit: Dans un Mem ouvert, puisqu'il est dit "la vérité germera de la terre, et la justice apparaîtra depuis les

Cieux" (Tehilim 85:12).

תִּצְמַח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף (תהלים פ"ה יב).

38. Rabbi Amorai s'assit et enseigna: Pourquoi est-il écrit "L'Eternel aime les portes de Sion parmi toutes les demeures de Yaâqov" (Tehilim 87:2). Les portes de Sion sont les ouvertures du Monde. Et une porte n'est rien d'autre qu'une ouverture, comme lorsqu'on dit "Ouvre-nous les portes de la miséricorde". Ainsi, le Saint Béni Soit-Il, a dit: J'aime les portes de Sion quand elles sont ouvertes. Pourquoi? Parce qu'elles sont du côté du Mal. Et quand Israël est Bon *(fait le bien)* devant D.ieu et se trouve digne de l'ouverture vers le Bien, Le Saint Béni Soit-Il l'aime parmi toutes les demeures de Yaâqov, qui toutes sont Paix, comme il est dit "Et Yaâqov, homme simple, habite *sous* des tentes" (Bereshit 25:27).

ל"ח. ישב ר' אמוראי ודרש מאי דכתיב אֹהֵב יְיָ שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב (תהלים פ"ז ב), שערי ציון הם פתחי עולם, ואין שער אלא פתח כמד"א פתח לנו שערי רחמים, כך אמר הקב"ה אוהב אני שערי ציון כשהן פתוחין, למה, שהן מצד הרעה, וכשישראל טובים לפני המקום וראוים להפתח לטוב הקב"ה אוהבם מכל משכנות יעקב שהם כולם שלום שנאמר וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים (בראשית כ"ה כז).

39. Cela ressemble aux deux fils d'un l'homme, l'un ayant un penchant à faire le Mal et qui fsaisait le Bien, et l'autre ayant un penchant à faire le Bien qui faisait le Bien. Qui est le plus louable? Celui qui est habitué à faire le Mal et qui fait le Bien, *car* peut-être le fera-t-il une seconde fois. C'est ce qui est écrit dans "L'Eternel aime les portes de Sion parmi toutes les demeures de Yaâqov" (Tehilim 87:2), qui toutes sont Paix, comme il est dit "Yaâqov, homme simple, habite *sous* des tentes" (Bereshit 25:27).

ל"ט. משל לשני בני אדם אחד מזומן לעשות רעה ועשה טובה ,ואחד מזומן לעשות טובה ועשה טובה, למי משבחין יותר למי שרגיל לעשות רע ועשה טוב, אולי יעשה פעם שניה הה"ד אֹהֵב יְיָ שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב (תהלים פ"ז ב) שהן כולם שלום שנאמר וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים (בראשית כ"ה כז).

40. Ses étudiants lui demandèrent: Qu'est-ce que le H'olam *(point voyelle)*? Il leur répondit: C'est la Neshamah *(âme)* et son nom est H'olam *(*חולם – *h'alam signifie aussi "rêver")*. Et si tu l'écoutes, tu renforceras ton corps ton corps pour le futur à venir. Et si tu te rebelles contre

מ. שאלו תלמידיו מהו חולם, א"ל נשמה ושמה חולם, שאם תשמע תחלים גופך לעתיד לבוא ואם תמרוד בא ישובה חלאיך בראשך וחלים בראשה.

elle, s'installera la maladie dans ta tête, et les maladies dans sa tête.

מ״א. ועוד אמרו שכל חלום הוא בחלם, וכל מרגלית לבנה הוא בחלם כדכתיב וְאַחְלָמָה (שמות כ״ח יט).

41. Ils dirent encore que tout rêve *(חלום, H'alom)* est dans le H'olam. Et toute pierre précieuse blanche est dans le H'olam, comme il est écrit "et une améthyste *(אחלמה, Ah'lamah)*" (Shemot 28:19).

מ״ב. אמר להם עולו ושמעו דקדוקי נקודה דאורייתא דמשה. ישב ודרש להם חיריק שונא את הרעים ומייסרם, ובצדו הקנאה והשנאה והתחרות דכתיב וְחֹרֵק עָלָיו שִׁנָּיו (תהלים ל״ז יב) אל תקרי חרק אלא רחק, רחק אלה המדות ממך ויתרחק ממך הרע, וכל שכן דהטוב ידבק בך.

42. Il leur dit: Venez et écoutez les subtilités des points voyelles de la Torah de Moshe. Il s'assit et leur enseigna: H'iriq déteste les méchants et les punit. Cela comprend la jalousie, la haine et la rivalité, comme il est écrit " Il grince *(H'oreq)* des dents contre eux" (Tehilim 37:12). Ne lis pas H'araq *(grincer)*, mais Rah'aq *(éloigner) (permutation du* ח *et du* ר*)*. Eloigne ces attributs de toi, et le Mal s'éloignera de toi, et tout se qui est Bien s'attachera à toi.

מ״ג. חרק אל תקרי חרק אלא קרח, אלא כל מקום שדבק חרק נשאר קרח שנאמר וְנַקֵּה (שמות ל״ד ז).

43. H'iriq. Ne lis pas H'araq mais Qara'h *(glace) (permutation des lettres par inversion)*. Partout où s'attache H'iriq reste la glace, comme il est écrit "et il innocente" (Shemot 34:7).

מ״ד. ומאי משמע דהאי חרק לשון שורף משום דהיא אש שורפת כל אשות דכתיב וַתִּפֹּל אֵשׁ־יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הָעֵצִים וְאֶת־הָאֲבָנִים וְאֶת־הֶעָפָר וְאֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר־בַּתְּעָלָה לִחֵכָה (מ״א י״ח לח).

44. Et pourquoi le H'iriq a-t-il la sens de brûler? Parce qu'il est un feu qui brûle tous les feux, comme il est écrit "Et le Feu de l'Eternel descendit et consuma l'offrande, le bois, les pierres, et la poussière, et l'eau qui était dans la gouttière fut consumée" (Melakhim I 18:38).

מ״ה. אמר מר מאי דכתיב וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם (שמות כ׳ יד), וכי נראים

45. Il dit: Pourquoi est-il écrit "Et tout le peuple voyait les voix et les torches" (Shemot 20:15). Parce que des Voix apparurent, et tout le peuple vit ces Voix

קולות, אלא וכל העם רואים את הקולות אותן קולות שאמר דוד קוֹל יְיָ עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְיָ גו׳, (תהלים כ״ט ד) קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ (תהלים כ״ט ג - ג), ואומר בְּכֹחַ יָדִי עָשִׂיתִי (ישעיה י׳ יג), ואומר אַף־יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ (שם מ״ח יג), קוֹל יְיָ בֶּהָדָר (תהלים כ״ט ד) ואמר קרא הוֹד־וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד (תהלים קי״א ג), קוֹל יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים (שם כ״ט ה) זה קשת שמשברת עצי ברושים ועצי ארזים, קוֹל־יְיָ חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ (שם ז) זה שעושה שלום בין המים ובין האש, שחוצב כח האש ומונע אותו מללחוך המים וגם מונען מלכבותו, קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּר (שם ח) שנאמר וְעֹשֶׂה חֶסֶד| לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם (שם י״ח נא), יותר מן המדבר, קוֹל יְיָ| יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד (שם כ״ט ט), וכתיב הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה (שה״ש ב׳ ז), הא למדת שבשבע קולות ניתנה תורה, ובכלם נגלה אדון העולם עליהם וראוהו והיינו דכתיב וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת (שמות כ׳ יד).

dont parle David *dans* "La Voix de l'Eternel est sur les eaux, D.ieu de Gloire, l'Eternel a tonné…" (Tehilim 29:3), "La Voix de l'Eternelle est puissante" (Tehilim 29:4). Et il est dit "Par la Puissance de Ma Main J'ai agi" (Yeshaya 10:13). Et il est dit "Aussi, Ma Main fonda la terre" (Yeshaya 48:13), "La Voix de l'Eternel est dans la Splendeur" (Tehilim 29:4). Et un verset dit "Majesté et Splendeur sont Ses oeuvres, et Sa Justice se dresse éternellement" (Tehilim 111:3), "La Voix de l'Eternel brise les cèdres" (Tehilim 29:5). C'est un arc-en-ciel qui brise les cyprès et les cèdres. "La Voix de l'Eternel taille les flammes du feu" (Tehilim 29:7). C'est celle qui instaure la paix entre l'eau et le feu, qui diminue la force du feu et l'empêche de consummer l'eau, et qui aussi l'empêche de l'éteindre. "La voix de l'Eternel instaure le désert" (Tehilim 29:8), comme il est dit "Et Il fait preuve de Bonté envers son Oint, David, et envers sa descendance pour l'éternité" (Tehilim 18:51), plus que le désert. "La Voix de l'Eternel produit les Biches et révèle les nids d'abeilles, et dans son Temple tous crient: Gloire!" (Tehilim 29:9). Et il est écrit "Je vous lie d'un serment, filles de Jérusalem, avec les Gazelles ou les Biches des champs" (Shir Hashirim 2:7). Cela enseigne que la Torah fut donnée par sept Voix, et par toutes le Seigneur du Monde se révéla, et ils Le virent, comme il est écrit "Et tout le peuple vit les Voix".

אומר וַיֵּט שָׁמַיִם אחד כתוב מ״ו. כ״ב ב וַיֵּרֶד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו (שמואל אומר וַיֵּרֶד יְהוָה אחד י), וכתוב י״ט (שמות עַל־הַר סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר

46. Un verset dit "Il inclina les cieux et descendit, et la brûme *était* sous Ses pieds" (Shemuel II 22:10). Et un *autre* verset dit "Et l'Eternel descendit sur le mont Sinaï, vers le sommet *(litt. "tête")*

כ), וכתוב אחד אומר כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם (שם כ׳ יח), הא כיצד. אשו הגדולה היתה בארץ שהוא קול אחד ושאר הקולות היו בשמים דכתיב מִן־הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל־הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ (דברים ד׳ לו), ומאי היא הגדולה, ומאין היה יוצא הדיבור מתוך האש שנאמר וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ (שם).

de la montagne" (Shemot 19:20). Et un *autre* verset dit "Car depuis les cieux je vous ai parlé *(litt. "j'ai parlé avec vous")*" (Shemot 20:22). Comment cela? Son Grand Feu était sur la terre, et c'était une Voix, et les autres voix étaient dans les cieux, comme il est écrit "Des cieux Il t'a fait entendre Sa voix, pour te discipliner, et sur la terre Il t'a fait voir Son grand feu, et tu as entendu Ses paroles du milieu du feu" (Devarim 4:36). Et pourquoi *ce feu était-il* Grand? Et d'où sont sorties ces paroles? Du milieu du feu, comme il est dit "Et tu as entendu Ses paroles du milieu du feu" (Ibid.).

מ״ז. ומאי וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל (דברים ד׳ יב) ההוא כדאמר להם משה לישראל כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל־תְּמוּנָה (שם טו),תמונה ולא כל תמונה. משל למה״ד למלך שעומד על עבדיו מעוטף כסות לבנה לא די לאימת מלכות שיסתכלו במלבושיו, ועוד רחוק היה המלך ושמעו את קולו, יכולים לראות גרונו, אמרת לא, הא למדת שראו תמונה ולא כל תמונה. והיינו דכתיב וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל (שם יב), וכתיב קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים (שם).

47. Et pourquoi *est-il écrit* "Et vous n'avez pas vu de figure, seulement une voix" (Devarim 4:12)? C'est ce que Moshe a dit à Israël par "Car vous n'avez pas vu de figure entière" (Devarim 4:15). Une figure et pas une figure entière. A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui se tenait devant ses serviteurs, enveloppé dans des vêtement blancs, et pour ne pas effrayer ceux du Royaume qui observaient ses habits, le Roi était juste assez loin pour qu'ils entendent encore sa voix. Ils pouvaient voir sa gorge, mais pas si elle émettait des sons. Ceci enseigne qu'ils virent la figure *du Roi* et pas la figure entière. C'est ce qui est écrit *dans* "Et vous n'avez pas vu de figure, seulement une voix", et il est écrit "Vous entendiez le son *(litt. la voix)* des paroles" (Devarim 4:12).

מ״ח. כתוב אחד אומר וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת (שמות כ׳ יד), וכתוב אחד אומר קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים (דברים ד׳ יב),הא כיצד, בתחילה רואים את הקולות. ומה ראו שבע קולות שאמר דוד.

48. Un verset dit: "Et tout le peuple voyait les voix" (Shemot 20:15). Et un *autre* verset dit: "Vous entendiez le son *(litt. la voix)* des paroles" (Devarim 412). Comment cela? Au commencement, ils virent les Voix. Et que virent-ils? Les sept Voix dont parlait David. Et à la fin, ils entendirent la Parole qui émanait

ולבסוף שמעו הדיבור היוצא מבין כולם. והא אנן עשרה תנן ,דרבנן אמרו כולהו אמירן בחדא מילתא, כן כולה אמירן בחדא מילתא, והוי שבע אמירן דשבעה קולות, ועל תלתא מנייהו נאמר קֹול דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל (דברים ד׳ יב), הא למדת דכולהו בחדא מילתא אמירן, ובעבור שלא יטעו ישראל לומר אחרים עזרוהו או אחד מן המלאכים אך קולו לבד לא יוכל להיות חזק כל כך, בעבור כן חזר וכללן.

d'entre toutes. Mais il nous est enseigné qu'il y en avait dix. Les sages ont dit que toutes furent prononcées en une seule parole, ainsi tout fut fut dit en une seule parole. De cette façon, sept furent prononcées, ce sont les sept Voix. Et à propos des trois *autres* parmi elles, il est dit: "Vous entendiez le son *(litt. la voix)*des paroles, et vous n'avez pas vu de figure, seulement une voix" (Devarim 4:12). Cela enseigne que toutes furent prononcées en une seule parole, afin qu'Israël ne commette pas de faute en disant "D'autres l'ont aidé" ou bien "Un des anges", cependant sa voix seule n'aurait pas pu être aussi puissante. C'est pourquoi il a répété et les a *toutes* inclues *en une seule*.

מ״ט. ד״א שלא יאמרו העולם הואיל והם עשרה מאמרות לעשרה מלכים. שמא לא יוכלו לדבר ע״פ אחד כתב ביה אנכי וכלל כל העשרה, ומאי עשרה מלכים שבע קולות ושלשה אמרים, ומאי אמרים וַיֶּאֱמִירְךָ הַיּוֹם (דברים כ״ו יח), ומאי נינהו שלשה דכתיב רֵאשִׁית חָכְמָה קְנֵה חָכְמָה וּבְכָל־קִנְיָנְךָ קְנֵה בִינָה (משלי ד׳ ז), כד״א וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם (איוב ל״ב ח), נשמתו של שדי היא תבינם ,שלישי מאי היא כדאמר ליה ההוא סבא לההוא ינוקא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, במה שהורשת התבונן אין לך עסק בנסתרות.

49. Une autre version dit que c'était pour qu'on ne disent jamais qu'il y avait dix paroles pour dix Rois, car ils ne pouvaient parler en même temps, selon ce qui est écrit: "Je" *(אנכי, Anokhi – forme emphatique du pronom personnel "je")*, et Il inclua les dix. Et pourquoi dix Rois? *Ce sont* les sept Voix et les trois Paroles. Et que sont ces Paroles? "L'Eternel t'a choisi en ce jour" (Devarim 26:18). Et que sont ces trois *Paroles*? *C'est* ce qui est écrit: "Le début de la Sagesse est: Acquiers la Sagesse *(H'okhma)*, et avec toute ton acquisition, acquiers l'Intelligence *(Bina)*" (Mishlei 4:7). Comme il est dit: "Et l'âme *(Neshama)* du Tout Puissant *(Shadday)* leur donne l'Intelligence" (Iyov 32:8). Et la Neshama du Tout Puissant est ce qui leur donne *Bina*. Qu'elle est la troisième *Parole*? Elle est comme ce que dit l'ancien à l'enfant: "Ce qui t'est mystérieux, ne le cherche pas, et ce qui t'est caché, ne l'explore pas. Dans ce qui t'est permis, cherche à comprendre, mais ne t'occupe pas des mystères".

50. Il est enseigné: "La gloire d'Elohim cache une parole" (Mishlei 25:2). Quelle parole? *Celle* dont il est dit: "Le début de Ta parole est vérité" (Tehilim 119:160), "Et la gloire des rois examine une parole" (Mishlei 25:2). Quelle parole? *C'est* ce qui est écrit *dans* "Une parole prononcée à propos" (Mishlei 25:11). Ne lis pas ne lit pas "à propos" (Ofnaw), mais "Ses Roues" (Ofanaw),

51. Ses disciples demandèrent à Rabbi Berakhiya: "Que soient acceptées nos paroles devant toi", mais il ne leur donna pas de la permission *de parler*. *Mais* une *autre* fois, il leur permis *de parler*, car il voulait examiner leur esprit en cette année. Un jour il les testa en leur disant: "Exprimez-moi votre sagesse". Ils ouvrirent *la discussion* en disant: Au commencement *(Bereshith) était* Un. Et "l'Esprit *(Rua'h)* devant moi s'éteindra et je ferai les Ames *(Neshamot)*" (Yeshaya 57:16), "La Rivière d'Elohim est remplie d'eau" (Tehilim 65:10). Quelle *est cette* Rivière *(Peleg)*? Tu m'as enseigné, Maître, qu'Il a pris les Eaux du Commencement, les a séparées, et en a placé la moitié dans le firmament et *l'autre* moitié dans la mer. C'est ce qui est écrit ans "La Rivière d'Elohim est remplie d'eau" *qui peut aussi se lire "La Séparation d'Elohim a rempli la mer" (Peleg signifie aussi "division, séparation")*. Et par elles, l'Homme étudie la Torah, comme l'a dit Rabbi H'ama: Grâce à ses bonnes actions, l'Homme étudie la Torah, comme il est écrit "Que tous les assoiffés viennent à l'eau, et que ceux qui n'ont pas d'argent viennent s'approvisionner et manger" (Yeshayahu 55:1). Allez vers Lui, et Il vous comblera de bienfaits, et vous vous "approvisionnerez et mangerez".

נ. תנא כְּבֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר (משלי כ"ה ב), מאי דבר, כדאמר רֹאשׁ־דְּבָרְךָ אֱמֶת (תהלים קי"ט קס), וּכְבֹד מְלָכִים חֲקֹר דָּבָר (משלי כ"ה ב), מאי דבר, דכתיב דָּבָר דָּבֵר עַל־אָפְנָיו (שם כ"ה יא), אל תקרי אופניו אלא אפניו.

נ"א. שאלו תלמידיו את ר' ברכיה נרצה דברינו לפניך, לא נתן להם רשות, פעם אחת נתן להם רשות, והוא דעביד לבודקן אי אינון השתא כוונו נפשייהו, יום אחד בדק אותם אמר להם השמיעוני חכמתכם, פתחו ואמרו בראשית אחד וְרוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטֹף וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי (ישעיה נ"ז טז), פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם (תהלים ס"ה י), מאי פלג, כך למדתני רבינו שנטל מימי בראשית וחלקן ונתן חצים ברקיע וחצים בים אוקינוס הה"ד פלג אלהים מלא מים ועל ידם אדם לומד תורה דאמר ר' חמא בזכות גמילות חסדים אדם לומד תורה כדכתיב הוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין־לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ (ישעיה א נ"ה), לכו אליו ויגמול לכם חסד ושברו ואכלו.

נ"ב. ד"א ואשר אין לו כסף לכו אליו כי יש אצלו כסף דכתיב לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב (חגי ב' ח), מאי לי הכסף ולי הזהב, משל למה"ד למלך שיש לו שני אוצרות אחד של כסף ואחד של זהב, שם של כסף בימינו ושל זהב בשמאלו, אמר זה יהיה מזומן וקל להוציאו, ועושה דבריו בנחת והוא יהיה דבוק עם העניים ומנהיגם בנחת הה"ד יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ (שמות ט"ו ו), ואם שמח בחלקו טוב, ואם לאו יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב (שם), מאי ימינך ה' תרעץ אויב, א"ל זה הזהב דכתיב לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב (חגי ב' ח).

52. Un verset dit "Et que celui qui n'a pas d'argent vienne vers Lui", car Il a de l'argent, selon ce qui est écrit "A Moi l'argent, et à Moi l'or" (H'aggay 2:8). Pourquoi "A moi l'argent, et à moi l'or"? A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait deux trésors, l'un d'argent, et l'autre d'or. Il plaça celui d'argent à sa droite, et celui d'or à sa gauche. Il dit: "celui-ci sera prêt, et facile à dépenser. Il remplira son office avec satisfaction, et sera attaché aux pauvres et les gouvernera en bon ordre. C'est pourquoi il est écrit "Ta Droite, Eternel, droite, O Eternel, est glorifiée par la force" (Shemot 15:6). Et s'Il se réjouit dans sa division, c'est bien. Et sinon, "Ta Droite, Eternel, brise l'ennemi" (Shemot 15:6). Pourquoi "Ta Droite, Eternel, brise l'ennemi"? Il leur dit: C'est l'or, comme il est écrit: "A moi l'argent, et à moi l'or" (H'aggay 2:8).

נ"ג. ולמה נקרא שמו זהב, שבו כלולות שלש מדות, זכר, והוא זי"ן, הנשמה, והיא הה"א, וחמשה שמות לנשמה רוח חיה יחידה נפש נשמה, מאי עבידתיה בה"א. והוא כסא לזיי"ן דכתיב כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר (קהלת ה' ז), ובי"ת היא קיומם כדאמר בְּרֵאשִׁית בָּרָא (בראשית א' א).

53. Et pourquoi *l'or* est-il appelé Zahav *(זהב)*? Car en lui sont inclus trois attributs: Zakhar *(Mâle)*, et c'est le Zayin; la Neshama *(Ame)*, et c'est le He. Et la Neshama a cinq noms: Rua'h *(Souffle)*, H'ayya *(Vie)*, Yeh'ida *(Unité)*, Nefesh *(Esprit)*, Neshama *(Ame)*. Et quelle est la fonction du He? C'est un trône pour le Zayin, comme il est écrit "Car un supérieur surveille un *autre moins* élevé" (Qohelet 5:7). Et le Bet est leur subsistance, comme il est écrit "Au commencement Il créa" (Bereshit 1:1) *("Bet au début créa")*.

נ"ד. ומאי עבידתיה הכא, משל למה"ד למלך שהיתה לו בת טובה ונעימה ונאה ושלימה, והשיאה לבן מלך, והלבישה ועטרה וקשטה ונתנה לו בממון רב, אפשר לו

54. Et quelle est cette fonction? A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait une fille bonne, plaisante, belle et parfaite. Il la maria à un fils de Roi, la vêtit et la couronna, la para *de bijoux* et lui donna *(au Prince)* une importante dot. Le Roi peut-il s'asseoir à l'extérieur de la maison?

למלך לישב חוץ מביתו, אמרת לא ,אפשר לו לשבת כל היום תמיד עמה, אמרת לא, הא כיצד, שם חלון בינו לבינה וכל שעה שצריכה הבת לאביה או האב לבתו מתחברים יחד דרך החלון, הה"ד כָּל־כְּבוּדָּה בַת־מֶלֶךְ פְּנִימָה מְמִשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ (תהלים מ"ה יד).

Tu as dis que non. Peut-il s'asseoir tous les jours avec elle? Tu as dit que non. Comment *doit-il faire* alors? Qu'il place une fenêtre entre lui et elle, et à toute heure lorsque la fille aura besoin de son père, ou le père de sa fille, le père requiert la fille, ou que la fille requiert le père, ils se rencontrent sur le chemin de la fenêtre, c'est ce qui est écrit: "Toute la gloire *est* à l'intérieur de la fille du roi, son vêtement est serti d'or" (Tehilim 45:14).

נ"ה. ומה היא בי"ת דכתיב בסופה בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת (משלי כ"ד ג), נבנה לא נאמר אלא יבנה, עתיד הקב"ה לבנותה ולקשטה אלפים באחד על אשר היתה, כדאמרינן מה הוה דתחילת התורה בבי"ת דכתיב וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשֻׁעִים יוֹם| יוֹם (משלי ח' ל) תרי אלפים שנין, שהיא ראשית, תרי והכתוב אומר שבע דכתיב וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם (ישעיה ל' כו), דאמרינן מה חמה לשבעה אף לבנה לשבעה, אנא אלפים אמרו.

55. Et qu'est ce Bet? Ce qui est écrit à la fin: "Par la sagesse, la maison *(Bayit)* sera bâtie" (Mishlei 24.3). Il n'est pas dit "est bâtie" mais "sera bâtie". *Dans le* futur Le Saint Béni Soit-Il la bâtira et la décorera, des milliers de fois *plus* que ce qu'elle était, comme nous avons dit: Pourquoi est-ce que la Torah commence avec Bet? C'est ce qui est écrit: "J'étais à ses côtés, expérimenté, et j'étais dans un enchantement perpétuel" (Mishlei 8:30). Deux milles ans, *ont précédé* le Commencement. *Pourquoi* "deux"? Un verset dit "sept", comme il est écrit: "La lumière de la lune sera comme la lumière du soleil, et la lumière du soleil sera sept fois plus forte" (Yeshayahu 30:26). Ce que nous avons dit: *pourquoi* le soleil *sera* sept fois comme la lune? Sept fois: je dis des milliers *(ou bien deux mille).*

נ"ו. א"ל עד כאן חמשה מכאן ואילך מאי, א"ל אני אפרש תחלה זהב, מאי זהב, מלמד שממנו יוצא הדין, ואם תטה דבריך ימין ושמאל נזהר ממך.

56. Ils lui dirent: Jusqu'ici à présent il en a cinq. A partir de là, qu'y a-t-il? Il leur dit: J'expliquerai d'abord Zahav. Qu'est Zahav? Il est enseigné que de Lui émane Din *(Justice)*, et si vous dirigez vos paroles à droite et à gauche, faites attention à vous.

נ"ז. מאי דכתיב וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה

57. Pourquoi est-il écrit: "La lumière de la lune sera comme la lumière du soleil, et la lumière du soleil sera sept fois plus

שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים (ישעיה ל׳ כו), הימים ימים מיבעי ליה ,אלא אותן ימים שבהן כתוב כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ וגו׳ (שמות ל״א יז), אמר לו חברו וכן קבלתי מדכתיב כי ששת ימים עשה ה׳, כמה דאת אמר ששה כלים נאים עשה הקב״ה, ומאי הם את השמים ואת הארץ, והא ז׳ הן וכן כתוב וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ (שם), מאי וינפש, מלמד שיום השבת מקיים כל הנפשות שנאמר וינפש.

forte, comme la lumière des septs jours" (Yeshaya 30:26)? *Il est dit* "les *sept* jours" et non "*sept* jours". Ce sont les jours dont il est écrit: "Car L'Eternel fit six jours..." (Shemot 31:17). Il dit à son ami: j'ai reçu *le savoir* de ce qui est écrit: Car Le Saint Béni Soit-Il fit six jours. C'est comme si tu disais Le Saint Béni Soit-Il fit six beaux réceptacles. Et que sont-ils? "Les cieux et la terre". Et ils sont sept comme il est écrit: "Et au septième jour, Il chôma et se reposa" (Ibid.). Pourquoi "Il se reposa"? *Cela* enseigne que le jour du Shabbat soutient toutes les âmes *(Neshamot)*, comme il est dit "Il se reposa" *(נפש, Nafash – "se reposer" s'écrit exactement comme Nefesh – "âme")*.

נ״ח. ד״א מלמד שמשם פורחין הנשמות שנאמר וינפש, עד אלף דור שנאמר דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר (תהלים ק״ה ח), וסמיך ליה אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם (שם ט), ומאי אשר כרת, כרת ליה ברית, בין עשר אצבעותיו ידיו ועשר אצבעות רגליו, נתבייש אברהם. א״ל הקב״ה אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם (בראשית י״ז ד).

58. Une *autre* explication: cela enseigne que c'est de là que s'envolent les âmes. C'est ce qui est écrit *dans* "Il se reposa". Jusqu'à la millième génération, comme il est dit "Il nous léga la Parole jusqu'à la millième génération" (Tehilim 105:8). Et *cela* repose sur: "*l'alliance* qu'Il a conclu avec Avraham" (Ibid.). Et que signifie "qu'Il a conclu"? Il conclut avec lui *(Avraham)* une alliance, entre les dix doigts de ses mains et les dix orteils de ses pieds. Abraham était honteux. Le Saint Béni Soit-Il lui dit "Moi, voici mon alliance avec toi, et tu seras père d'une multitude de nations" (Bereshit 17:4).

נ״ט. ומאי שמים, מלמד שגיבל הקב״ה אש ומים וטפחן זה בזה ועשה מהן ראש לדבריו דכתיב רֹאשׁ־דְּבָרְךָ אֱמֶת (תהלים קי״ט קס), והיינו דכתיב שמים, שם מים, אש ומים, א״ל עד כאן עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו (איוב כ״ה ב) נתן ביניהם שלום ואהבה יתן בינינו שלום

59. Et que sont les Cieux? *Ceci* enseigne que Le Saint Béni Soit-Il délimita l'eau et le feu, et les nourrit l'un avec l'autre, et les fit Début de Ses Parole. C'est ce qui est écrit: "le début de Ta Parole est vérité" (Tehilim 119:160). C'est ce qui est signifié par l'écriture Shamayim: Sham Mayim *(là, il y a de l'eau)*, Esh Wemayim *(feu et eau)*. Il leur dit: C'est ce que signifie "Il fait la Paix dans Ses hauteurs" (Iyov 25:2). Il installa la paix

ואהבה.

et l'amour entre eux. Puisse-t-Il installer la paix et l'amour entre nous.

ס. ועוד אמרינן שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ (תהלים קי"ט קסד), אמרו לו מה הם, אמר להם לא דקדקתם בדברי, צאו ודקדקו בהם ותמצאם.

60. De plus, nous avons dit "sept fois par jour je Te loue à cause de Ton juste jugement" (Tehilim 119:164). Ils lui dirent: Que sont-ils? Il leur dit: Vous n'êtes pas attentifs à mes paroles. Soyez attentifs à elles et vous trouverez.

ס"א. שאלו אותו מאי צד"י, אמר להם זה נו"ן יו"ד צד"י אף זוגו נו"ן יו"ד הה"ד וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם (משלי י' כה).

61. Ils lui demandèrent: "Qu'est-ce que le Tsade?" Il leur dit: Tsade *est un* Nun *et un* Yod *(allusion à la forme du* צ *comparé à un* נ *surmonté d'un* י*)*, et le complément du Nun est Yod. C'est ce qui est écrit: "Et le juste *(*צדיק*, Tsadiq)* est le fondement *(*יסוד*, Yessod)* du monde" (Mishlei 10:25).

ס"ב. שאלו אותו מאי דכתיב וַיִּקְחֵהוּ שְׂדֵה צֹפִים (במדבר כ"ג יד), מאי שדה צופים, דכתיב לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה (שה"ש ז' יב), מאי השדה, אל תקרי השדה אלא השירה, ומאי השירה, א"ל לבו להקב"ה לכה דודי נצא השדה לטייל ואל אשב תמיד במקום אחד.

62. Ils demandèrent ceci: Pourquoi est-il écrit "Il l'emmena dans le champ des éclaireurs" (Bamidbar 23:14). Qu'est-ce que "le champ des éclaireurs"? C'est ce qui est écrit: "Viens mon bien-aimé, allons dans le champ" (Shir Hashirim 7:12). Ne lis pas "le champ" *(Hassade)*, mais "la caravane" *(Hashayyarah)*. Et qu'est-ce que "la caravane"? Il leur dit: Le Coeur du Saint Béni Soit-Il. Viens mon bien-aimé, allons dans le champ pour nous promener, et ne restons pas toujours au même endroit.

ס"ג. ומאי לבו, א"ל א"כ בן זומא מבחוץ ואתה עמו, לב הוא שלשים שתים והיו סתומים ובהם נברא העולם, מאי ל"ב, א"ל ל"ב נתיבות, משל למלך שהיה בחדרי חדרים ומנין החדרים ל"ב, ולכל חדר יש לו נתיב, נאה למלך זה להכנס הכל בחדרו על דרך נתיביו ,אמרת לא, נאה לו לגלות פנינו ומשבצותיו

63. Et pourquoi "Son Coeur"? Quand Ben Zoma était à l'extérieur et s'approcha de lui, il lui dit: Le coeur *est* trente-deux *(en Gematria). Et ces 32 sont* cachés, et par eux le monde fut créé. Que sont ces 32? Il lui dit: *Ce sont* 32 Voies. Ceci ressemble au Roi qui comptait secrètement *ses* 32 chambres. Et chaque chambre avait un chemin. Est-il convenable pour le Roi que tous entrent dans sa chambre par ses chemins? Tu diras que non. Est-il convenable pour

ומצפוניו וגנזיו וחמודותיו, אמרת לא, מה עשה נגע בבת וכלל בה כל הנתיבות ובמלבושה, והרוצה להכנס בפנים יסתכל הנה, ונשאה למלך גם נתנה לו במתנה, לפעמים קורא אותה באהבתו בה אחותי כי ממקום אחד היו, ולפעמים קורא אותה בתו כי בתו היא, ולפעמים קורא אותה אמי.

lui d'exhiber devant nous ses joyaux, ses trésors et ses précieuses collections? Tu diras que non. Que fit-il? Il prit la Fille et inclut en elle et dans ses vêtements tous les chemins. Et celui qui désire pénéter à l'intérieur regardera là. Il la maria à un roi, et la lui donna en cadeau. Parfois, par amour pour elle, il l'appelle "ma soeur", car ils viennent d'un même endroit. Parfois, il l'appelle sa fille, car elle est sa fille. Et parfois il l'appelle "ma mère".

ס"ד. ועוד כי אין דין אם אין חכמה, שהרי נאמר וַיְיָ נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה (מ"א ה' כו), ואחרי כך דן את הדין על מתכונתו שנאמר וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט הַמֶּלֶךְ וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט (שם ג' כח).

64. De plus, il n'y a pas de Justice s'il n'y a pas de Sagesse. C'est pourquoi il est dit: "Et l'Eternel donna la sagesse à Shelomo" (Melakhim I 5:26). Et après quoi, il jugea la justice à sa mesure *(avec justesse)* comme il est dit: "Et tout Israël entendit le jugement que le roi avait prononcé, et ils craignirent le roi, car ils avaient vu que la Sagesse de D.ieu l'inspirait pour faire Justice" (Melakhim I 3:28).

ס"ה. ומא חכמה נתן הקב"ה לשלמה, שלמה נושא שמו של הקב"ה כדאמרינן כל שלמה האמור בשה"ש קודש לבד מאחד, אמר הקב"ה הואיל ושמך כשם כבודי אשיא לך בתי, והא נשואה היא, אימא במתנה נתונה לו, דכתיב וַיְיָ נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה (מ"א ה' כו), ולא פירש, והיכן פירש, להלן שנאמר כִּי רָאוּ כִּי־חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט (שם ג' כח), הוי אומר אותה חכמה שנתנה לו אלהים ושהיא עמו בחדרו היא בקרבו לעשות משפט, מאי לעשות

65. Et qu'elle Sagesse Le Saint Béni Soit-Il a-t-il donné à Shelomo? Shelomo portait le Nom du Saint Béni Soit-Il, comme nous avons dit que dans toutes *les mentions de* Shelomo dans le Shir Hashirim, il est *un nom* Saint, excepté dans un *cas*. Le Saint Béni Soit-Il dit: "Puisque ton nom est comme le Nom de Ma Gloire, je te marierai à ma fille". Et elle fut mariée, c'est-à-dire qu'Il la lui donna en cadeau. C'est ce qui est écrit: "Et l'Eternel donna la Sagesse à Shelomo" (Melakhim I 5:26). Et sans explication. Et où ceci est-il expliqué? Là où il est dit: "Car ils avaient vu que la Sagesse de D.ieu l'inspirait pour faire Justice" (Melakhim I 3:28). Vois donc que la Sagesse qu'Elohim lui a donnée était avec lui, en lui, pour faire Justice. Que signifie "faire Justice"? Chaque fois

משפט, אלא כל זמן שאדם עושה משפט חכמת אלהים בקרבו, זאת עוזרתו ומקרבתו, ואם לאו מרחקתו, ולא עוד אלא מייסרתו דכתיב וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף־אָנִי (ויקרא כ"ו כח).

que l'Homme fait Justice, le Sagesse d'Elohim est en lui. Elle l'aide et le rapproche *de D.ieu*. Et s'il s'en éloigne, elle ne fait que le punir. C'est ce qui est écrit: "Je vous punirai, même Moi" (Wayiqra 26:28).

ס"ו. ואמר ר' רחומאי מאי דכתיב אַף־אָנִי (ויקרא כ"ו כח), אלא הקב"ה אמר ויסרתי אתכם, וכנסת ישראל אומרת אל תדמו שאני מבקשת רחמים עליכם אלא אף אני איסר אתכם, לא די שאני אדון הדין אלא אף אני איסר אתכם.

66. Et Rabbi Rah'umai dit: Pourquoi est-il écrit "même Moi" (Wayiqra 26:28)? Le Saint Béni Soit-Il dit ceci: "Je vous punirai". Et la Communauté d'Israël dit: "N'imaginez pas que je demanderai miséricorde pour vous, au contraire même moi je vous punirai. Non seulement je prononcerai le jugement, mais de plus même moi je vous punirai".

ס"ז. מאי שֶׁבַע עַל־חַטֹּאתֵיכֶם (ויקרא כ"ו כח), אלא אמרה כנסת ישראל ויסרתי אתכם אף אני ואותם שנאמר בהם שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ (תהלים קי"ט קסד), נתלוו אליה וענו ואמרו אף אני שבע, אע"פ שבנו מי שמתהפך, מי שממונה על הזכות ועל הטובה, אף אנו נתהפך ונייסר, למה, מפני חטאתיכם, ואם תשובו אלי ואשובה אליכם דכתיב שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם (מלאכי ג' ז). ואשיב לא נאמר אלא ואשיבה אליכם, עמכם ונבקש כלנו רחמים מן המלך, ומה אומר המלך שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם (ירמיה ג' כב), שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ (יחזקאל י"ח ל), מאי שובו והשיבו, אלא שובו ובקשו לאותן שבע שישובו עמכם

67. Que *signifie* "sept pour vos péchés" (Wayiqra 26:28)? La Communauté d'Israël dit ceci: "Je vous punirai, même moi". Et ceux dont il est dit: "Sept *fois* par jour je te loue" (Tehilim 119:164). Ils se joignent à elle, et s'associent en disant "Même moi, sept". Bien qu'en nous il en est un qui se retourne, un qui surveille le mérite et le bien, même nous, nous nous retournerons et punirons. Pourquoi? A cause de vos péchés. Et si vous revenez vers Moi, alors Je reviendrai vers vous. C'est ce qui est écrit: "Revenez vers Moi, et Je reviendrai vers vous" (Mal'akhi 3:7). Et il n'est pas dit "je *vous* ramènerai *vers Moi*", mais "Je reviendrai vers vous, avec vous". Et nous recherchons tous la miséricorde du Roi. Et que dit le Roi? "Revenez enfants rebelles, je guérirai vos égarements" (Yirmeyahu 3:22), "Revenez et ramenez" (Yeh'ezqel 18:30). Pourquoi "Revenez et ramenez"? Ceci *signifie*: "Revenez et solicitez ces Sept qui sont revenus avec vous".

הה"ד והשיבו, אותם שאמרו שבע על חטאתיכם.

C'est pourquoi il est écrit "et ramenez", ceci parle des "sept pour vos péchés".

ס"ח. שאלו תלמידיו את ר' רחומאי מאי דכתיב תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שְׁגִיֹנוֹת (חבקוק ג' א), תפלה, תהלה מיבעי ליה, אלא כל המפנה לבו מעסקי עולם ומסתכל במעשה מרכבה מקובל לפני הקב"ה כאלו מתפלל כל היום שנאמר תפלה, מאי שגיונות, כדכתיב בְּאַהֲבָתָה תִּשְׁגֶּה תָמִיד (משלי ה' יט), ומאי ניהו. מעשה מרכבה דכתיב יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי (חבקוק ג' ב).

68. Ses étudiants demandèrent à Rabbi Rah'umai: Pourquoi est-il écrit "Prière de H'avaquq le prophète, sur les Shighyonot" (H'avaquq 3:1). "Prière"? Elle devrait être appelée "louange". Tout homme qui détourne son coeur des affaires terrestres et observe l'Œuvre du Char *(Maâse Merkavah)*, est reçu par le Saint Béni Soit-Il comme celui qui prie tout le jour, c'est pourquoi il est dit "une prière". Pourquoi "Shighyonot" *(erreurs)*? C'est ce qui est écrit dans: "Par son amour, vous vous tromperez toujours" (Mishlei 5:19). Et à quoi cela se rapporte-t-il? A la Maâse Merkavah, c'est ce qui est écrit: "O Eternel, j'ai entendu ton message et j'ai été saisi de crainte" (H'avaquq 3:2).

ס"ט. ד"א מאי דכתיב יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי וגו' (חבקוק ג' ב) מ"ט כשאמר שמעך אמר יראתי וכשאמר בקרב שנים לא אמר יראתי אלא משמעך יראתי, ומאי משמעך, מקום ששומעים בו, ומ"ט אמר שמעתי הבנתי מבעי ליה, כד"א גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע לְשֹׁנוֹ (דברים כ"ח מט).

69. Pourquoi le verset dit-il "O Eternel, j'ai entendu ton message et j'ai été saisi de crainte..." (H'avaquq 3:2)? Quel est le sens de "ton message", *de* "j'ai été saisi de crainte", *et de* "au cours des années"? Il n'est pas dit "yareti" *("j'ai été saisi de crainte")* mais "shimâkha yareti" *("ton message m'a saisi de crainte")*. Et qu'est "Ton message"? Le lieu où ils L'entendent. Et pourquoi est-il dit "j'ai entendu", et non "j'ai compris" comme expression? C'est comme il est dit: "Une nation dont vous n'entendez pas la langue" (Devarim 38:49).

ע. ומ"ט אמר יראתי, משום דאוזן דמות אל"ף ואל"ף ראש לכל האותיות, ולא עוד אלא אל"ף גורמת לכל האותיות קיומם, ואל"ף דמות המוח, מה אל"ף כשאתה זוכרה אתה פותח פיך כך

70. Pourquoi est-il dit "j'ai été saisi de crainte"? Parce que l'oreille est à l'image du Alef. Et Alef est la première *(litt. "tête")* de toutes les lettres. Et de plus, Alef est à l'origine de l'existence de toutes les lettres. Et Alef est à l'image du cerveau. Quand te viens la pensée du Alef, tu ouvres la bouches. Il en est ainsi de la pensée lorsque tu penses, *elles*

המחשבה כשאתה חושב לאין סוף ותכלית, ומהאל״ף יצאו כל האותיות, הלא תראה שהיא בתחילתן ואומר וַיְיָ בְּרֹאשָׁם (מיכה ב׳ יג), דקיימא לך דכל שם הכתוב ביו״ד ה״א וי״ו ה״א מיוחד הקב״ה ומקודש בקודש, ומאי בקדש, בהיכל הקדש, ואנה היכל הקדש, הוי אומר במחשבה והיינו אל״ף הה״ד יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי (חבקוק ג׳ ב).

s'étendent vers l'infini sans limite. Et du Alef émanent toutes les lettres. De ceci, tu vois qu'elle *(la lettre Alef)* est au commencement, *c'est pourquoi* il est dit "Et l'Eternel est à leur tête" (Mikhah 2:13). De ce qui a été établi, *tu sais* que tout nom écrit avec Yod He Vav He est spécifique au Saint Béni Soit-Il, et est Saint dans la Sainteté. Et que signifie "Dans la Sainteté"? "Dans le Saint Temple". Et où est le "Saint Temple"? Dis qu'il est dans la Pensée, c'est-à-dire dans Alef. C'est ce qui est écrit dans "Eternel, j'ai entendu ton message et j'ai été saisi de crainte" (H'avaquq 3:2).

ע״א. וכן אמר חבקוק תפלתי ידעתי שנתקבלה בתענוג, גם אני התענגתי וכשהגעתי למקום פלוני והבנתי שמעך יראתי, על כן יְיָ פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ (חבקוק שם), ביחודך, משל למה״ד למלך אמון מופלא ומכוסה שנכנס לביתו וצוה בל יבקשו עליו, על כן המבקש יפחד פן ידע המלך שהוא עובר על מצותו, ולכך אמר יראתי, ה׳ פעלך בקרב שנים חייהו כך אמר חבקוק הואיל ושמך כך ובך שמך פעלך בקרב שנים חייהו, כן יהיה לעד.

71. Ainsi parla H'avaquq: Je savais que ma prière était acceptée avec plaisir. Moi aussi je me réjouis, et quand je vins à ce lieu, je compris ton message et je fus saisi de crainte. Pour cette raison, "Eternel, que vivent tes œuvres au cours des années", par ton Unité (Ibid.). A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi merveilleux expérimenté dans le mystère et dissimulé, qui entra dans sa maison et ordonna que personne ne le cherche. Ainsi, celui qui le chercherait serait effrayé, de peur que le Roi sache qu'il a transgressé son décret. Ainsi il *(H'avaquq)* dit "J'ai été saisi de crainte. Eternel, que vivent tes œuvres au cours des années". Ainsi, H'avaquq dit: Puisque Ton Nom est ainsi et en Toi, "que vivent tes œuvres au cours des années". Qu'il en soit toujours ainsi.

ע״ב. ד״א פעלך בקרב שנים חייהו משל למה״ד למלך שהיה לו מרגלית טובה והיא חמדת מלכותו ובעת שמחתו מחבקה ומנשקה ושמה על ראשו ואוהב אותה, אמר חבקוק אע״פ שהמלאכים עמך,

72. Un verset dit: "Que vivent tes oeuvres au cours des années". A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait une belle *(litt. bonne)* perle, et elle était le trésor de son royaume. Lorsqu'il était heureux, il l'étreignait, l'embrassait, la plaçait sur sa tête, et l'aimait. H'avaquq dit: Bien que les Anges soient avec Toi,

אותה המרגלית חמדה היא בעולמך, על כן בקרב שנים חייהו, מאי משמע לישנא דשנים, שנאמר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א׳ ג), ואין אור אלא יום דכתיב אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה (שם טז), והשנים הם מימים הה״ד בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ (חבקוק שם), בקרב אותה המרגלית המולידה את השנים.

cette perle convoitée est dans Ton Monde. Ainsi, "qu'ils vivent au cours des années". Quel est le sens de "années"? *C'est ce* qui est dit: "Et Elohim dit: que la lumière soit" (Bereshit 1:3). Et la lumière n'est autre que le jour. C'est ce qui est écrit: "Le Jour gouverne le Grand Luminaire, et la Nuit gouverne le Petit Luminaire" (Bereshit 1:16). Et les années *sont faites* de jours. C'est ce qui est écrit: "Qu'ils vivent au cours des années", au sein de cette perle qui engendre les années.

ע״ג. והכתיב זַרְעֲךָ וּמִמַּעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ (ישעיה מ״ג ה), והשמש זורחת במזרח, ואמרת שהמרגלית היא יום, אני לא אמרתי אלא וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם (בראשית א׳ ה), הה״ד בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם (שם ב׳ ד) .

73. Et il est écrit: "Je rassemblerai ta semence depuis l'Ouest" (Yeshaya 43:5). Et le soleil brille à l'Est, et tu as dit que la perle était jour. Je n'ai parlé que pour ceci: "Et il fut soir et il fut matin, jour" (Genèse 1:5). Sur cela il est écrit: "Le jour où l'Eternel Elohim fit terre et cieux" (Bereshit 2:4).

ע״ד. והכתיב יָשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סֻכָּתוֹ חֶשְׁכַת־מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים (תהלים י״ח יב), א״ל כתיב ביה וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ־צֶדֶק (ישעיה מ״ה ח), וצדק זה מדת הדין של עולם שנאמר צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף (דברים ט״ז כ) וכתיב בתריה לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ (שם), אם תדין עצמך תחיה, ואם לאו הוא ידין עליך ותתקיים בעל כרחך.

74. Et il est écrit: "Il fait de l'obscurité sa secrète retraite, des eaux sombres de l'épaisseur des cieux" (Tehilim 18:12). Il leur dit à propos de ce verset: "Les cieux déversent la Justice" (Yeshaya 45:8). Et cette Justice est l'attribut du Jugement du Monde, comme il est dit: "Justice, Justice tu poursuivras" (Devarim 16:20). Et aussi: "Afin que tu vives et hérites de la terre". Si tu te juges toi-même, tu vivras. Sinon, elle *(la Justice)* te jugera, et elle s'accomplira contre ta volonté.

ע״ה. ומאי צֶדֶק צֶדֶק (דברים שם) תרי זימני, א״ל דכתיב מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ (תהלים י״ח יג), צדק ראשין צדק ממש והיא

75. Pourquoi "Justice, Justice" deux fois? Il leur dit: C'est qu'il est écrit "de la lueur en face de lui" (Tehilim 18:13). Le premier "Justice" est la Justice même, et

שכינה כדכתיב צֶדֶק יָלִין בָּהּ (ישעיה א׳ כא), ומאי צדק שני, זה צדק שמפחיד את הצדיקים, והאי צדק הוי צדקה או לא, א״ל לאו, ומאי טעם, כדכתיב וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן (שם נ״ט יז), וצדק הוי כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ (שם) ואין ראשו אלא אמת שנאמר רֹאשׁ־דְּבָרְךָ אֱמֶת (תהלים קי״ט קס), ואין אמת אלא שלום שנאמר כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בְּיָמָי (ישעיה ל״ט ח), אפשר לאדם לומר כך, אלא כך אמר חזקיה אותה המדה שנתת לדוד אבי הוא חצי ימי, ושלום ואמת חצי ימי ,על כן הזכיר ימי והזכיר שלום ואמת ובימי שהכל אחד הדא היא דכתיב שלום, וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד (בראשית א׳ ה), מה היום שלום אף הוא בקש שלום שנאמר שָׁלוֹם וֶאֱמֶת יִהְיֶה בְיָמָי (מ״ב כ׳ יט), באותה מדה שנתת לדוד אבי דכתיב וְכִסְאוֹ כַשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי (תהלים פ״ט לז).

c'est la Shekhina, comme il est écrit "Justice demeure en Elle" (Yeshaya 1:21). Et quel est le second "Justice"? C'est la Justice qui effraie les Justes. Et cette Justice *(Tsedeq)* n'est-elle pas la Tsedaqah *(Justice, Charité)*? Il leur dit: Non. Logiquement pourquoi? Car il est écrit "Il se vêt de la Tsedaqah comme d'une armure" (Yeshaya 59:17), et la Justice est "un casque de salut sur sa tête" (Ibid.). Et Sa tête *(Rosh)* n'est rien d'autre que Vérité, c'est ce qui est dit: "Le commencement *(Rosh)* de Ta parole est Vérité" (Tehilim 119:160). Et Vérité n'est rien d'autre que Paix, c'est ce qui est dit: "Car il y aura Paix et Vérité dans mes jours" (Yeshaya 39:8). *Est-il* possible à l'homme de parler ainsi? Ce n'est pas ainsi que parlait H'izqiah en ceci: "L'attribut que Tu as donné à David, mon père, est la moitié de mes jours, et Paix et Vérité sont *l'autre* moitié de mes jours". C'est pour cela qu'il a mentionné "mes jours". Et il a mentionné "Paix et Vérité" et "dans mes jours", qui tous ensemble sont ce qui est écrit Paix: "Et il fut soir, et il fut matin: Jour Un" (Bereshit 1:5). Ce qu'est le Jour, c'est la Paix, et Il cherche la Paix. C'est ce qui est dit: "Il y aura Paix et Vérité dans mes jours" (Melakhim II 20:19). Et c'est "l'attribut que Tu as donné à David", c'est ce qui est écrit: "Et son trône sera comme le soleil en face de moi" (Tehilim 89:37).

ע״ו. ומאי בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ (חבקוק ג׳ ב), כך אמר ידעתי שאתה האל הקודש דכתיב מִי כָמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ (שמות ט״ו יא), וקדש בך ואתה בקדש, ואעפ״כ בקרב שנים תודיע, ומאי תודיע ,תרחם, כד״א וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע

76. Et pourquoi "tu le fais connaître au cours des années" (H'avaquq 3:2)? Il parla ainsi: Je savais que Tu es Le D.ieu Sanctificateur, c'est ce qui est écrit: "Qui est comme Toi, glorieux de Sainteté?" (Shemot 15:11). Et la Sainteté est en Toi, et Tu es dans la Sainteté. Cependant, "tu le fais connaître au cours des années". Et que signifie "tu le fais connaître"? *Cela signifie* "Aie pitié", comme il est écrit:

"Et Elohim vit les enfants d'Israël, et Elohim *les* reconnut" (Shemot 2:25). Que signifie "Il *les* reconnut"? A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait une belle femme, dont il avait eu des fils. Il les aimait et les élevait, mais ils se tournèrent vers le culte du mal. Il les haït, eux et leur mère. Leur mère revint vers eux et dit: "Mes fils, pourquoi agissez-vous ainsi, que votre père *nous* hait vous et moi?" Ils éprouvèrent alors du regret et changèrent leurs actes selon la volonté de leur père. *Lorsque* le Roi vit ceci, il les aima comme avant et se rappela de leur mère. C'est ce qui est écrit: "Elohim les reconnut…". Et il est écrit: "tu le fais connaître au cours des années".

אֱלֹהִים (שם ב׳ כה), מאי וידע, משל למה״ד למלך שהיתה לו אשה נאה והעמיד ממנה בנים, וחיבבם וגדלם ויצאו לתרבות רעה שנאם ושנא אמם, חזרה אמם אליהם ואמרה בני למה אתם עושים כך שאביכם שונא אותי ואתכם, עד שנחמו וחזרו לעשות רצון אביהם, ראה אביהם כך ,אהבם כבתחילה וזכר אמם הה״ד וַיַּרְא אֱלֹהִים וגו׳ וַיֵּדַע וגו׳ (שם), וכתיב בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ (חבקוק שם).

77. Et pourquoi "Dans la colère, tu te souviendras de la Miséricorde" (Ibid.)? Il dit: "Quand mes fils pécheront envers toi, et que tu seras en colère contre eux, souviens-toi de la Miséricorde". Et pourquoi "souviens-toi de la Miséricorde"? C'est ce qui est dit: "Ta Miséricorde, O Eternel, me renforce" (Tehilim 18:2). Et tu lui as donné cet attribut qui est la Shekhinah d'Israël. Et ton fils se souviendra qu'il *en* a hérité et que tu *la* lui a donnée. C'est ce qui est écrit: "Et l'Eternel donna la Sagesse à Shelomo" (Melakhim I 5:26). Et rappelles-toi de leur père Avraham, c'est ce qui est écrit: "La semence d'Avraham, *qui* M'aime" (Yeshaya 41:8) "fais-la connaître au cours des années".

ע״ז. ומאי בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר (שם), אמר בעת שיחטאו לך בני ,ותכעוס עליהם, רחם תזכור, ומאי רחם תזכור, אותו שאמר אֶרְחָמְךָ יְיָ חִזְקִי (תהלים י״ח ב), ונתת לו המדה הזאת שהיא שכינתו של ישראל, וזכר בנו שירשה ונתת לו דכתיב וַיְיָ נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה (מ״א ה׳ כו), וזכור אביהם אברהם, דכתיב זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי (ישעיה מ״א ח) בקרב שנים תודיע.

78. Et d'où savons-nous qu'Avraham avait une fille? C'est ce qui est écrit: "Et l'Eternel bénit Avraham en tout" (Bereshit 24:1). Et il est écrit: "Tous ce qui est appelé par Mon Nom, pour Ma Gloire je l'ai créé, je l'ai produit, et je l'ai même fait" (Yeshaya 43:7). Cette bénédiction était-elle ou non sa fille? Oui, c'était sa fille. A quoi cela

ע״ח. ומהיכן היתה לאברהם בת, דכתיב וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בַּכֹּל (בראשית כ״ד א), וכתיב כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף־עֲשִׂיתִיו (ישעיה מ״ג ז), האי ברכה היתה בתו או לא היתה, הן בתו היתה, משל למה״ד למלך שהיה לו

עבד תמים ושלם לפניו נסהו בכמה נסיונות ועמד בכלן, אמר המלך מה אתן לעבד זה או מה אעשה לו, אמר אין לי אלא אצונו לאחי הגדול ליעצו ולשמרו ולכבדו, חזר העבד עם אחיו הגדול ולמד מדותיו אהבו האח מאד וקראו אוהבו דכתיב זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי (שם מ"א ח), אמר מה אתן לו או מה אעשה לו הנה כלי נאה עשיתי ובו מרגליות נאות אין כמותם סגולות מלכים אתננה לו ויזכה במקומו הה"ד וה' בירך את אברהם בכל.

ressemble-t-il? Au Roi qui avait un esclave honnête et intègre envers lui. Il *(le Roi)* l'avait éprouvé maintes fois, et il était toujours demeuré *intègre*. Le Roi dit: "Que donnerai-je à cet esclave, ou que que pourrai-je faire pour lui?". Il dit: "Il ne me reste qu'à le recommander à mon frère aîné, pour qu'il le conseille, le protège et l'honore". L'esclave se rendit chez le frère aîné, et il étudia ses attributs. Le frère l'aima beaucoup, et l'appela "ce lui qui l'aime". C'est ce qui est écrit: "La semence d'Avraham, *qui* M'aime" (Yeshayahu 41:8). Il *(le Roi)* dit: "Que lui donnerai-je, ou que ferai-je pour lui? Voici que j'ai fait un beau coffret, et à l'intérieur *se trouvent* de belles perles. Elles n'ont pas d'égal dans les trésors des rois. Je le lui donnerai, il a mérité sa place". C'est ce qui est écrit: "Et l'Eternel bénit Avraham en tout".

ע"ט. ד"א שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי (חבקוק ג' ב) הבנתי שמעך יראתי, מה הבין שנתירא, הבין מחשבתו של הקב"ה, מה מחשבה אין לה קץ דהא חשיב אינש ושפיל לסופיה דעלמא אף האזן אין לה קץ ולא תשבע דכתיב וְלֹא־תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמֹעַ (קהלת א' ח), ומאי זיי"ן באוזן, מה טעמא, מפני שהאזן דמות אל"ף, ואל"ף עיקריהן דעשרת הדברות הלכך לא תמלא האזן משמוע.

79. Un verset dit: "J'ai entendu ton message et j'ai été saisi de crainte" (Havaquq 3:2), *ce qui signifie* "J'ai compris ton message et j'ai été saisi de crainte". Qu'a-t-il compris? Ce qui est permis, il a compris la Pensée du Saint Béni Soit-Il. Tout comme la Pensée n'a pas de fin, l'être humain pense et ce jusqu'à la fin du Monde, de même que l'oreille n'a pas de fin et n'est jamais rassasiée. C'est ce qui est écrit: "Et l'oreille n'est pas comblée d'écoute" (Qohelet 1:8). Et pourquoi y a-t-il un Zain dans *le mot* "oreille" *(*אזן*, Ozen)*? Quel en est le sens? Parce que l'oreille est à l'image du Alef. Alef est l'essence des Dix Paroles. Pour cette raison, "l'oreille n'est pas comblée d'écoute".

פ. ומאי זיי"ן דכתיב באזן, דהא אמרינן כל מה שהביא הקדוש ברוך הוא בעולמו שם מעניינו

80. Et pourquoi Zain est-il écrit dans "oreille"? C'est ce que nous avons dit: tout ce qui résulte du Saint Béni Soit-Il dans Son Monde, il a mis de sa matière. C'est ce qui est écrit: "Et tout ce que

l'homme appela pour lui reçu un esprit vivant qui est son nom" (Bereshit 2:19). C'est-à-dire que son corps *(celui de chaque chose)* était ainsi. Et d'où *savons-nous* que son nom est son corps? C'est ce qui est écrit: "La mémoire du Juste sera une bénédiction, et le nom des méchants pourrira" (Mishlei 10:7). Est-ce à cause de son nom ou bien de son corps qu'il pourrira? Certainement *à cause* de son corps.

דכתיב וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הִוא שְׁמוֹ (בראשית ב׳ יט), כלומר הוא גופו הוי כך, ומנלן דשמו גופו הוי דכתיב זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב (משלי י׳ ז), אטו שמו ירקב אלא גופו, הכי נמי גופו.

81. Quel en est l'exemple? Par exemple Shoresh *(שרש – "racine")*, dont le Shin est semblable à la racine de l'arbre. La racine de tout arbre est courbée. Et le second Shin, quelle est sa fonction? C'est pour t'enseigner que si tu prends une branche et la plantes, elle prendra racine. Le Zain, quelle est sa fonction *(dans Ozen)*? Son nombre *(Gematria)* est *celui des* jours de la semaine. C'est pour t'enseigner que chaque jour possède la Force. Et quelle en est donc sa fonction? Les Racines t'enseignent qu'il y a une Grande Sagesse infinie dans l'oreille, de même qu'il y a de la Force dans tout les membres *du corps*.

פ״א. כגון מאי, כגון שרש דשי״ן, דומיא דשרש האילן, ושורש כל האילן הוא מעוקם, ושי״ן בתרא מאי עבידתיה, ללמדך שאם תקח ענף ותטעהו ישוב שרש, זיי״ן מאי עבידתיה, כמנין ימי השבוע, ללמדך שכל יום יש לו כח, ומאי עבידתיה הכא, ללמדך שרשים שיש חכמה גדולה באוזן לאין תכלית כך יש הכח בכל האיברים.

82. Et pourquoi les membres *sont au nombre de* sept dans l'Homme? C'est ce qui est écrit: "Car à l'image d'Elohim, Il fit l'Homme" (Bereshit 9:6), et il est écrit: "A l'image d'Elohim, Il le créa" (Bereshit 1:27), avec tous ses membres et toutes ses parties. Et c'est ce que nous avons dit dans "le Waw, à quoi ressemble-t-il?". *Il le rapporte* à: "Il se vêt de lumière comme un vêtement" (Tehilim 104:2). *Ceci signifie que* le Waw n'est rien d'autre que les six directions. Il leur dit: la Berit Milah *(Alliance accomplie par la Circoncision)* et la compagne de l'Homme sont considérées comme le premier et le

פ״ב. ומאי איברים שבע שיש באדם, דכתיב כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם (בראשית ט׳ ו), וכתיב בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ (שם א׳ כז), בכל איבריו ובכל חלקיו, והא אמרינן ו׳ למה הוא דומה לעֹטֶה־אוֹר כַּשַּׂלְמָה (תהלים ק״ד ב), דהא ו׳ אינו אלא שש קצות, א״ל ברית מילה וזוגו של אדם חשבינן חד ושתי ידיו שלשה, ראשו וגופו חמשה שתי שוקיו שבעה, וכנגדן כוחותם בשמים דכתיב גַּם אֶת־זֶה

לְעֻמַּת־זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים (קהלת ז׳ יד), והיינו ימים כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ (שמות ל״א יז), ולא אמר בששת ימים מלמד כי כל יום ויום יש לו כחו.

second *(membre)*, ses mains le troisième, sa tête et son corps *font* cinq, ses deux jambes *font* sept. Ils sont comparables à leurs Forces dans les Cieux. C'est ce qui est écrit: "Elohim les fit l'un en correspondance avec l'autre" (Qohelet 7:14). Et ce sont les jours *de la semaine*, "car six jours L'Eternel fit les Cieux et la Terre" (Shemot 31:17). Et il n'est pas dit "en six jours", ce qui enseigne que chaque jour de la semaine possède sa Force propre.

פ״ג. ומאי נו״ן, ללמדך שהמוח הוא עיקר חוט השדרה, ומשם הוא שואף תמיד, אלמלא חוט השדרה לא יתקיים המוח, ובלי מוח לא יתקיים הגוף, כי כל הגוף הוא לצורך המוח, ואם לא יתקיים כל הגוף לא יתקיים המוח, על כן חוט השדרה מריק לכל הגוף מן המוח, והיא נו״ן כפופה, והא נו״ן זאת ארוכה היא, נו״ן ארוכה לעולם בהשלמת המלה, ללמדך שנו״ן ארוכה כוללת הכפופה וארוכה, אבל כפופה יסוד, ללמדך שנו״ן ארוכה כלולה מזכר ונקבה.

83. Et que signifie le Nun? C'est pour t'enseigner que le cerveau est l'essence la moëlle épinière, et c'est de là qu'elle tire constamment *sa subsistance*, et sans la moëlle épinière le cerveau ne peut pas subsister. Et sans cerveau, le corps ne peut subsister, car le corps entier existe pour les besoins du cerveau. Et si tout le corps n'existait pas, le cerveau ne subsisterait pas. Pour cette raison, la moëlle épinière s'écoule dans tout le corps depuis le cerveau, et elle est courbée comme le Nun. Et ce Nun est long *(dans Ozen, "oreille", on a un Nun Sofit* ן*)*. Le Nun long est toujours à la fin du mot. Ceci t'enseigne que le Nun long inclut le *Nun* courbé et le *Nun* long. Mais le *Nun* courbé est le Fondement. Ceci t'enseigne que le Nun long inclut mâle est femelle.

פ״ד. מ״ם פתוחה, מאי מ״ם פתוחה, כלולה מזכר ונקבה, מ״ם סתומה מאי, עשויה היא כמין בטן מלמעלה, והא אמר רבי רחומאי ,הבטן כמין ט, ההוא דאמר כמין ט בפנים, אנא דאמרו כמין ט בחוץ.

84. Le Mem est ouvert. Pourquoi le Mem est-il ouvert? Il inclut mâle et femelle. Le Mem est fermé *(allusion au Mem Sofit)*, pourquoi? Il est semblable à un ventre *vu* d'en haut. Mais Rabbi Rah'umai a dit que le ventre est comme le Tet. Ce qu'il a dit c'est qu'il est semblable au Tet à l'intérieur, *et* moi ce que je dis c'est qu'il est semblable au Mem à l'extérieur.

פ״ה. ומאי מ״ם, אל תקרי מ״ם אלא מים מה המים הללו לחים אף הבטן לח לעולם, ולמה מ״ם פתוחה כלולה מזכר ונקבה וסתומה זכר, ללמדך שעיקר המ״ם הוא זכר, והוסיפה פתוחה לשם נקבה, ומה הזכר הזה אינו מוליד בפתיחה אף מ״ם סתומה אינה מולדת אלא בפתוחה, ומה הנקבה מולידה בפתוחה אף מ״ם סתומה ופתוחה.

85. Et qu'est ce que le Mem? Ne lis pas Mem *(מם)*, mais Mayim *(מים – "eau")*. De même que cette eau est humide, le ventre est toujours humide. Et pourquoi le Mem ouvert inclut-il mâle et femelle, et le *Mem* fermé *seulement* le mâle? Pour t'enseigner que l'essence du Mem est mâle, et l'ouverture est rajoutée pour *obtenir* la femelle. Et de même que ce mâle n'enfante pas par l'ouverture, le Mem fermé n'enfante pas sans ouverture. Et de même que la femelle enfante par une ouverture, *le Mem ouvert enfante par l'ouverture*. Le Mem est *donc* ouvert et fermé.

פ״ו. ומה ראית לרבות מ״ם בפתיחה וסתימה, משום דאמרינן אל תקרי מ״ם אלא מים, והאשה קרה על כן צריכה להתחמם בזכר, ומה ראית לרבות נו״ן כפופה וארוכה דכתיב לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ יָנִין שְׁמוֹ (תהלים ע״ב יז), משני נוני״ן, נו״ן כפופה וארוכה, וצריך להיות ע״י זכר ונקבה.

86. Et pourquoi le Mem a-t-il deux formes, une ouverte et une fermée? A cause de ce que nous avons dit: Ne lis pas Mem, mais Mayim. La femelle est froide, c'est pourquoi elle doit être réchauffée par le mâle. Pourquoi le Nun a-t-il deux formes, une courbée et une longue? C'est ce qui est écrit: "Que Son Nom se perpétue *(Yanin)* en présence du soleil" (Tehilim 72:17). De ces deux Nun *(dans* ינין *– Yanin)*, *se trouvent un* Nun courbé et *un* Nun long, et cela doit être par le mâle et la femelle.

פ״ז. כתיב וְלֹא־תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמֹעַ (קהלת א׳ ח), וכתיב וְלֹא־תִשְׂבַּע עַיִן לִרְאוֹת (שם), מלמד ששניהם שואבים מן המחשבה, ומאי מחשבה, מלך שצריכים לו כל מה שנברא העולם בעליונים ובתחתונים.

87. Il est écrit: "Et l'oreille n'est pas comblée d'écoute" (Qohelet 1:8). Et il est écrit: "L'oeil n'est pas rassasié de voir" (Ibid.). Cela enseigne que les deux s'écoulent de la Pensée. Et qu'est la Pensée? Un Roi dont a besoin tout ce qui est créé *dans* le Monde d'En Haut et *dans* celui d'En Bas.

פ״ח. ומאי הוה הא דאמרינן עלה במחשבה, ולא אמרינן ירד, דהא אמרינן המסתכל בצפיית המרכבה

88. Et que signifie ce que nous avons dit "élever dans la Pensée"? Pourquoi n'avons-nous pas dit "descendre dans la Pensée"? C'est ce que nous avons dit: "Celui qui observe par la vision de la

ירד ואח"כ יעלה, התם משום רינן דא מהמסתכל בצפיית המרכבה, וצפיית מתרגמינן סכותא ואמרינן וַיִּקְרָא אַרְיֵה עַל־מִצְפֶּה| אֲדֹנָי (ישעיה כ"א ח), הכא במחשבה לית ליה צפייה כלל ולית ליה תכלית כלל, וכל דלית ליה תכלית וסוף לית ליה ירידה, כדאמרי אינשי ירד פלוני לסוף דעתו של חבירו לא לסוף מחשבתו.

Merkavah descend et ensuite s'élève". Ici nous disons cela "celui qui observe par la vision de la Merkava". Et la Vision *(Tsefiya)* est traduite par Sekhuta *(signifie en araméen "vision" mais aussi "tour de guet")*, nous avons dit: "Le Seigneur l'appela: Lion sur la tour de guet" (Yeshaya 21:8). Dans ce cas, dans la Pensée il n'y a pas de vision inclue, ni de limite. Et tout ce qui n'a pas de limite et de fin en soi, ne peut descendre, comme l'on dit d'une personne qu'elle est descendue *vers* les limites du savoir d'autrui, *ne signifie* pas qu'il est aux limites de sa *propre* pensée.

פ"ט. ישב רבי אמוראי ודרש מאי דכתיב סגול, אלא סגולה שמה כדאיתא לעיל, בתר זרקא, מ"ט זרקא, כשמו כן הוא דהוא נזרק כגון דבר הנזרק ובתריה אתיא סגולת מלכים והמדינות.

89. Rabbi Amorai s'assit et enseigna: Quel est le sens du symbole Segol *(marque de cantillation mais également nom d'un point voyelle)*? Ce n'est rien d'autre que Segulah *(trésor)* qui vient d'abord, puis Zarqa *(marque de cantillation)*. Quel est le sens du Zarqa? Comme son nom *l'indique*, il est quelque chose qui est lancé *(Nizraq – être lancé)*: comme une chose qui est lancée, et viennent ensuite "Les trésors des rois et les Etats".

צ. ומ"ט זרקא, דכתיב בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ (יחזקאל ג' יב), מכלל דליכא דידע את מקומו, ואמרינן שם תאגא ואתיא לראש קונה, דכתיב קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ (בראשית י"ד יט), וכד אזלא הוי כזרקא וסגולה אבתריה והוי בראש כל אותיות.

90. Et quel est le sens de Zarqa? C'est ce qui est écrit: "Bénie soit la Gloire de l'Eternel depuis Son Lieu" (Yeh'ezqel 3:12). Ceci signifie qu'il n'existe rien qui connaisse Son Lieu. Nous prononçons Le Nom et la Couronne vient à la Tête du Seigneur. C'est ce qui est écrit: "Le Détenteur des Cieux et de la Terre" (Bereshit 14:19). Et lorsqu'il s'en va, il est comme Zarqa, et Segulah suit. Et il est à la tête de toutes les lettres.

צ"א. ומאי טעמא היא בסוף, התיבה ואינה בראשה, ללמדך שאותה תגא עולה עד למעלה למעלה, ומאי משמע דהאי תגא

91. Et quel est la raison qu'il soit à la fin, au lieu d'être au début? Pour t'enseigner que cette Couronne s'élève haut dans les Cieux. Et quel en est le sens? C'est que cette Couronne possède une pierre

אבן יקרה היא מכוללת ומעוטרת דכתיב אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה (תהלים קי״ח כב), ועולה עד המקום אשר נחצבה ממנו דכתיב מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל (בראשית מ״ט כד).

précieuse qui l'orne. C'est ce qui est écrit: "La pierre que les constructeurs dédaignaient est devenue clef de voûte" (Tehilim 118:22). Et elle s'élève jusqu'au Lieu qui fut gravé et à propos duquel il est écrit: "De là *est le* Pasteur, la Pierre d'Israel" (Bereshit 49:24).

צ״ב. ועוד אמר מאי טעמא אנו מטילין תכלת בציצית, ומאי טעמא שלשים ושתים, משל למה״ד למלך שהיה לו גן נאה ולו ל״ב נתיבות ושם שומר עליהם והודיע לו לבדו אותן הנתיבות, א״ל שומרם ולך בהם בכל יום ובכל זמן שתדרכם שלום לך, ומה עשה אותו השומר, שם שומרים עליהם, אמר אם אני אהיה לבדי באלה הנתיבות אי אפשר לשומר אחד לקיים כל אלה הנתיבות, ועוד כי יאמרו העולם כילי הוא מלך זה לכך שם שומר זה שומרים אחרים לכל הנתיבות, אלה הם ל״ב נתיבות.

92. Il dit encore: Dans quel but mettons-nous des *fils* bleus dans les Tsitsit *(franges rituelles)*? Et pourquoi y en a-t-il 32 *(il y a 4 paires de franges aux quatre coins du Tallit, soit 32 en tout)*? A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait un beau jardin auquel arrivait 32 sentiers. Et il plaça un gardien *veillant* sur eux afin de faire savoir que ces sentiers étaient à lui seul. Il lui dit *(le Roi au gardin)*: garde-les et parcours-les tous les jours, et chaque fois que tu les parcourras, la paix *viendra* à toi. Et que fit le gardien? Il leur désigna des gardiens. Il dit: "Si je suis seul pour ces sentiers, il est impossible au gardien de maintenir un seul de ces sentiers. Et de plus, les gens pourraient penser: Il est le Roi. C'est pourquoi le gardien plaça ces autres gardiens sur tous les sentiers. Ce sont les 32 Sentiers.

צ״ג. ומ״ט דתכלת, אמר השומר שמא יאמרו השומרים האלה הגן שלנו הוא, נתן להם סימן, ואמר להם ראו זה סימן של מלך שהוא שלו הגן הזה ואלה הנתיבות הוא תקנם ואינם שלי, והנה חותמו, משל למה״ד למלך ובתו שהיו להם עבדים ובקשו לילך למרחוק פחדו מאימת המלך נתן להם המלך סימנו, פחדו מן הבת, נתנה להם

93. Et quel est le sens du bleu? Le gardien dit: Pour ne pas que ces gardiens disent "Le jardin est le nôtre", il leur donna un signe. Et il leur dit: "Regardez ceci, c'est le symbole du Roi qui possède ce jardin, et ces sentiers c'est lui qui les gouverne et ils ne sont pas miens. Et voici son sceau". A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi et sa fille qui avaient des esclaves qui voulaient partir au loin, *mais* ils craignaient la colère du Roi. Le Roi leur donna son signe. Ils craignaient la fille, et elle *aussi* leur donna un signe. Ils dirent: Désormais, avec ces deux signes "L'Eternel te gardera de tout mal,

סימן, אמרו מעתה בשני סימנים אלה יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ (תהלים קכ"א ז).

il préservera ton âme" (Tehilim 131:7).

צ"ד. ישב ר' אמוראי ודרש מאי דכתיב הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ (מ"א ח' כז), מלמד שע"ב שמות יש לו להקב"ה וכולם קבעם בשבטים דכתיב שִׁשָּׁה מִשְּׁמֹתָם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת־שְׁמֹת הַשִּׁשָּׁה הַנּוֹתָרִים עַל־הָאֶבֶן הַשֵּׁנִית כְּתוֹלְדֹתָם (שמות כ"ח י), וכתיב וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים הֵקִים וגו' (יהושע ד' ט), מה אלה אבני זכרון אף אלה אבני זכרון, ושתים עשרה אבנים הם ע"ב כנגד ע"ב שמות של הקב"ה, ומאי טעמא התחיל בשתים עשרה, ללמדך שי"ב מנהיגים יש לו להקב"ה ובכל אחד ואחד ששה כוחות, ומאי נינהו ,ע"ב לשונות.

94. Rabbi Amorai s'assit et enseigna: Pourquoi est-il écrit: "Ceci sont les Cieux et les Cieux des Cieux ne te contiendraient pas" (Melakhim I 8:27)? Cela enseigne que le Saint Béni Soit-Il a 72 Noms, et tous sont établis dans les Tribus *(référence aux 12 Tribus)*, c'est ce qui est écrit: "Six de leurs noms sur une pierre, et les six restants sur la deuxième pierre, selon leur génération" (Shemot 28:10). Et un verset *dit*: "Il érigea 12 pierres..." (Yehoshuâ 4:9). De même que celles-ci sont "les pierres du souvenir", celles-là sont *aussi* "les pierres du souvenir". Et ces 12 sont 72 face aux 72 Noms du Saint Béni Soit-Il. Et pourquoi commence-t-on par 12? Cela t'enseigne que le Saint Béni Soit-Il a 12 directions, et dans chacune d'elle se trouvent 6 Forces. Et que sont-elles? 72 langues.

צ"ה. ואילן אחד יש לו להקב"ה ובו שנים עשר גבולי אלכסונין גבול מזרחית צפונית, גבול מזרחית דרומית, גבול מזרחית רומית, גבול מזרחית תחתית, גבול מערבית דרומית, גבול מערבית צפונית, גבול מערבית רומית, גבול מערבית תחתית, גבול דרומית רומית, גבול דרומית תחתית, גבול צפונית רומית, גבול צפונית תחתית ומרחיבין והולכין עד עדי

95. Le Saint Béni Soit-Il possède un arbre, qui a 12 directions obliques: une direction nord-est, une direction sud-est, une direction est-dessus, une direction est-dessous, une direction sud-ouest, une direction nord-ouest, une direction ouest-dessus, une direction ouest-dessous, une direction sud-dessus, une direction sud-dessus, une direction nord-dessus, une direction nord-dessous. Elles s'étendent et courent infiniment et éternellement. Et ce sont les Bras du Monde, et à leur intersection se trouve l'arbre. Et toutes ces obliques ont un Agent correspondant, et ils sont 12. Et *il y a* éalement 12 Agents à l'intérieur du

עד, והם זרועות עולם, ובפנים בהם הוא האילן, ובכל אלו האלכסונין יש כנגדם פקידים והם שנים עשר, וגם בפנים בגלגל י"ב פקידים, אלה שלשים וששה פקידים עם האלכסונים, ולכל אחד יש אחד כדכתיב כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר (קהלת ה׳ ז), נמצא לרוח מזרחית תשעה, לרוח מערבית תשעה, לרוח צפונית תשעה, לרוח דרומית תשעה, והיינו י״ב וי״ב וי״ב שהם פקידים בתלי, וגלגל ולב, והם ל״ו, וכלם ל״ו מל״ו שכח האחד בחבירו ואע״פ ששנים עשר בכל אחד ואחד מן השלשה כלם אדוקין זה בזה ,וכל השלשים וששה כחות נמצאים בראשון שהוא תלי, אם תדרשם בגלגל תמצאם אותם עצמם, ואם תדרשם בלב תמצא אותם עצמם ,הלכך לכל אחד ל״ו וכלם אינם יותר מל״ו צורות, וכלם נשלמו בל״ב מסור לל״ב ל״ב ונשארו ארבעה והם ס״ד צורות, ומנלן דנמסר ל״ב לל״ב דכתיב כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר (שם), א״כ היינו ס״ד, חסר שמונה לע״ב שמותיו של הקב״ה והיינו דכתיב וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם (שם), והם ז׳ ימי השבוע וחסר א׳ והיינו דכתיב וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא מֶלֶךְ (שם ח), ומאי יתרון, מקום שמשם נחצב הארץ, והוא יתרון ממה שהיה, ומאי ניהו יתרון כל דבר שבעולם

Galgal. Ce qui fait 36 Agents au total avec ceux des Obliques, et chacun en possède un, comme il est écrit "Car *plus* élevé que l'élevé *se trouve* un Gardien" (Qoh'elet 5:7). On en trouve donc 9 du côté de l'Est, 9 du côté de l'Ouest, 9 du côté du Nord, 9 du côté du Sud. Et il y en a 12, 12 et 12 qui sont des Agents dans le Teli, le Gagal et le Lev, et ils sont *donc* 36. Et tous ces 36 et 36 on la même puissance que leur voisin. Et bien qu'*il y ait* 12 *Agents* dans chacun de ces 3 *(Galgal, Teli et Lev)*, ils sont tous liés les uns aux autres, et toutes les 36 Puissances se retrouvent dans le Premier qui est Teli. Si vous cherchez dans Galgal (Sphère), vous les trouverez elles-mêmes *(ou "leur Pusissance" –* עצמם *peut se lire êtsem - "...-même", ou bien ôtsem – "force, puissance")*. Et si vous cherchez dans Lev, vous les trouverez elles-mêmes *(leur Puissance)*. C'est pourquoi tous ensemble *ils font* 36, et il n'y en a pas plus que *ces* 36 Formes. Et toutes se complètes dans Lev, et passent aux 32 de Lev, et il reste 4. Ce sont les 64 Formes. Et d'où savons-nous qu'il faut ajouter 32 à 32? De ce qui est écrit: "Car *plus* élevé que l'élevé *se trouve* un Gardien" (Qoh'elet 5:7). Ainsi, il y a 64 *Formes*. Il manque 8 pour les 72 Noms du Saint Béni Soit-Il, c'est ce qui est écrit: "et élevés au-dessus d'eux" (ibid). Et ce sont les 7 jours de la semaine, mais il manque encore 1, c'est ce qui est écrit "Et le plus élevé de la Terre sur tout, c'est un Roi" (Qoh'elet 5:8). Qu'est-ce que le "plus élevé"? C'est l'endroit où la terre fut gravée, c'est un avantage par rapport à ce qui a existé avant. Quel est son avantage ? C'est l'Endroit d'où fut gravée la terre. Et il est plus élevé que ce qu'il était. Et pourquoi est-il plus élevé que toute chose du Monde? Afin que les hommes du Monde

voient que c'est de là que provient leur nourriture, donc il est plus élevé.

כשאנשי העולם ראוים לקחת ממנו מזונם אז הוא יתרון.

96. Et par quoi fut gravée la terre? *Par* les Cieux. Et c'est le Trône du Saint Béni Soit-Il. Et c'est une pierre précieuse. Et c'est la mer de la Sagesse *(Hokhma)*. Et ils sont semblables à l'azur des Tsitsit *(franges rituelles au bords des vêtements)*. Rabbi Me'ir a dit: "Pourquoi l'azur est-il différent parmi toutes les couleurs"? Parce que l'azur ressemble à la mer, et la mer ressemble au Firmament, et le Firmament ressemble au Trône de Gloire, comme il est dit: "Ils virent Le D.ieu d'Israël, et sous Ses pieds était *quelque chose qui avait* la clarté du saphir, et la pureté de la Substance des Cieux" (Shemot 24:10). Et il est dit: "Comme une image de pierre de saphir, une forme de Trône"(Yeh'ezqel 1:26).

צ״ו. ומאי ניהו ארץ שנחצבה ממנו שמים והוא כסאו של הקב״ה, והוא אבן יקרה, והוא ים החכמה וכנגדה תכלת בציצית, דאמר ר' מאיר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר וַיִּרְאֻ֕וּ אֵ֖ת אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וְתַ֣חַת רַגְלָ֗יו כְּמַעֲשֵׂה֙ לִבְנַ֣ת הַסַּפִּ֔יר וּכְעֶ֥צֶם הַשָּׁמַ֖יִם לָטֹֽהַר (שמות כ״ד י), ואומר כְּמַרְאֵ֥ה אֶֽבֶן־סַפִּ֖יר דְּמ֣וּת כִּסֵּ֑א (יחזקאל א׳ כו).

97. Rabbi Berah'iya s'assit et enseigna: Pourquoi est-il écrit "Qu'ils prennent pour moi un prélèvement *(Teruma)*" (Shemot 25:2)? *Cela signifie*: "Elevez-moi par vos prières". Et de qui *s'agit-il*? De celui qui, porté par son coeur, *désire* se retirer de ce Monde. Honorez-le, car en lui, Je Me réjouis car il connaît Mon Nom. Et il est digne de prélever Ma Teruma, comme il est dit "De la part de tout homme qui sera porté par son coeur, vous prendrez Ma Teruma" (ibid 2), de celui qui le désire. Rabbi Rah'umai dit: *ce sont* les Justes *(Tsaddiqim)* et les Pieux *(H'asidim)* qui sont dans Israel, *et* qui m'élèvent au-dessus de tout le Monde par leurs mérites. Et c'est par eux que le coeur *(Lev)* se nourrit, et c'est le coeur les nourrit.

צ״ז. ישב ר׳ ברחיה ודרש מאי דכתיב וְיִקְחוּ־לִ֖י תְּרוּמָ֑ה (שמות כ״ה ב), הרימו אותי בתפלותיכם, ומי, אותו שנדבו לבו להמשך מן העוה״ז, כבדוהו כי בו אני שמח שיודע שמי, וממנו ראוי לקחת את תרומתי שנאמר מֵאֵ֤ת כָּל־אִישׁ֙ אֲשֶׁ֣ר יִדְּבֶ֣נּוּ לִבּ֔וֹ תִּקְח֖וּ אֶת־תְּרוּמָתִ֑י (שם ב), מאותו המתנדב, ואמר ר׳ רחומאי הצדיקים והחסידים שבישראל שמרימין אותי על כל העולם בזכותיהן ומהן מתפרנס הלב והלב מפרנסן.

98. Et toutes les Formes Saintes gardent toutes les nations. Et le Saint Israel, a

צ״ח. וכל הצורות הקדושות ממונות על כל האומות וישראל

קדושים נטלו גוף האילן ולבו, מה לב שהוא הדר פרי הגוף, אף ישראל נטלו פרי עץ הדר, מה אילן תמר ענפיו סביביו ולולבו באמצע אף ישראל נטלו גוף האילן זה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא עיקר הגוף, ומה לולב זה כתיב לו לב אף לב מסור לו ,ומה לב, זה שלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה בו אף בכל נתיב מהן צורה שומרת דכתיב לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים (בראשית ג׳ כד).

pris le Corps *(Guf)* de l'Arbre et son Coeur *(Lev)*. Qu'est-ce que le Coeur? C'est la Gloire du fruit du Corps. Aussi, Israel a pris le fruit de l'Arbre de la Gloire. Qu'est ce que l'arbre? Un dattier *dont* les branches sont autour de lui et son Lulav *(branche naissante de palmier)* est au centre. Aussi, Israel a le Corps de cet arbre, qui est son Coeur. Et c'est comme le Corps de la moelle épinière dans l'homme, qui est le principe du corps. Et qu'est le Lulav? Il s'écrit Lo Lev *(litt. "un coeur pour lui")*. Ainsi le Coeur Lui est transmis *(Lev et additioné à Lo)*. Et qu'est-ce que le Coeur? Ce sont les 32 Voies Merveilleuses de la Sagesse qui sont en Lui. Aussi, dans chacune de ces Voies, veille une Forme. C'est ce qui est écrit "Pour garder le Chemin de l'Arbre de Vie" (Bereshit 3:24).

צ״ט. ומאי ניהו צורות, דכתיב וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים (שם), ומאי וישכן מקדם לגן עדן, וישכן באותם הנתיבות שקדמו לאותו מקום הנקרא גן עדן, ושקדם לכרובים דכתיב אֶת־הַכְּרֻבִים (שם), ושקדם ללהט דכתיב וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת (שם), שקדם ,והכתיב שמים דמים ואש קדמו דכתיב יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם (שם א׳ ו), וכתיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם (שם ח), ומנלן דשמים הוי אש דכתיב כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא (דברים ד׳ כד).

99. Et comment apparurent ces Formes? C'est ce qui est écrit "Il plaça en avant *(מקדם Miqqodem – "antérieurement" ou "au devant", Miqqedem – "depuis les temps anciens" ou "à l'Orient")* du Jardin d'Eden les Keruvim, et la lame de l'épée flamboyante, pour garder le Chemin de l'Arbre de Vie" (ibid). Et comment les plaça-t-il au devant du Jardin d'Eden? Il *les* plaça dans ces Voies qui précèdent cet endroit appelé Jardin d'Eden, qui *lui-même* précède les Keruvim, comme il est écrit "les Keruvim" (ibid), et qui précèdent la Lame, comme il est écrit "la lame de l'épée flamboyante" (ibid), qui est devant. Et le verset *dit que* les Cieux *qui sont* Eau et Feu précédaient, comme il est écrit "Qu'il y ait un Firmament au milieu des Eaux, et qu'il sépare les Eaux des Eaux" (ibid 1:6). Et il est écrit "Et Elohim appela le Firmament Cieux" (ibid 1:8). Et d'où savons-nous que les Cieux sont Feu? Comme il est est écrit

"Car L'Eternel ton D.ieu, est un Feu qui consume, Il est un D.ieu Jaloux" (Devarim 4:24).

100. Et d'où savons-nous que les Shamayim *se rapportent* au Saint Béni Soit-Il? C'est qu'il est écrit "Et toi, tu entendras les Cieux" (Melakhim I 8:43). Etait-ce parce que Shelomo adressait ses prières aux Cieux qui écoutaient leur prière? Seulement à Celui qui est appelé par le nom "Au dessus des Cieux". C'est ce qui est écrit "Les cieux et les Cieux des Cieux ne Te contiendront pas"(ibid 8:27). C'est le Nom du Saint Béni Soit-Il, qui est feu. Tu diras *qu'ils existaient* avant – dis *plutôt* que leur puissance précédait les formes de ce Lieu, et ensuite leurs Formes Saintes *apparurent*. Et quelle de quoi est faite leur puissance? Comme ce qui est écrit "Nul n'est Saint comme L'Eternel, car il n'y a rien hors de toi, et il n'y a de Rocher *(ou Forme)* comme notre D.ieu" (Shemuel I 2:2).

ק. ומנלן דשמים הקדוש ברוך הוא, דכתיב וְאַתָּה| תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם (מ"א ח' לב), אטו שלמה התפלל אל השמים שישמעו תפלתם, אלא אותו שנקרא שמו על השמים דכתיב הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ (שם כז), הרי שמו של הקב"ה, והוי אש ואמרת קדם, אלא אימא כחם קדם של אותם צורות של המקום ההוא ואח"כ הצורות הקדושות ההם, ומאי ניהו כחם, כד"א (ש"א ב' ב) אֵין־קָדוֹשׁ כַּיְיָ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ.

101. Rabbi Berakhiya s'assit et enseigna: Qu'est ce que le Lulav dont nous avons parlé. C'est 36 *(ל"ו les deux premières lettres de Lulav)* passé à 32 *(ל"ב les deux dernères lettres de Lulav)*. Et comment? Il leur dit: ce sont trois Ministres, Teli *(Support)*, Galgal *(Sphère)* et Lev *(Cœur)*. Et chacun *possède* 12 *subalternes*, multipliés par trois ce qui fait 36, par lesquels le Monde existe, comme il est écrit: "Et le Juste est le fondement du monde" (Mishlei 10:25).

ק"א. ישב ר' ברכיה ודרש מה לולב דאמרינן אלא ל"ו מסור לל"ב, והאיך, א"ל שלשה שרים הם תלי וגלגל ולב, וכל אחד ואחד י"ב, חזרו בשלשה מנין ל"ו שבהם נתקיים העולם דכתיב (משלי י' כה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם.

102. Il est eneigné qu'un Pilier *s'élève* de la terre vers le Firmament, et Tsaddiq *(Juste)* est son nom, d'après le nom des Tsaddiqim. Et lorsqu'il y a des Tsaddiqim dans le Monde, il se renforce, et sinon il s'affaiblit. Et il supporte le Monde, comme il est écrit "Et le Juste est le Fondement du Monde" (ibid). Et

הארץ מן אחד עמוד תנא ק"ב. שם על שמו וצדיק לרקיע בעולם צדיקים הצדיקים, וכשיש מתחלש, והוא לאו ואם מתגבר דכתיב וְצַדִּיק יְסוֹד העולם כל סובל

עוֹלָם (שם), ואם חלש לא יוכל להתקיים העולם, הלכך אפילו אין בעולם אלא צדיק אחד מעמיד העולם שנאמר וצדיק יסוד עולם לפיכך קחו תרומתי ממנו תחילה ואח"כ וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, מאת הנשאר, ומהו, זהב וכסף ונחשת.

s'il s'est affaibli, le Monde ne peut subsister. C'est pourquoi, même s'il n'y a qu'un seul Tsaddiq, le Monde se maintient, comme il est dit "Et le Juste est le Fondement du Monde". C'est pourquoi prenez-en Ma Teruma d'abord Et cette Teruma que vous leur avez prise, provient de ce qui reste. Et qu'est-ce? De l'or, de l'argent et du cuivre.

ק"ג. ד"א ויקחו לי תרומה, ויקחו לקדש תרומה שהיא יו"ד והוא עשירי ומנלן דעשירי קדש דכתיב הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה־קֹּדֶשׁ לַיְיָ (ויקרא כ"ז לב), ומאי ניהו קדש, דכתיב וְרֵאשִׁית כָּל־בִּכּוּרֵי כֹּל וְכָל־תְּרוּמַת כֹּל וגו' (יחזקאל מ"ד ל), וכתיב רֵאשִׁית חָכְמָה | יִרְאַת יְיָ (תהלים קי"א י), אל תקרי יראת ה' אלא ויראת ה'.

103. Autre explication: "Qu'ils prennent pour Moi une Teruma" *signifie* "Qu'ils prennent pour sanctifier une Teruma" car le Yud est la dixième *lettre*. Et d'où savons-nous que le dixième sanctifie? Du verset "Le dixième sera consacré à L'Eternel" (Wayiqra 27:32). Et pourquoi est-il consacré? Comme il est écrit "Les prémices *(*ראשית *Reshit – signifie aussi "prémices")* de toute primeur quelle qu'elle soit, et tout prélèvement quel qu'il soit..." (Yeh'ezqel 44:30). Et il est écrit "Le commencemant *(*ראשית*)* de la Sagesse, c'est la crainte de L'Eternel" (Tehilim 111:10). Ne lis pas "crainte de L'Eternel", mais "tu craindras L'Eternel".

ר' אליעזר את תלמידיו שאלו ק"ד. דכתיב קַדֶּשׁ־לִי כָל־בְּכוֹר מאי רבינו בכור, הקב"ה הוי ב), וכי י"ג (שמות שני אלא בכור כל לי קדש אין א"ל ישראל שם על בקודש, ונקרא ד' כב), דכתיב בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל (שם שעבוד, בשעת היה עמהם כביכול (דכתיב שַׁלַּח אֶת־בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי והיינו ר' בכורי, אמר ד' כג), ולא שמות דכתיב שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח מאי רחומאי (אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־לָךְ תשלח שלח אמר ז), ולא כ"ב דברים

104. Ses étudiants demandèrent à Rabbi Eliêzer: Maître, pourquoi est-il écrit "Consacre-Moi tout premier-né *(*בכור *se lit aussi Bekhor – "premier-né")*" (Shemot 13:2)? Est-ce parce que le Saint Béni Soit-Il est un Bekhor? Il leur dit: "Consacre-Moi tout premier-né" ne *concerne* que le Second dans la Sainteté, et il est appelé par le nom d'Israel, comme il est écrit "Mon fils premier-né, Israel" (ibid 4:22). Si l'on peut dire, Il était avec eux au moment où *Israel* était esclave *en Egypte*, ce qui est signifié par le verset "Envoie Mon fils et il Me servira" (Shemot 4:23), et il n'est pas *dit* "Mon Premier-Né. Rabbi Rah'umai dit: Pourquoi est-il écrit "Laisse aller la mère,

את האב, אלא שלח תשלח את האם בכבוד אותה שנקראת אם העולם שנאמר כִּי אִם לַבִּינָה תִּקְרָא (משלי ב׳ ג).

et prend pour toi les fils" (Devarim 22:7) et non "laisse aller le père"? *Cela signifie* "laisse aller la mère à cause de la Gloire de celle qui est appelée Mère du Monde", comme il est dit "Puisses-tu *(*אם *im, peut aussi se lire em – "mère")* en appeler à la Raison (Bina)" (Mishlei 2:3).

ק״ה. ומאי וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־לָךְ (דברים שם), ר׳ רחומאי אומר אותם בנים שגדלה, ומאי ניהו שבעת ימי בראשית ושבעת ימי הסוכות, והיינו שבעת ימי השבוע שהם שבעה, איכא בנייהו שהם יותר קודש דכתיב בהם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ (ויקרא כ״ג לז), והיינו א״כ עצרת דהוא מִקְרָא־קֹדֶשׁ (שם לו), א״ל אין, אבל זה אחד וזה שנים דכתיב (שם לה) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ (שמות י״ב טז) אמר ליה מאי טעמא הוי עצרת אחד, מפני שבו ניתנה תורה לישראל וכשנבראת התורה ראשית היה הקב״ה שליט בעולמו עמה יחידי דכתיב רֵאשִׁית חָכְמָה | יִרְאַת יְיָ (תהלים קי״א י), אמר הואיל וכן קדושתך תהיה לך לבדך, ומאי ניהו סוכות, א״ל בי״ת, דכתיב בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַיִת (משלי כ״ד ג), ומנלן דסוכות הוי בית דכתיב וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם סֻכּוֹת (בראשית ל״ג יז).

105. Et pourquoi *est-il écrit* "Prends pour toi les fils" (ibid Devarim)? Rabbi Rah'umai dit: Ce sont les fils qu'elle a élevés. Et qu'elle est la différence entre les sept jours du Commencement et les jours à Sukkot *(fête des cabanes)*, c'est-à-dire les sept jours de la semaine qui font sept? La différence est qu'ils sont plus saints, et il est écrit d'eux "Des convocations saintes" (Wayiqra 23:37). Et s'il en est ainsi, *qu'en est-il de* la Fête de Cloture *(*עצרת *Atseret –Shemini Atseret, le huitième et dernier jour de Sukkot)* qui est une "Convocation sainte" (ibid 36)? Il leur dit: Oui, mais c'est une *fête* et deux *jours*, comme il est écrit "Le premier jour est une Convocation sainte, et le septième jour est une Convocation sainte" (Shemot 12:16). Ils lui dirent: Pourquoi la Fête de Clôture *est-elle* un seul *jour*? Parce qu'en ce jour la Torah fut donnée à Israel, et lorsque fut créée la Torah, au début, le Saint Béni Soit-Il régnait sur Son Monde seul avec elle, comme il est écrit "Le commencement de la Sagesse est la crainte de D.ieu" (Tehilim 111:10). Il dit: Puisqu'il en est aini, Ta Sainteté est à Toi Seul. Est qu'est-ce que Sukkot? Il leur dit: C'est Bet, comme il est écrit "Avec la Sagesse la Maison *(ou Bet)* est construite" (Mishlei 24:3). Et d'où savons-nous que Sukkot est Bet? Du verset "Et Jacob se dirigea vers Sukkot et se construisit une maison *(Bet)*, et pour son bétail il a construisit des cabanes *(Sukkot)*, et c'est pour ça qu'il appela cet endroit Sukkot" (Bereshit 33:17).

ק"ו. ישב ר' ברכיה ודרש מאי תלי, זה דמות שיש לפני הקב"ה דכתיב קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים (שה"ש ה' יא), מאי גלגל, זה בטן ,ומאי לב, דכתיב עַד־לֵב הַשָּׁמַיִם (דברים ד' יא), ובו כלולים ל"ב נתיבות פליאות חכמה.

106. Rabbi Berakhiya s'assit et enseigna: Qu'est-ce que Teli? C'est une Image qui est devant le Saint Béni Soit Il, comme il est écrit "Ses boucles *de cheveux* sont ondulées *(*תלתלים *contient* תלי*, Teli)*" (Shir Hashirim 5:11). Qu'est ce que Galgal? C'est un Ventre. Et qu'est ce que Lev? C'est ce qu'il est écrit "Jusqu'au Coeur des Cieux" (Devarim 4:11). Et en lui sont contenus les 32 Merveilleuses Voix de la Sagesse.

ק"ז. מאי דכתיב יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ | פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ | פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: (במדבר ו' כד - כו), זה שמו של הקב"ה המפורש, והוא שם בן שתים עשרה אותיות דכתיב הוי"ה הוי"ה הוי"ה, מלמד ששמותיו של הקב"ה שלשה חיילים, וכל חיל וחיל דומה לחבירו, ושמו כשמו, וכולם חתומים ביו"ד ה"א ו"ו ה"א ,והאיך תצרף יו"ד ה"א ו"ו ה"א כ"ד פעמים והיינו חיל אחד יברכך ה', וגם השני יאר ה' והם כ"ד שמותיו של הקב"ה, וגם השלישי ישא ה' והם כ"ד שמותיו של הקב"ה, מלמד שכל חיל ראשיהם ושריהם הם כ"ד, תצרף כ"ד שלשה פעמים ויהיו ע"ב שמותיו של הקב"ה ,והיינו ע"ב היוצאים מן וַיִּסַּע – וַיָּבֹא – וַיֵּט (שמות י"ד יט - כא).

107. Pourquoi est-il écrit "Que L'Eternel te bénisse et te garde! Que L'Eternel fasse rayonner Sa Face et te soit bienveillant! Que L'Eternel dirige Sa Face vers toi et qu'Il t'accorde la paix!" (Bamidbar 6:24-26). C'est le Nom Ineffable du Saint Béni Soit-Il. Et c'est le Nom de 12 lettres, car il s'écrit Yod-He-Waw-He, Yod-He-Waw-He, Yod-He-Waw-He. Ceci enseigne que les Noms du Saint Béni Soit-Il *forment* trois Légions. Et chaque Légion ressemble à sa voisine, et Son Nom est comme celui *de l'autre*. Et toutes sont scellés par Yod He WaW He. Et comment? Permute Yod He Waw He 24 fois et *tu formeras* une Légion: "Que L'Eternel te bénisse". Et aussi *pour* la deuxième "Que L'Eternel fasse rayonner" et ces 24 *permutations sont* les Noms du Saint Béni Soit-Il. Et aussi *pour* le troisième "Que L'Eternel dirige" et ces 24 *permutations sont* les Noms du Saint Béni Soit-Il. Cela enseigne que toutes les Légions ont leur Chef et leur Ministre qui sont 24. Permute 24 trois fois et *cela donne* les 72 Noms du Saint Béni Soit-Il. Et les 72 proviennent de "Il allait...Il venait...Il étendait" (Shemot 14:19-21).

של שמאל מצד הקדושות הצורות שר ,ומימינו גבריאל והוא הקב"ה

108. Et qui sont ces Ministres? Nous avons enseigné qu'ils sont trois. Celui

ק״ח. ומי הם אלה השרים, מלמד ששלשה הם, שהגבורה שר על כל על כל הצורות הקדושות והוא מיכאל, ובאמצע הוא האמת והוא אוריאל שר על כל הצורות הקדושות, וכל שר כ״ד צורות ואין חקר לגדודיו דכתיב הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו (איוב כ״ה ג), אם כן הרי ע״ב וע״ב, א״ל לא, דבשעה שישראל מקריביו קרבן לפני אביהם שבשמים מתיחדים יחד והיינו יחידו של אלהינו.

dont la Puissance (Gevura) règne sur toutes les Formes Saintes à la Gauche du Saint Béni Soit-Il, et c'est Gavriel. Et à sa Droite, *celui qui* règne sur les Formes Saintes, et c'est Mikhael. Et au milieu *se trouve* la Vérité (Emet), et c'est Uriel, *qui* règne sur toutes les Formes Saintes. Et chacun règne *sur* 24 Formes, *mais* on ne *peut compter* leurs Milices, comme il est écrit "Ses Milices, ont-elles un nombre?" (Iyov 25:3). S'il en est ainsi, *cela fait* 72 et 72. Il leur dit: Non! Car à l'heure des sacrifices d'Israel, il sacrifie devant son Père qui est dans les Cieux, *et elles* s'unissent ensemble. Et c'est l'Unicité de Notre D.ieu.

ק״ט. ואמאי אקרי קרבן, אלא מפני שמקרב הצורות הכחות הקדושות כדכתיב וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל־אֶחָד לְךָ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לַאֲחָדִים בְּיָדֶךָ (יחזקאל ל״ז יז), ואמר לריח ניחוח, ואין ריח אלא באף ,ואין נשימה שהיא הריח אלא באף, ואין ניחוח אלא ירידה דכתיב וַיֵּרֶד (ויקרא ט׳ כב) ומתגרמינן ונחית, והרוח יורד ומתייחד בצורות הקדושות ההם ומתקרב ע״י הקרבן, והיינו דאקרי קרבן.

109. Et pourquoi *le sacrifice* est-il appelé Qorban? Parce qu'il rapproche les Formes des Puissances Saintes, comme il est écrit "Rapproche-les *(*קרב*, "rapprocher"* - קרבן*, "offrande")* l'un de l'autre pour obtenir faire un seul *morceau de* bois, pour qu'il s'unissent dans ta main" (Yeh'ezqel 37:17). Et il est dit Parfum Agréable, et il n'y a de parfum que dans le nez, et on ne respire le parfum que par le nez, et il n'y a d'agréable que dans la descente, comme il est écrit "Il descendit" (Wayiqra 9:22), et *le Targum le* traduit par "uneh'at" *(*ונחת *à comparer* ניחוח*, "agréable").* Et le Rua'h (Souffle) descend et s'unit avec ces Formes Saintes, et se rapproche par l'intermédiaire du Sacrifice. C'est pourquoi il est appelé Qorban.

ק״י. השם היוצא מן השלשה פסוקים וַיִּסַּע – וַיָּבֹא – וַיֵּט (שמות י״ד יט - כא) אותיות הפסוק הראשון של ויסע כסדר הפסוק נסדרות בשם, ואותיות הפסוק השני בהיפך

110. Le Nom qui sort des trois versets "Il allait...Il venait...Il étendait" (Shemot 14:19-21). Les lettres du premier verset "Il allait" sont organisées dans le Nom dans l'ordre du verset. Et les lettres du deuxième verset sont organisées dans le Nom dans l'ordre inverse du verset. Et les lettres du troisième verset qui est "Il

הפסוק נסדרות בשם, ואותיות הפסוק השלשי שהוא ויט כסדר הפסוק נסדרות בשם כמו הראשון שהוא ויסע, ובכל אחד ואחד מהפסוקים ע"ב אותיות, נמצא שבכל שם ושם מע"ב שמות היוצאים מאלו השלשה פסוקים שהם ויסע ויבא ויט שלשה אותיות, אלה הם ע"ב שמות היוצאים ומתחלקים לג' חלקים כ"ד לכל חלק, ועל כל חלק מג' חלקים שר גבוה עליהם, ועל כל חלק יש לו ד' רוחות לשמור מזרח ומערב צפון ודרום ומתחלקים ששה לכל רוח, נמצא לד' רוחות כ"ד צורות, וכן לשני וכן לשלישי, וכולם חתומים הוי ב"ה אלהי ישראל אלהים חיים שדי רם ונשא שוכן עד מרום וקדוש שמו הוי"ה בשכמל"ו.

étendait" sont organisées dans le Nom dans l'ordre du verset, comme *pour* le premier qui est "Il allait". Et chacun de ces versets *possède* 72 lettres. Il se trouve *donc* que dans chacun des 72 Noms qui proviennent de ces trois versets qui sont "Il allait...Il venait...Il étendait" *possèdent* 3 lettres. Ces 72 Noms obtenus sont répartis en 3 Sections, 24 dans chaque Section. Et sur chacune des 3 Sections s'élève un Ministre au-dessus. Et chaque Section garde les 4 directions: Est, Ouest, Nord et Sud. Et ils se répartissent six dans chaque direction. Il se trouve *donc* que les 4 directions ont 24 Formes, et de même pour la deuxième et la troisième *section*. Et toutes sont scellées par "Eternel, D.ieu d'Israël, Elohim Vivant, Shadday Haut et Elevé qui réside jusqu'en Haut, et Saint. Son Nom est Béni le Nom de Gloire, son Royaume est éternel".

קי"א. ישב ר' אהילאי ודרש מאי דכתיב ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד, אלא זהו השם המפורש שניתן בו רשות לצרף ולהזכיר דכתיב וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם (במדבר ו' כז), והוא שם בן י"ב אותיות בשם של ברכת כהנים יְבָרֶכְךָ יְיָ וגו' (במדבר ו' כד - כו) שהם שלשה והם שתים עשרה, ונקודו כן יפעל יפועל יפעול, וכל השמורו ומזכירו בקדושה ובטהרה מתקבלים כל

111. Rabbi Ahilai s'assit et enseigna: Que *signifie* le verset "L'Eternel est Roi, L'Eternel régnait, L'Eternel règnera pour l'éternité"? C'est le Nom Ineffable qu'il est permis de permuter et de mentionner, comme il est écrit "Ils placeront Mon Nom sur les fils d'Israel, et Moi, Je les bénirai" (Bamidbar 6:27). Et c'est le Nom des 12 lettres qui sont dans le Nom de la bénédiction des prêtres "Que L'Eternel te bénisse..." (Bamidbar 6:24-26). Ce sont 3 *Noms* et 12 *lettres*, et sa vocalisation est ainsi: Yifâl, Yefoêl, Yifôl. Et quiconque *le* garde et *le* mentionne avec Sainteté et Pureté, toutes ses prières sont acceptées, et de plus il est aimé d'en Bas et aimé d'en Haut, il

תפלותיו, ולא עוד אלא שהוא אהוב למטה ואהוב למעלה, נחמד למטה ונחמד למעלה ונענה ונעזר מיד, זה השם המפורש הנכתב על מצח אהרן, ובשם המפורש מע"ב אותיות, ובשם המפורש שהוא י"ב שמות שמסר הקב"ה למסמריה העומד לפני הפרגוד, והוא מסרם לאליהו בהר הכרמל ובהם נתעלה ולא טעים טעם מיתה.

est envié en Bas et envié en Haut, et il est exaucé et assisté par La Main *de D.ieu*. C'est le Nom Ineffable qui est écrit sur le front d'Aharon. Et dans le Nom Ineffable *il y a* 72 lettres. Et dans le Nom Ineffable *qui possède* 12 Noms que transmis le Saint Béni Soit-Il à 12 lettres transmises à Masmarya *(*מסמריה *provient de la racine* סמר*, "se dresser")* qui se tient devant le Voile, et il les a transmises à Eliyahu sur le Mont Karmel, et là il s'éleva est n'eut pas l'expérience de la mort.

קי"ב. ואלו הן השמות המפורשות היקרות והמפוארות שהם שתים עשרה לשנים עשר שבטי ישראל
אהציצה"רון אכליתה"רון
שמקת"רון דמושה"רון
וצפצפסית"רון הורמי"רון
ברחיה"רון ער"ש גדר"און בסאו"ה
מנא"הון חז"הויה הוהי"רי הא"ה
אהי"ה והראית"הון ,וכולם נכללים בל"ב השמים ומתחלקין לכ"ד שמות, ובהם כלול זכר ונקבה ופקודים בתלי וגלגל ולב, והם מעיינות החכמה.

112. Et voici les Noms Ineffables, Glorieux et Magnifiques, qui sont 12 pour les 12 Tribus d'Israel: Ahatsitseharon, Akhliteharon, Shemaqetaron, Demushsharon, Wetsiftsafsitaron, Hormiron, Berah'iharon, Êresh, Gadra'on, Besawa, Manahon, H'azahuya, Hawahiri, Ha, Ehye, et Hara'itahon. Et tous sont inclus dans le Lev des Cieux et sont divisés en 24 Noms. Et en eux sont inclus le Mâle et le Femelle Ce sont les sources de la Sagesse. Ils incluent le mâle et la femelle et commandent sur Teli, Galgal et Lev. Et ils sont sources de Sagesse *(H'okhma)*.

קי"ג. ישב ר' רחומאי ודרש מאי י"ב שבטי ישראל, אלא מלמד שי"ב שבטים יש לו הקב"ה, ומאי ניהו, מלה"ד למלך שהיה לו מעין נאה ולכל אחיו אין להם מים אחרים אלא מאותו המעיין, ואינן יכולין לסבול צמא, מה עשה, עשה למעיין י"ב צנורות וקראם על

113. Rabbi Rah'umai s'assit et enseigna: Pourquoi Israel a 12 Tribus? Cela enseigne que le Saint Béni Soit-Il a 12 Tribus. Et quelles sont-elles? Cela ressemble au Roi qui avait une belle source. Et aucun de ses frères n'avait d'autre eau que celle de cette source, et ils ne pouvaient endurer la soif. Que fit-il? Il fit à la source 12 canaux et les appela du nom des fils de ses frères. Et il dit: "Si les enfants sont aussi bons que leurs pères, ils mériteront que je

שמות בני אחיו, ואמר אם יהיו הבנים טובים כאבותם יזכו ואמלא הצנורות, ירוו אבותם וישתו בניהם אחריהם, ואם לא יזכו הבנים ולא יעשו דברים הגונים לפני הרי צנורות עומדות על ענין זה אתן להם מים על מנת שלא יתנו לבניהם דבר אחרי שאינם עושים רצוני.

remplisse les canaux. Les pères s'abreuveront et leurs fils boiront ensuite. Et si les fils ne sont pas méritants et n'agissent pas décemment devant ma face, les canaux seront maintenus, *mais* dans ce cas je leur donnerai de l'eau à condition qu'ils ne donnent pas autre chose à leurs fils, car ils n'agissent pas *selon* ma volonté".

קי״ד. ומאי לישנא דשבט, דבר פשוט הוא שאינו מרובע, מ״ט ,דלית אפשר מרובע בגו מרובע אחר, אלא עיגולה בגו ריבועא רהטי ,ואי מרובע בגו ריבועא לא רהטי.

114. Et que *signifie* l'expression Shevet *(Tribu)*? C'est quelque chose de simple et de non carré. Quelle en est la raison? Car il est impossible *d'avoir* un carré à l'intérieur d'un autre carré. Un cercle se meut à l'intérieur d'un carré, mais un carré ne se meut pas dans un *autre* carré.

קט״ו. ומאי ניהו עיגולא, הדין נקודה דאורייתא דמשה, דאינהו כולהו עיגולא ודמיין באתוותא כנשמתא דחיי בגופיה דאינש דלית אפשר ליה למיתי כל היכא דלית קיימא בגויה, ולא למנקט מימרא זוטרא ורבתא בלא נשמתא כוותיה דהדין נקודה דלית אפשר למלתא זוטרא או רבתא לאתאמרה בלא נקודה.

115. Et qu'est ce qu'un Cercle? C'est un Nikuda *(point voyelle)* de la Torah de Moïse, qui est tout circulaire, et qui donnent aux lettres ce que la Neshama *(âme)* vivante est pour le corps de l'homme, qui est immortelle partout où elle n'existe pas dans un corps, et *le corps* ne *peut* prendre de décision petite ou grande sans Neshama. De la même façon pour le Nikuda sans lequel il est impossible pour un mot, petit ou grand, d'être prononcé, sans *ce* Nikuda.

קט״ז. וכל נקודה עיגולא, וכל אתיא רבועא, ומתקיימא אתיא בנקודה ואינון חייהון, והדין נקודה אתיא דרך הצינורות להדין אתיא על ידי ריח הקרבן ומיד יורד

116. Et chaque Nikuda est un Cercle, et chaque lettre est un Carré. Et la lettre existe par le Nikuda et ils sont leur Vie. Et le Nukda de la lettre suit les canaux jusqu'à la lettre, par l'intermédiaire du parfum du Sacrifice, est descend immédiatement, comme il est écrit "Un

דכתיב רֵיחַ־נִיחֹוחַ לַיְיָ (ויקרא א׳ ט), שיורד לה׳, היינו דכתיב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ | אֶחָד (דברים ו׳ ד).

parfum agréable pour L'Eternel" (Wayiqra 1:9), qui descend vers L'Eternel. C'est ce qui est écrit "Ecoute Israel, L'Eternel est notre D.ieu, L'Eternel Un" (Devarim 6:4).

קי״ז. אמר רבי יוחנן מאי דכתיב יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה יְיָ (שמות ט״ו ג), אלא איש הוי סימן כדמתרגמינן ה׳ איש מלחמה ה׳ מארי נצחן קרבייא, ומאי ניהו מארי, אל״ף ראשונה היכלא קדישא, היכלא קדישא סלקא דעתך, אלא אימא היכל הקדש.

117. Rabbi Yoh'anan dit: Quel est le sens de "L'Eternel est un Homme *(Ish)* de guerre, L'Eternel" (Shemot 15:3)? C'est que l'homme *(Ish)* est un signe, car *le Targum* traduit "L'Eternel est un Homme de guerre" par "L'Eternel est un Seigneur offensif à la guerre". Et qu'est ce que Seigneur *(מארי, Mearei)*? Le premier Alef *(de Ish)* c'est le Saint Palais. Peux-tu concevoir que le Palais est saint? Dis *plutôt* le Palais de la Sainteté.

קי״ח. יו״ד, בעשרה מאמרות שנברא בהן העולם, ומאי ניהו היינו תורת אמת שכוללת כל העולמים, ושי״ן מאי הוי, א״ל שרש האילן, דשי״ן הוי כעין שרש האילן.

118. Le Yod, ce sont les Dix Paroles par lesquelles fut créé le Monde. Et que sont-elles? C'est la Torah de Vérité qui contient tous les Mondes. Et le Shin, qu'est-il? Il leur dit: c'est la racine de l'Arbre, car le Shin est semblable à une racine d'arbre.

קי״ט. ומאי הוי אילן דאמרת, א״ל כוחותיו של הקב״ה זה על גב זה, והן דומין לאילן, מה אילן זה על ידי המים מוציא פירות אף הקב״ה על ידי המים מרבה כחות האילן, ומאי ניהו מים של הקב״ה, היינו חכמה, והיינו נשמות הצדיקים שפורחין מן המעיין אל הצנור הגדול ועולה ודבק באילן, ועל ידי מה פורח, על ידי ישראל, כשהם צדיקים וטובים שכינה שרויה ביניהם ושרויה במעשיהם בחיקו של הקב״ה

119. Et quel est l'Arbre dont tu as parlé? Il leur dit: Ce sont les Puissances du Saint Béni Soit-Il, l'une au-dessus de l'autre. Et elles ressemblent à un arbre, un arbre qui donne des fruits grâce à l'eau. Aussi, le Saint Béni Soit-Il augmente la Force de l'Arbre grâce à l'Eau. Et quelles sont les Eaux du Saint B'eni Soit-Il? C'est H'okhma *(Sagesse)*, et ce sont les Nefashot *(pluriel de Nefesh)* des Tsaddiqim qui s'envolent de la Source vers le Grand Canal, et s'élèvent et s'attachent à l'Arbre. Et comment s'envolent-elles? Grâce à Israel, car il sont Jutes *(Tsaddiqim)* et Bons *(Tovim)*, et la Shekhina demeure au milieu d'eux, et demeure par leurs actes dans le Sein

ומפרה אותם ומרבה אותם.

du Saint Béni Soit-Il, et les rend fertiles et les multiplie.

ק"כ. ומנלן דשכינה אקרית צדק דכתיב רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים (דברים ל"ג כו), וכתיב וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ־צֶדֶק (ישעיה מ"ה ח), וצדק זהו שכינה דכתיב צֶדֶק יָלִין בָּהּ (שם א' כא), וצדק נתן לדוד דכתיב יִמְלֹךְ יְיָ | לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר (תהלים קמ"ו י), וכתיב צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִיד (דהי"א י"א ה).

120. Et d'où savons-nous que la Shekhina est appelée Justice *(Tsedeq)*? Car il est écrit "Il chevauche les Cieux par ton assistance et dans Sa Majesté, les nuées" (Devarim 33:26), et il est écrit "Nuées, faites ruisseler la Justice" (Yeshaya 45:8). Et la Justice est les Shekhina, comme il est écrit "la Justice passe la nuit en Elle" (ibid 1:21). Et la Justice fut donnée à David, comme il est écrit: "L'Eternel régnera à jamais, ton D.ieu, Tsion, pour les générations" (Tehilim 146:10). Et il est écrit "Tsion qui est la cité de David" (Divrei Hayyamim I 11:5).

קכ"א. מאי דור דור אמר ר' פפייס דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא (קהלת א' ד) ואמר רבי עקיבא דור בא שכבר בא.

121. Quel est *le sens de* "Pour les générations"? Rabbi Papias dit: "Une génération s'en va et une *autre* génération vient" (Qoh'elet 1:4); et Rabbi Âqiva: "une génération vient, *génération* qui est déjà venue.

קכ"ב. משל למה"ד למלך שהיו לו עבדים והלבישן כפי יכלתו בגדי משי ורקמה, קלקלו השורה, השליכן ודחפן מעליו והפשיטן בגדיו והלכו להם, לקח הבגדים ורחצן היטב עד שלא נותר בהן שום סיג והניחן אצלו מזומנין, וקנה עבדים אחרים והלבישן הבגדים ההם והוא לא ידע אם טובים הם אותם העבדים אם לאו, והרי זכו בבגדים שכבר באו לעולם ולבשום אחרים לפניהם, אבל הארץ לעולם עומדת והיינו דכתיב וְיָשֹׁב הֶעָפָר

122. Parabole: cela ressemble au Roi qui avait des serviteurs. Il les avait vêtus selon son pouvoir avec des vêtements de soie et de broderies. Ils s'écartèrent du droit chemin. *Alors* il les bannit et les pressa *de partir*, il leur retira les vêtements et ils s'en allèrent. Il prit les vêtements, les lava bien jusqu'à ce qu'il ne leur reste aucune souillure, et il les mit de côté quelques temps. *Puis* il et se procura d'autres serviteurs et les vêtit de ces vêtements. Et il ne savait pas si ces serviteurs étaient bons ou non. Ainsi ils bénéficièrent des vêtements qui étaient déjà venus au Monde et qui en avaient habillé d'autres avant eux. Mais la terre se dresse toujours. Et c'est ce qui est dans le verset "Que la poussière retourne à la terre comme ce qu'elle était *avant*, et

עַל־הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ (קהלת י״ב ז).

que le Souffle (Rua'h) retourne vers D.ieu qui l'a donné" (Qoh'elet 12:7).

קכ״ג. אמר ר׳ אמוראי מאי דכתיב וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת־יָדָו אֶל־הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד (ויקרא ט׳ כב), והרי כבר ירד, אלא וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים ואח״כ וישא אהרן את ידיו אל העם, נשיאות זו למה, לפי שהקריב קרבן ונתקרב לפני אביהם שבשמים כדאמרינן צריך אותו שמקרבן לעליונים ומייחדן לייחד בכללן אלו, ומאי העם דכתיב אל העם, בעבור העם.

123. Rabbi Amorai dit: Que signifie le verset "Aaron éleva ses mains vers le peuple, il les bénit, puis descendit" (Wayiqra 9:22)? C'est qu'il était déjà descendu. Il était descendu pour les offrandes expiatoires, l'holocauste et les sacrifices d'acquit, et ensuite Aharon éleva ses mains vers le peuple. Pourquoi ces élévations? Parce qu'il avait offert un sacrifice et l'avait approché devant leur Père qui est dans les Cieux, comme nous l'avons dit: il le doit *celui qui* sacrifie au Suprême, car il les *(ses mains)* unit ensemble avec ce qu'elles contiennent. Et quel est le peuple dont il est écrit "vers le peuple"? Cela signifie "pour le peuple".

קכ״ד. ומאי טעמא בנשיאות כפים וליברוך להון בברכה, אלא משום דאית בידים עשר אצבעות, רמז לעשר ספירות שבהם נחתמו שמים וארץ, ואותם העשרה כנגד עשרת הדברות, ובכלל אותן י׳ נכללו תרי״ג מצות, ומנה אותם אותיות של י׳ דברות ותשכח דאינון תרי״ג אותיות, ובהם כל כ״ב אותיות בר מן ט׳ דליתא בהון, מאי טעמא, ללמדך דט׳ הוא בטן ואינה בכלל הספירות.

124. Et quel est le sens de ces élévations des paumes pour le bénir de la Berakha *(Bénédiction)*? Parce qu'il y a 10 doigts aux mains, allusion aux 10 Sefirot par lesquelles furent scellés les Cieux et la Terre. Et ces 10 sont comme les 10 Paroles. Et contenus dans ces 10, 613 Mitswot *(Commandements)*. Compte les lettres des 10 Paroles et tu trouveras 613 lettres, et parmi elles *se trouvent* toutes les 22 lettres excepté le Tet qui ne s'y trouve pas. Quel en est le sens? Pour t'enseigner que le Tet est un ventre et qu'il n'est pas contenu dans les Sefirot.

קכ״ה. ואמאי קרי ליה ספירות, משום דכתיב הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל (תהלים י״ט ב).

125. Et pourquoi sont-elles appelées Sefirot? Parce qu'il est écrit "Les Cieux content *(מספרים, Mesaperim – à comparer avec* ספירות*, Sefirot)* la Gloire de D.ieu " (Tehilim 19:2).

קכ״ו. ומאי ניהו, תלתא אינון, ובכללן שלשה חיילות ושלשה ממשלות, הממשלה הראשונה אור, ואור החיים של מים, הממשלה השני חיות הקודש והאופנים וגלגלי המרכבה וכל גדודיו של הקב״ה מברכין יצין ומער ומהדרין ומפארין ומקדישין למלך נאדר בקדושה ונערך בסוד קדושים רבה, מלך איום ונורא ומכתירין בשלש קדושות.

126. Et quelles sont-elles? Elles sont 3, et elles contiennent 3 Légions et 3 Gouvernements. Le premier Gouvernement est Or *(Lumière)*. Et Or c'est la Vie des Eaux. Le deuxième Gouvernement ce sont les H'ayot Haqqodesh *(Animaux Saints)*, les Ofanim *(Roues)*, les Roues de la Merkava, et tous les Bataillons du Saint Béni Soit-Il. Ils bénissent, exaltent, glorifient, louent et sanctifient le Roi glorifié par la Sainteté, disposé dans le secret des nombreux Saints, le Roi Terrible et Redoutable, et ils le couronnent de trois Saintetés.

קכ״ז. ומאי ניהו שלש קדושות ולא ארבע, מפני שקדושת מעלה שלש שלש, דכתיב ה׳ מלך ה׳ מלך ה׳ ימלוך לעולם ועד, וכתיב יְבָרֶכְךָ יְיָ – יָאֵר יְיָ – יִשָּׂא יְיָ (במדבר ו׳ כד - כו) וכתיב יְיָ | יְיָ (שמות ל״ד ו) והשאר של מדות ה׳ שלישי מה הוי ה׳ אל רחום וחנון וגו׳ שלש עשרה מדות.

127. Et pourquoi y a-t-il 3 Saintetés et non quatre? Parce que les Saintetés sont 3 au-dessus de 3, comme il est écrit "L'Eternel est Roi, L'Eternel régnait, L'Eternel règnera pour l'éternité". Et il est écrit "Que L'Eternel te bénisse – Que L'Eternel fasse rayonner – Que L'Eternel dirige" (Bamidbar 6:24-26), et il est écrit "Eternel, Eternel" (Shemot 34:6). Et les autres attributs de L'Eternel sont 3. Quels sont-ils? Eternel, D.ieu Miséricordieux et Clément etc. *En tout* 13 attributs.

קכ״ח. ומאי הוי קָדוֹשׁ | קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (ישעיה ו׳ ג) אלא קדוש כתר עליון, קדוש שורש האילן, קדוש דבק ומיוחד בכלם ה׳ צבאות מלא כל הארץ כבודו.

128. Et quels sont-ils? "Saint, Saint, Saint, Eternel des Armées qui remplis toute la terre de Sa Gloire" (Yeshaya 6:3). *Le premier* "Saint" c'est la Couronne Suprême, *le deuxième* "Saint" c'est la Racine de l'Arbre, et *le troisième* "Saint" est attaché et uni à tout *le reste* "Eternel des Armées qui remplis toute la terre de sa Gloire".

דבוק שהוא קדוש ניהו ומאי קכ״ט. לו שהיו למלך למה״ד ומיוחד, אלא שבניהם בנים, בזמן ולבנים בנים

129. Et quel est ce "Saint" qui est attaché et uni? A quoi cela ressemble-t-il? Au Roi qui avait des fils, et ses fils *avaient aussi* des fils. Lorsque leurs fils faisaient sa volonté, il se mélangeait à eux, les

עושים רצונו נכנס ביניהם ומעמיד הכל ומשביע הכל ומשפיע להם טובה כדי שישבעו האבות והבנים, וכשאין הבנים עושים רצונו משביע להם לאבות כדי צרכם.

rassasiait tous et les comblait de bienfaits afin que les pères rassasient les fils. Et lorsque les fils ne faisaient pas sa volonté, il rassasiait *seulement* les pères selon leurs besoins.

ק"ל. ומאי ניהו מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (שם), אלא כל אותה ארץ שנבראת ביום הראשון שהיא למעלה כנגד ארץ ישראל מליאה מכבוד השם, ומאי ניהו, חכמה דכתיב כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ (משלי ג' לה), ואומר בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ (יחזקאל ג' יב).

130. Et qu'est-ce que "Il remplit toute la terre de Sa Gloire" (ibid)? C'est toute cette Terre qui fut créée le Premier Jour, qui est en Haut, qui correspond à la Terre d'Israel remplie de la Gloire de D.ieu. Et qu'est-elle? C'est H'okhma *(Sagesse)*, comme il est écrit "Les Sages hériteront de la Gloire" (Yeh'ezqel 3:35). Et il est dit "Bénie soit la Gloire de L'Eternel de Son Lieu" (Yeh'ezqel 3:12).

קל"א. ומאי הוי כבוד ה' זה, משל למה"ד למלך שהיתה לו מטרוניתא בחדרו שכל חיילותיו משתעשעין בה, והיו לה בנים ובאים בכל יום לראות פני המלך ומברכין אותו, אמרו לו אמנו אנה היא ,אמר להם לא תוכלו לראותה עתה, אמרו ברוכה תהא בכל מקום שהיא.

131. Et qu'est-ce que cette Gloire de L'Eternel? Celà est semblable au Roi qui avait une femme dans sa chambre, et tous ses soldats en tiraient plaisir. Et elle avait des fils, et ils venaient tous les jours voir le Roi et le bénir. Ils lui demandaient: "Notre mère, où est-elle?" Il leur disait: "Vous ne pouvez pas la voir pour l'instant". Ils répondaient: "Bénie soit-elle où qu'elle soit".

קל"ב. ומאי דכתיב מִמְּקוֹמוֹ (שם), מכלל דליכא דידע את מקומו, משל לבת מלך שבאה מרחוק ולא ידעו מאין באה, עד שראו שהיא אשת חיל נאה והגונה בכל מעשיה, אמרו זאת ודאי מצד האור נלקחה, כי במעשיה יאיר העולם, שאלו אותה מאין את, אמרה ממקומי אמרו אם כן גדולים

132. Et que signifie ce qui estécrit "En Son Lieu" (ibid)? Ceci signifie que nul ne connaît Son Lieu. Celà ressemble à la fille d'un Roi qui venait de loin et on ne savait pas d'où elle venait, jusqu'à ce qu'ils voient qu'elle était une femme vaillante, belle et respectable en tous ses actes. Ils dirent: "Elle vient certainement du côté où est prise la lumière, car par ses actions elle illumine le Monde. Ils lui demandèrent: "D'où es-tu?" Elle répondit: "De mon endroit". Ils dirent: "S'il en est ainsi, grands sont les hommes de ton

אנשי מקומך, ברוכה תהיי ומבורכת מקומה.

endroit. Bénie sois-tu, et béni soit ton endroit".

קל"ג. וכי אין כבוד ה' זה אחת מצבאותיו, לא גרע, אמאי מברכין ליה, אלא משל למה"ד לאיש שהיה לו גן נאה וחוץ לגן בקרוב ממנו חתיכת שדה נאה עשה בו גינה נאה השקה את הגן בתחלת שקיותו והלכו להם המים על כל הגן אך לא על אותה חתיכה של שדה שהיא אינה דבקה אע"פ שהכל אחד הוא, לפיכך פתח לה מקום והשקה לה לבדה.

133. Ainsi, cette Gloire de L'Eternel n'est pas une de Ses Armées? N'est-elle pas moins? Pourquoi la bénissent-elle? A quoi cela ressemble-t-il? Cela ressemble à l'homme qui avait un beau jardin, et en dehors du jardin, près de lui, il avait un joli morceau de champ où il fit un beau jardin. Il irriga le jardin d'abord. Il répartit l'eau et la fit courir dans les canaux d'irrigation, dans tout le jardin, mais pas sur ce morceau de champ qui n'y était pas attaché, bien que le tout ne fasse qu'un. C'est pourquoi il lui ouvrit un endroit et l'arrosa à part.

קל"ד. אמר רבי רחומאי כבו"ד ול"ב הרי הם אחד, אלא שהכבוד נקרא על שם פעולת מעלה, ולב נקרא על שם פעולת מטה ,והיינו כבוד השם והיינו לב השמים.

134. Rabbi Rah'umai dit: Kavod *(Gloire)* et le Lev *(Coeur)* ne font qu'un. Mais seule la Gloire est appelée par le Nom de l'Oeuvre d'en Haut, et le Coeur est appelé par le Nom de l'Oeuvre d'en Bas. Et la Gloire c'est Le Nom, et le Coeur ce sont les Cieux.

קל"ה. אמר ר' יוחנן מאי דכתיב וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק (שמות י"ז יא), מלמד שהעולם מתקיים בשביל נשיאת כפים, מאי טעמא, משום דאותו כח שניתן ליעקב אבינו שמו ישראל, לאברהם ליצחק וליעקב ניתני כוחות, אחד לכל אחד ואחד, ובמדה שהלך כל אחד ואחד דוגמתה ניתן לו, אברהם גמל חסד לעולם שהיה מזמין לכל באי עולם ועוברי דרכים מזון וגומל חסד

135. Rabbi Yoh'anan dit: Que signifie le verset "Et tant que Moshe levait sa main, Israel était le plus fort, et lorsqu'il reposait sa main, Âmaleq était le plus fort" (Shemot 17:11). Ceci enseigne que le Monde exsite pour l'élévation des paumes. Quel en est le sens? Car cette Puissance qui fut donnée à Yaâqov notre Père, son nom est Israel. A Avraham, Yitsh'aq et Yaâqov furent données des Puissances, une à chacun d'entre eux. Et elle était en fonction de l'attribut selon lequel chacun marchaient: Avraham fit le bien *(H'esed)* au Monde en offrant de la nourriture à tout visiteur ou voyageur. Il faisait le bien et sortait les inviter, comme il est écrit: "Il sortit les inviter" (Bereshit 18:2), et encore "Il se

prosterna contre terre" (ibid). Ce fut de la Bonté parfaite, et Le Saint Béni Soit-Il le mesura selon la mesure de Bonté dont il avait fait preuve, comme il est écrit "Tu as donné la Vérité *(Emet)* à Yaâqov, la Bonté *(H'esed)* à Avraham, ce que Tu as promis à nos pères dès les premiers âges" (Mikha 7:20). Quel est le sens de "dès les premiers âges"? Cela enseigne que si Avraham n'avait pas fait preuve de bonté et avait acquis l'attribut de Bonté, Yaâqov n'aurait pas acquit l'attribut de Vérité, car c'est par l'attribut de Bonté qu'a acquis Avraham que Yitsh'aq a acquis l'attribut de Crainte *(Pah'ad)*, comme il est écrit "Yaâqov jura par la Crainte de son père Yitsh'aq" (Bereshit 31:53). Comment existe-t-il un homme qui jure ainsi par la Crainte de son père? C'est que jusque là, aucune Puissance n'avait été donnée à Yaâqov, et il jura par la Puissance qui avait été donnée à son père, comme il est dit "Yaâqov jura par la Crainte de son père Yitsh'aq". Et qu'est-elle? *C'est* le Tohu duquel émane le Mal qui stupéfait les fils de l'homme. Et qu'est-ce? C'est ce qui est écrit "Le Feu de L'Eternel descendit et consuma l'holocauste, le bois, les pierres, la terre et l'eau qui était dans la tranchée" (Melakhim I 18:38), et il est écrit "Car L'Eternel ton D.ieu est un Feu qui consume, c'est un D.ieu Jaloux" (Devarim 4:24).

ויוצא לקראתם דכתיב וַיִּרָץ לִקְרָאתָם (בראשית י"ח ב), ועוד וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה (שם) זאת היתה גמילת חסד שלימה, והקב"ה מדד לו במדתו ונתן לו מדת החסד דכתיב תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם (מיכה ז' כ), מאי מימי קדם, מלמד שאם לא היה אברהם גומל חסד וזוכה למדת חסד לא היה יעקב זוכה למדת אמת, שבזכות שזכה אברהם למדת חסד זכה יצחק למדת פחד דכתיב וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק (בראשית ל"א נג), אטו יש איש שישבע כך באמונת פחד אביו, אלא עד כאן לא ניתן ליעקב כח, ונשבע בכח שניתן לאביו שנאמר וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, ומאי ניהו, תהו שממנו יוצא הרע המתהא את בני אדם, ומאי ניהו, הוא דכתיב וַתִּפֹּל אֵשׁ־יְיָ וַתֹּאכַל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הָעֵצִים וְאֶת־הָאֲבָנִים וְאֶת־הֶעָפָר וְאֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר־בַּתְּעָלָה לִחֵכָה (מ"א י"ח לח), וכתיב כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא (דברים ד' כד).

136. Qu'est-ce que la Bonté *(H'esed)*? C'est la Torah, comme il est écrit "Ah, que tous les assoiffés aillent à l'eau, et que ce qui n'ont pas d'argent" (Yeshaya 55:1). C'est l'Argent, comme il est écrit "Qu'ils aillent s'approvisionner et qu'ils mangent, et qu'ils aillent

קל"ו. ומאי ניהו חסד, היינו תורה דכתיב הוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין־לוֹ כָּסֶף (ישעיה נ"ה א), הוא כסף דכתיב לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין

d'approvisionner en vin et en lait, sans argent et sans paiement". Ils vous nourrira Il vous alimentera de la Torah et vous enseignera, car vous le méritez déjà par le mérite d'Avraham qui agit avec Bonté. Il fit manger sans argent, et abreuva de vin et de lait sans paiement.

137. Que sont le vin et le lait? Et quelle est la relation de l'un avec l'autre? Cela enseigne que le vin est Crainte *(Pah'ad)* et que le lait est Bonté *(H'esed)*. Et pourquoi le vin est-il mentionné d'abord? Parce qu'il est le plus proche de nous. Peux-tu concevoir que ce sont du vin et du lait? Ce sont des images que le vin et le lait. Et c'est par le mérite d'Avraham qui méritait l'attribut de Bonté, que Yitsh'aq mérita l'attribut de Crainte. Et c'est parce que Yitsh'aq méritait l'attribut de Crainte, que Yaâqov mérita l'attribut de Vérité, qui est l'attribut de Paix, et que Le Saint Béni Soit-Il mesure selon son attribut, comme il est écrit "Et Yaâqov, homme simple *(Tam)*, demeurant sous des tentes" (Bereshit 25:27). Et Tam n'est autre que la Paix, comme il est écrit "Tu seras entièrement *(Tamim)* avec L'Eternel ton D.ieu" (Devarim 18:13), et c'est traduit *dans le Targum par* "Tu seras parfait". Et la Perfection *(Tam)* n'est autre que la Torah, comme il est dit "La Torah de Vérité était dans sa bouche..." (Malakhi 2:6). Et qu'est-il écrit ensuite? "Dans la Paix et dans la Droiture il marchait avec moi". Et la Droiture n'est autre que la Paix, comme il est écrit "Droit *(Tom)* et intègre" (Tehilim 25:21). C'est pourquoi *il écrit* "Et tant que Moshe levait sa main, Israel était le plus fort" (Shemot 17:11). Cela enseigne que l'attribut qui est appelé Israel, à l'intérieur se trouve la Torah de Vérité.

וחלב, יאכילכם תורה וילמדכם כי כבר זכיתם לכך בזכות אברהם אשר היה גומל חסד, בלא כסף היה מאכיל, ומשקה בלא מחיר יין וחלב.

קל"ז. מהו יין וחלב, ומה ענין זה אצל זה, אלא מלמד שהיין הוא פחד וחלב הוא חסד, ומפני מה הזכיר יין תחילה, מפני שהוא קרוב אלינו יותר, יין וחלב סלקא דעתך, אלא אימא דמות יין וחלב, ובזכות אברהם שזכה למדת חסד זכה יצחק למדת פחד, והואיל וזכה יצחק למדת פחד זכה יעקב למדת אמת, שהוא מדת שלום, ומדד לו הקב"ה כמדתו דכתיב וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים (בראשית כ"ה כז), ואין תם אלא שלום דכתיב תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ (דברים י"ח יג), ומתרגמינן שלים תהא, ואין תם אלא תורה שנאמר תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ וגו' (מלאכי ב' ו), ומה כתיב בתריה בשלום ובמישור הלך אתי, ואין מישור אלא שלום דכתיב תֹּם־וְיָשָׁר (תהלים כ"ה כא), הלכך וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל (שמות י"ז יא) מלמד שהמדה שנקראת ישראל בתוכה תורת אמת.

קל״ח. ומאי ניהו תורת אמת, דבר שמורה על אמיתות העולמים ופעולתו במחשבה והוא מעמיד עשרה מאמרות שבהם עומד העולם והוא אחד מהם, וברא באדם כנגד אותם עשרה מאמרות עשר אצבעות ידים, וכשהיה משה מרים ידו ומכוין במיעוט כוונת הלב באותה המדה הנקראת ישראל ובתוכה תורת אמת ורומז לו עשר אצבעות ידיו שהוא מעמיד את העשרה, ואם לא יעזור את ישראל לא יתקיימו העשרה מאמרות בכל יום ויום הלכך וגבר ישראל , וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק (שם) וכי היה משה עושה שיגבר עמלק דכתיב וכאשר יניח ידו וגבר עמלק, אלא אסור לו לאדם לשהות שלש שעות כפיו פרושות השמים.

138. Et qu'est-ce que la Torah de Vérité? C'est la chose qui garde les Vérités des Mondes, et son Oeuvre en pensée. Et Il installa 10 Paroles dans lesquelles se tient le Monde, et il est l'un d'entre elles. Et il créa dans l'homme, selon ces 10 Paroles, les 10 doigts des mains. Et lorsque Moshe élevait sa main, il dirigeait un peu de la Kavana *(Intention)* de son Coeur *(Lev)* vers cet attribut qui est appelé Israel et à l'intérieur duquel *se trouve* la Torah de Vérité, et le pointait des 10 doigts de ses mains qui se représentaient les 10 *Expressions*. et s'Il n'avait pas aidé Israel, les 10 Paroles n'auraient pas existé chaque jour. C'est pourquoi Israel avait le dessus. "Et lorsqu'il reposait sa main, Âmaleq avait le dessus" (ibid). Et pourquoi Moshe faisait-il qu'Âmaleq avait le dessus? C'est ce qui est écrit "Et lorsqu'il reposait sa main, Âmaleq avait le dessus". Car il est interdit à l'homme de rester 3 heures les paumes tendues vers les Cieux.

קל״ט. שאלו לו תלמידיו למי נושאין כפים, אמר להם לרום השמים, מנא לן, דכתיב נָתַן תְּהוֹם קוֹלוֹ רוֹם יָדֵיהוּ נָשָׂא (חבקוק ג׳ י), הא למדת שאין נשיאת כפים אלא לרום שמים, וכשיש בישראל משכילים ויודעים את סוד השם הנכבד ונושאים כפיהם, מיד נענים שנאמר אָז תִּקְרָא וַיי יַעֲנֶה (ישעיה נ״ח ט), אם אז תקרא ה׳ יענה מיד.

139. Ses étudiants lui demandèrent: Vers qui les paumes sont-elles dirigées? Il leur dit: Vers le Haut des Cieux. D'où le savons-nous? Du verset "L'abîme fait entendre sa voix, il élève haut ses mains" (Havaqquq 3:10). Ceci enseigne qu'il n'y a d'élévation des paumes que vers le Haut des Cieux. Et lorsqu'Israel étudie et apprend le Secret du Nom Eminent, et qu'il élève les paumes, ils trouvent immédiatement réponse, comme il est dit "Alors *(Az)* tu appeleras et L'Eternel répondra" (Yeshaya 58:9), Si Az appelle L'Eternel, Il répondra immédiatement.

ק״מ. מאי ניהו אז, אלא מלמד שאין רשות לקרוא לאל״ף לבדה

140. Qu'est Az? Cela enseigne qu'il n'est pas permis de lire Alef tout seul, *mais il doit être prononcé* avec une deuxième

אלא על ידי שנים האותיות הדבקים בה היושבים ראשונה במלכות, ועם האל״ף הם שלשה ונשארו שבע מעשרה מאמרות ,והיינו ז׳ דכתיב אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות ט״ו א) גם כן.

lettre qui lui est attachée et qui siège la première dans Malkhut *(Royaume)*. Et avec l'Alef il y en a trois, et il reste 7 des 10 Paroles, c'est-à-dire Zayin (valeur numérique 7), comme il est écrit: "Alors *(Az)* Moshe et les fils d'Israel chantèrent" (Shemot 15:1).

קמ״א. מאי ניהו עשרה מאמרות, ראשון כתר עליון ברוך ומבורך שמו ועמו, ומי עמו, ישראל, דכתיב דְּעוּ כִּי־יְיָ הוּא אֱלֹהִים הוּא־עָשָׂנוּ ולא (וְלוֹ) אֲנַחְנוּ (תהלים ק׳ ג), ולאל״ף אנחנו, להכיר ולידע אחד האחדים המיוחד בכל שמותיו .

141. Que sont les 10 Paroles? La première est la Couronne *(Keter)* Suprême, que Son Nom et Son Peuple soientt Bénis. Et qui est Son Peuple? *C'est* Israel, comme il est écrit "Sache que L'Eternel est D.ieu, Il nous a fait et nous sommes à Lui" *(Lo est écrit* לא *"non, pas" mais se lit* לו *"à Lui")* (Tehilim 100:3). *Et on peut le lire* "Nous sommes à l'Alef", pour reconnaître et savoir *que c'est* L'Unité des Unités, Celui qui unifie par tous Ses Noms.

קמ״ב. שניה, חכמה, דכתיב יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז (משלי ח׳ כב), ואין ראשית אלא חכמה דכתיב רֵאשִׁית חָכְמָה | יִרְאַת יְיָ (תהלים קי״א י) .

142. La deuxième, c'est la Sagesse *(H'okhma)*, comm il est écrit "L'Eternel m'installa au début *(Reshit)* de Son processus, avant Ses Actions dès *l'origine (Me'az)*" (Mishlei 8:22).Et Reshit n'est autre que H'okhma, comme il est écrit "Le début *(Reshit)* de la Sagesse *(H'okhma)*" (Tehilim 111:10).

קמ״ג. שלישי, מחצב התורה, אוצר החכמה, מחצבה רוח אלהים, מלמד שחצב הקב״ה כל אותיות התורה וחקקו ברוח, ועשה בו צורותיו, והיינו דכתיב וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ (ש״א ב׳ ב), ואין צייר כאלהינו.

143. La troisième *Parole*, c'est le Minerai *(Mah'tsav)* de la Torah, le Trésor *(Otsar)* de H'okhma, le Minerai du Rua'h Elohim *(Souffle de D.ieu)*. Ceci enseigne que Le Saint Béni Soit-Il creusa toutes les lettres de la Torah et les grâva avec le Souffle, et Il fit avec leurs Formes. Et c'est ce qui est écrit "Et il n'y a pas de Rocher *(Tsur)* tel que notre D.ieu" (Shemuel I 2:2), *lit* "Et il n'y a pas de Dessinateur *(Tsayar)* tel que notre D.ieu".

144. Voilà trois. Quel est la quatrième? La quatrième c'est la Charité *(Tseddaqa)* de L'Eternel, Ses Mérites et Ses Bontés *(H'asdaw pluriel possessif de H'esed)* avec tout le Monde. Et c'est la Droite du Saint béni Soit-Il.

קמ"ד. שלישי הוי רביעי מאי, רביעי הם צדקת ה' וזכיותיו וחסדיו עם כל העולם, והיינו ימינו של הקב"ה.

145. Quelle est la cinquième? La cinquième est le Grand Feu du Saint Béni Soit-Il, comme il est dit "Et ce Grand Feu, que je ne le voie plus afin que ne meurre point" (Devarim 18:16). Et c'est la Gauche du Saint Béni Soit-Il. Et qu'est-ce? Ce sont les Animaux Saints (H'ayot Haqqodesh) et les Saints Serafim à leur doite et à leur gauche. Ce sont les Plaisants *(Neîmim)* qui montent en Haut, comme il est écrit "Et ils montent au-dessus d'eux" (Qohelet 5:7), et aussi "Et leur hauteur s'élevait vers eux et les craignaient, et leur hauteur était pleine d'yeux tout autour des quatres" (Yeh'ezqel 1:18), et autour d'eux les Anges *(Mal'akhim)*. Aussi autour d'eux, ils s'inclinaient devant eux et se prosternaient en disant "L'Eternel est D.ieu, L'Eternel est D.ieu".

קמ"ה. חמישי מאי, חמישי אשו הגדולה של הקב"ה שנאמר וְאֶת־הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת לֹא־אֶרְאֶה עוֹד וְלֹא אָמוּת (דברים י"ח טז), והיא שמאלו של הקב"ה, ומאי ניהו הם חיות הקודש והשרפים הקדושים מימינם ומשמאלם, הם הנעימים הגבוהים עד למעלה דכתיב וּגְבֹהֵיהֶם עֲלֵיהֶם (קהלת ה' ז), ועוד וְגַבֵּיהֶן וְגֹבַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם וְגַבֹּתָם מְלֵאֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן (יחזקאל א' יח), וסביביו מלאכים, גם סביבותיהם משתחוים לפניהם וכורעים ואומרים ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים.

146. La sixième, c'est le Trône de Gloire, orné, inclus, loué et approuvé. C'est la Maison du Monde à venir, et sa place est dans H'okhma, comme il est écrit "D.ieu dit, qu'il y ait de la lumière, et il y eut de la lumière" (Bereshit 1:3).

קמ"ו. ששי, כסא הכבוד המעוטר המוכלל המהולל המאושר, הוא בית העולם הבא, ומקומו בחכמה דכתיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר (בראשית א' ג).

147. Et Rabbi Yoh'anan dit: Il y a deux Grandes Lumières, comme il est dit "Et il y eut de la Lumière" (ibid). Et de la seconde il est dit "Que c'était Bon". Et L'Eternel Béni Soit-Il en pris une et la cacha pour les Tsaddiqim dans la vie future, c'est ce qui est écrit "Comme est grande Ta Bonté que tu as réservée *(ou bien "caché")* pour ceux qui Te craignent,

קמ"ז. ואמר ר' יוחנן שני אורים גדולים היו שנאמר וַיְהִי־אוֹר (שם), ועל שניהם נאמר כי טוב. ולקח הקב"ה האחד וגנוז לצדיקים לעתיד לבא והיינו דכתיב מָה רַב־טוּבְךָ אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִּירֵאֶיךָ

פָּעַלְתָּ לַחֹסִים בָּךְ וגו' (תהלים ל"א כ), מלמד שאור הראשון אין כל בריה יכולה להסתכל בו שנאמר וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב (בראשית א' ד), וכתיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד (שם לא), ראה הקב"ה את כל אשר עשה וראה טוב מזהיר בהיר ולוקח מאותו הטוב וכלל בו שלשים ושתים נתיבות החכמה ונתנו לעוה"ז והיינו דכתיב כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ (משלי ד' ב), הוי אומר זו אוצרה של תורה שבעל פה, ואמר הקב"ה אם ישמרו זאת המדה בעוה"ז שזאת המדה נחשבת בכלל העוה"ז, והיא תורה שבע" פ ,יזכו לחיי העוה"ב שהוא הטוב הגנוז לצדיקים, ומאי ניהו, עוזו של הקב"ה, דכתיב וְנֹגַהּ כָּאוֹר תִּהְיֶה (חבקוק ג' ד), עתיד הנוגה שנלקח מן האור הראשון להיות כאור, אם יקיימו בנים הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם (שמות כ"ד יב) דכתיב שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ (משלי א' ח).

dont tu fais preuve pour ceux qui se réfugient en Toi..." (Tehilim 31:20). Cela enseigne que la Première Lumière, il n'y a aucune créature qui puisse la voir, comme il est dit "D.ieu vit que la Lumière était bonne" (Bereshit 1:4), et il est écrit "D.ieu vit tout ce qu'Il avait fait, et c'était très bon" (ibid 21). Le Saint Béni Soit-Il vit tout ce qu'Il avait fait et vit le Bien resplendir clairement. Et il pris de ce Bien, et y inclus 32 Voies de Sagesse, et les mis dans ce Monde, c'est ce qui est écrit "Car Je vous ai donné une bonne leçon, n'abandonnez pas Ma Torah" *(peut se lire "Car Je vous ai donné du Bien prélevé")* (Mishlei 4:2). On dit que c'est le Trésor de la Torah orale. Et le Saint Béni Soit-Il dit: "S'ils gardent cet attribut dans ce Monde, qui est l'attribut considéré comme inclus dans ce Monde, et c'est la Torah orale, ils mériteront la vie du Monde à venir qui est le Bien réservé pour les Tsaddiqim". Et qu'est-ce? La Force du Saint Béni Soit-Il, comme il est écrit "Et il y aura une clarté comme la Lumière" (H'avaqquq 3:4). La clarté future qui fut prise de la Lumière Première sera comme la Lumière, si Ses fils gardent "La Torah et le Commandement que J'ai écrit pour leur instruction" (Mishlei 1:8), comme il est écrit "Ecoute mon fils, ce que te transmet ton père, et n'abandonne pas le Torah de ta mère" (Mishlei 1:8).

קמ"ח. וכתיב קַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ וְשָׁם חֶבְיוֹן עֻזּוֹ (חבקוק שם), מאי חביון עוזו, אלא אותו האור שגנז והחביא שנאמר אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ (תהלים ל"א כ), וזה שנאמר לנו פָּעַלְתָּ לַחֹסִים בָּךְ (שם), אותם

148. Et il est écrit "Il a des Rayons dans Sa Main, et là est le Mystère de Sa Force" (H'avaqquq ibid). Qu'est-ce que le Mystère de Sa Force? C'est cette Lumière qui est gardée secrète, comme il est dit "Que tu as réservée pour ceux qui Te craignent" (Tehilim 31:20), et ce qu'il est dit pour nous "Dont tu fais preuve pour ceux qui se réfugient en Toi" (ibid),

שחוסים בצלך בעוה"ז ושומרים תורתך ומקיימים מצותיך ומקדשים שמך הגדול ומיחדים בסתר וגלוי שנאמר נֶגֶד בְּנֵי אָדָם (שם).

ceux qui se réfugient dans Ton Ombre dans ce Monde, gardent Ta Torah, observent Tes Commandements, sanctifient Ton Grand Nom, et s'unisse dans le secret et plubliquement, comme il est dit "En face des fils de l'homme" (ibid).

קמ"ט. אמר רבי רחומאי מלמד שהיא אורה לישראל ותורה אורה דכתיב כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר (משלי ו' כג), ואמרינן נר זו מצוה ואורה זו תורה שבעל פה, ואור זו תורה שבכתב אלא מתוך שכבר מתקיים האור קרי ליה אור, משל למה"ד לחדר צנוע בסופו של הבית אע"פ שיום הוא ואור גדול בעולם אין אדם רואה באותו החדר אלא אם כן הכניס בו נר, כך תורה שבעל פה אע"פ שהוא אור צריכה היא לתורה שבכתב לפרק קושיותיה ולבאר סודותיה.

149. Rabbi Rah'umai dit: Ceci enseigne que c'est la Lumière pour Israel, et la Torah est Lumière, comme il est écrit "Car le Commandement est une lampe, et la Torah une lumière" (Mishlei 6:23). Et nous avons dit que cette Lampe est un Commandement et que cette Lumière *(Ora)* est la Torah orale, et cette Lumière *(Or)* est la Torah écrite. Car à l'intérieur se trouve déjà la Lumière qui est appelée Or. A quoi cela ressemble-t-il? Cela est comme une chambre humble au fond d'une maison. Même s'il fait jour et qu'il y a une grande lumière dans le monde, aucun homme ne voit cette chambre sauf s'il y fait entrer une lampe. De même, la Torah orale même si elle est Lumière, elle nécessite la Torah écrite pour résoudre ses questions et expliquer ses secrets.

ק"נ. אמר רבי רחומאי מאי דכתיב וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר (משלי ו' כג), מלמד שכל הרגיל במעשה בראשית ובמעשי מרכבה אי אפשר שלא יכשל שנאמר וְהַמַּכְשֵׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶךָ (ישעיה ג' ו). דברים שאין אדם יכול לעמוד בהן אלא אם כן נכשל בהן והתורה אומרת תוכחת מוסר, אבל באמת זוכה לדרך חיים, לפיכך מי שרוצה לזכות בדרך חיים יסבול תוכחות מוסר.

150. Rabbi Rah'umai dit: Que signifie le verset "Et la Voie de la Vie, les remontrances de la Morale" (Mishlei 6:23). Ceci enseigne que tout *personne* habituée *à l'étude de* l'Acte de la Création *(Maâse Bereshit)* et des Actes du Char *(Maâsei Merkava)*, il est impossible qu'il ne chancelle pas, comme il est dit "Et ce chancelant est sous Ta Main" (Yeshaya 3:6). Les choses qu'aucun d'homme ne peut comprendre sauf s'il chancelle par elles, la Torah les appelles "les remontrances de la Morale", mais en vérité elles font acquérir la Voie de la Vie. C'est pourquoi celui qui veut mériter la Voie

de la Vie souffira les Remontrances de la Morale.

קנ"א. ד"א חיים זו תורה שנאמר וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים (דברים ל' יט) ,וכתיב כִּי הִוא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ (שם כ), ומי שרוצה לזכות בה ימאס בהנאת הגוף ויקבל עול מצות, ואם באו עליו יסורים יקבלם מאהבה, ואל יאמר הואיל ואני מקיים רצון קוני ואני לומד תורה בכל יום למה באין עלי היסורין, אלא יקבלם מאהבה, ואז יזכה לדרך חיים שלימה, כי מי יודע דעת הקב"ה, וחייב לומר על הכל צַדִּיק אַתָּה יְיָ וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ (תהלים קי"ט קלז).

151. Autre explication: la Vie c'est la Torah, comme il est dit "Tu choisiras la vie" (Devarim 30:19), et il est écrit "Car c'est ta vie et la longueur de tes jours" (ibid 30:20). Et celui qui veut le mériter dédaignera les plaisirs du corps et recevra le joug des Mitswot. Et si des tourments l'accablent, il les recevra avec amour. Et il ne dira pas "Puisque je réalise la volonté de mon Créateur et que j'étudie la Torah chaque jour, pourquoi les tourments m'accablent-ils?", mais il les recevra avec amour. Et alors, il méritera totalement la Voie de la Vie. Car celui qui connaît les raisons du Saint Béni Soit-Il? Et il devra dire sur tout cela "Tu es Juste *(Tsaddiq)* Eternel, et Droit est Ton Jugement" (Tehilim 119:137)

קנ"ב. אמרת כסאו, והא אמרינן זה כתרו של הקב"ה ,כדאמרינן בשלשה כתרים נכתרו ישראל כתר כהונה וכתר מלכות וכתר תורה על גביהם, משל למה"ד למלך שהיה לו כלי נאה ומבושם ואוהבו מאד, לפעמים שמו בראשו והיינו תפלין שבראש, לפעמים נטלו בזרועו בקשר תפלין של זרוע, לפעמים משאילו לבנו לשבת עמו. לפעמים נקרא כסאו כי בזרועו נושאו כקמיע כעין כסא.

152. Tu as dit Son Trône. Et voici que nous avons dit que c'est la Couronne du Saint Béni Soit-Il. Comme nous l'avons dit, Israel est couronné de 3 Couronnes, la Couronne de la Prêtrise, la Couronne de la Royauté et la Couronne de la Torah au-dessus d'elles. A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable au Roi qui avait un bel objet, parfumé et qu'il aimait beaucoup. Parfois il le plaçait sur sa tête, et ce sont les Tefilin de la tête, et parfois il le portait attaché sur son bras, et ce sont les Tefilin du bras. Parfois il le prêtait à son fils pour qu'il s'asseoie avec lui. Parfois il l'appelait Son Trône, car il le porte sur son bras comme une amulette, comme un trône.

קנ"ג. ומאי שביעי, היא ערבות שמים ולמה נקרא שמים אלא שהוא עגול כמו ראש, ומלמד שמים מימינו ואש והוא משמאלו

153. Et quel est la septième? Ce sont les Nuées *(Âravot)* des Cieux. Et pourquoi est-elle appelé Cieux *(Shamayim)*? Car elle est sphérique comme la tête. Et ceci enseigne que les Cieux sont à Sa Droite et le Feu est à Sa Gauche *et il est* au

באמצע, והוא שא מים מאש וממים, ומכניס שלום ביניהם, בא האש ומצא צדו מדת אש, ובאו המים ומצאו מצדן מדת המים, והיינו עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו (איוב כ"ה ב).

centre. Il élève les Eaux *(Sa Mayim)* du Feu et de l'Eau, et apporte la Paix entre eux. Le Feu vient et trouve de son côté l'attribut du Feu, et l'Eau vient et trouve de son côté l'attribut de l'Eau. Et c'est "Il fait la paix dans Ses Hauteurs" (Iyov 25:2).

קנ"ד. שביעי אינו אלא ששי, אלא מלמד שכאן היכל הקודש והוא נושא את כולם ונחשב לשנים, והוי שביעי, ומאי הוא ,המחשבה שאין לה סוף ותכלית, וכך המקום הזה אין לו סוף ותכלית.

154. La septième n'est autre que la sixième. Ceci enseigne que c'est le Saint Palais, et il les supporte toutes et il est considéré comme deux. Et c'est la septième. Et qu'est-t-elle? C'est la Pensée qui n'a de fin ni de limite. Et ainsi, cet endroit n'a ni fin ni limite.

קנ"ה. שביעי הוי מזרחו של עולם, ומשם בא זרעם של ישראל ,כי חוט השדרה משוך מן המח של אדם, ובא לאמה ומשם הוא הזרע, דכתיב מִמִּזְרָח אָבִיא זַרְעֶךָ (ישעיה מ"ג ה), כשישראל טובים מזה המקום אביא זרעך, ויתחדש לך זרע חדש, וכשישראל רעים מן הזרע שכבר בא לעולם שנאמר דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא (קהלת א' ד),מלמד שכבר בא.

155. La septième est l'Est du Monde. Et de là viennent les Semences d'Israel, car la moëlle épinière s'étire depuis le cerveau de l'homme et va jusqu'au sexe, et c'est pourquoi c'est la Semence, comme il est écrit "De l'Est Je ferai venir ta Semence" (Yeshaya 43:5). Lorsqu'Israel sera bon, Je ferai venir ta Semence de cet Endroit, et une nouvelle Semence te sera donnée. Et lorsqu'Israel sera mauvais, *Je ferai venir* la Semence qui est déjà venu au Monde, comme il est dit "Une génération s'en va, et une génération vient" (Qohelet 1:4), ceci enseigne qu'elle est déjè venue.

קנ"ו. ומאי דכתיב וּמֵמַעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ (ישעיה מ"ג ה), מאותה המדה שנוטה תמיד למערב, למה איקרי מערב מפני ששם מתערב כל הזרע, משל למה"ד לבן מלך, שהיה לו כלה נאה וצנועה בחדרו ,והיה לוקח מבית אביו עושר ומביא לה תמיד, ולוקחת הכל ומצנעת אותו תמיד

156. Et que signifie le verset "Et de l'Ouest Je te rassemblerai" (Yeshaya 43:5)? C'est de cet attribut qu'il tend toujours vers l'Ouest. Pourquoi est-il appelé Ouest *(*מערב *Maârav)*? Parce que c'est là que se mélangent *(*מתערב *Mitârev)* toutes les Semences. A quoi cela ressemble-t-il? Cela est semblable au fils d'un Roi qui avait une belle et humble fiancée dans sa chambre. Et il prenait toujours des richesses de la maison de

ומערבת הכל, לסוף ימים בקש לראות מה אסף ומה קיבץ, והיינו דכתיב וממערב אקבצך, ומאי ניהו, בית אביו, דכתיב ממזרח אביא זרעיך מלמד שממזרח מביא וזורע במערב ואחר כך הוא מקבץ מה שזורע.

son père et les lui apportait. Et elle prenait toujours tout et le cachait en le mélangeant *avec le reste*. A la fin, il demanda à voir ce qu'il avait collecté et amassé. Et c'est de cela qu'il est dit "Et de l'Ouest je te rassemblerai" *(peut se lire "Et de ce qui est mélangé, Je te rassemblerai")*. Et qu'est-ce? La Maison de son Père, comme il est écrit "De l'Est Je ferai venir ta Semence". Ceci enseigne qu'Il apporte de l'Est et sème à l'Ouest, et ensuite Il rassemble ce qu'Il a semé.

קנ"ז. שמיני מאי הוי, יש לו להקב"ה צדיק אחד בעולמו והוא חביב לו מפני שמקיים כל העולם כולו והוא יסודו, והוא מכלכלו והוא מצמחו ומגדלו ומשמרו, אהוב וחביב למעלה, אהוב וחביב למטה, נורא ואדיר למעלה, נורא ואדיר למטה, ומתוקן ומקובל למעלה, מתוקן ומקובל למטה, והוא יסוד הנפשות כולן, ואמרת שמיני, ואמרת יסוד הנפשות כולן והכתיב וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ (שמות ל"א יז), אין שביעי הוי, משום דמכריע בינייהו, דשית אינון תלת מלרע ותלת מלעיל והוא דאכרע בינייהו.

157. La huitième, qu'est-elle? Le Saint Béni Soit-Il a un Juste *(Tsaddiq)* dans Son Monde et il est Son Bien-Aimé car il supporte tout le Monde, et il est son Fondement *(Yesod)*. Et il le nourrit, le fait pousser, le fait grandir et le garde. Il est aimé et chéri en Bas, aimé et chéri en Bas; terrifiant et majestueux en Haut, terrifiant et majestueux en Bas; et réformé et accepté en Haut, réformé et accepté en Bas. Et il est le Fondement de toutes les Âmes *(Nefashot)*. Et tu as dit "*Quelle est* la huitème?" Et tu as dit "Le Fondement de toutes les Âmes" *à cause du* verset "Et le septième jour Il cessa son travail et se reposa *(Yinnafash)*" (Shemot 31:17). C'est la septième. Parce qu'il est pesé entre eux, car les six sont trois d'en Haut et trois d'en Bas, et il est pesé entre eux.

קנ"ח. ומ"ט אקרי שביעי, וכי היה בשביעי, לא, אלא מפני שהקב"ה שבת בשבת, באותה המדה דכתיב כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ (שם), מלמד שכל יום ויום יש

158. Et pourquoi est-elle appelée septième? Etait-ce parce que c'était la septième? Non. Mais c'est parce que le Saint Béni Soit-Il cessa Son Activité le Shabbat, par cet attribut, comme il est écrit "Car sept jours L'Eternel fit les Cieux et la Terre, et le septième jour Il cessa son activité et se reposa" (ibid). Ceci enseigne que chaque jour possède

לו מאמר שהוא אדון לו, לא מפני שהוא נברא בו אלא מפני שהוא פועל בו פעולה המסורה בידו פעלו כולם פעולתם וקיימו מעשיהם, לכך בא יום השביעי ופעל פעולתו ושמחו כולם, אף הקב"ה, ולא עוד אלא שגדלה נשמתן דכתיב וביום השביעי שבת וינפש.

une Parole qui est son Maître, pas parce qu'elle fut créée en lui *(ce jour)*, mais parce qu'Il fit là l'Action correspondante de Sa Main. Ils firent toutes leurs Actions et existèrent leurs Oeuvres. C'est pourquoi vint le septième jour et il accomplit son Action et tous se réjouirent, même Le Saint Béni Soit-Il. Mais encore, Il éleva leurs Âmes comme il est écrit "Et le septième jour il cessa son activité et se reposa *(Yinnafash)*".

קנ"ט. ומה הוי שביתה זו דלית בה מלאכה והוי הנחה דכתיב שבת, משל למה"ד למלך שהיה לו שבעה גנות ובגן האמצעי מעין נובע ממקור חיים, ג' מימינו וג' משמאלו, ומיד שפועל פעולה זו או מתמלא שמחים כולם, כי אמרו לצרכינו הוא מתמלא, והוא משקה ומגדלן אותן והם ממתינין ושובתין והוא משקה את השבעה, והכתיב מִמִּזְרָח אָבִיא זַרְעֶךָ (ישעיה מ"ג ה) והוי חד מנהון ומשקה ליה, אלא אימא הוא משקה את הלב והלב משקה אח"כ את כולם.

159. Et quel est ce Repos *(Shevita)*? C'est *quand* il n'y a pas de travail. Et c'est le repos qui s'écrit Shabbat. A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable au Roi qui avait 7 jardins, et dans le jardin central d'une source s'écoulait une source *d'eau* vive. 3 à sa droite et 3 à sa gauche. Et immédiatement après avoir accompli cette action ou *les* avoir rempli, tous se réjouissaient en disant "Il a comblé nos besoins". Et il les irriguait et les faisait croître, et ils attendaient et chômaient. Et il irrigait les sept, et c'est ce qui est écrit "De l'Est Je ferai venir ta semence *(*זרע *Zerâ, "semence" à comparer avec* זרוע *Zeroâ, "bras (de rivière)*" " (Yeshaya 43:5). Et ceci *indique* qu'un seul d'entre eux l'irrigue. Dis qu'il irrigue le Coeur *(Lev)*, et le Coeur les irrigue tous ensuite.

ק"ס. ישב ר' ברכיה ודרש מאי האי דאמרינן כל יומא העולם הבא, ולא ידעינן מאי קאמרינן, העוה"ב מתרגמינן עלמא דאתי, מאי עלמא דאתי, מלמד שקודם שנברא העולם עלה במחשבה לבראות אור גדול להאיר, ונברא אור גדול שאין כל בריה יכולה לשלוט בו ,צפה הקב"ה שאין יכולין

160. Rabbi Berakhiya' s'assit et enseigna: Pourquoi ce que nous disons tous les jours sur le Monde à venir, nous ne savons pas ce que nous disons? Le Monde à venir est traduit *en Arméen* par "le Monde qui est venu". Pourquoi "le Monde qui est venu"? Ceci enseigne qu'avant que le Monde ne fût créé, vint la Pensée des créer une Grand Lumière pour éclairer. Et fut créée une Grande Lumière qu'aucune créature ne pouvait dominer. Le Saint Béni Soit-Il avait prévoyait qu'ils ne pourraient la

לסובלו, לקח שביעית ושם להם במקומו והשאר גנוז לצדיקים לעתיד לבוא, ואמר אם יזכו בזה השביעי וישמרוה אתן להם זה לעולם אחרון והיינו עולם הבא שכבר בא מקודם ששת ימי בראשית הה"ד מָה רַב־טוּבְךָ אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִּירֵאֶיךָ וגו' (תהלים ל"א כ).

supporter. Il en prit un septième et les la plaça en son lieu. Et le reste Il le réserva pour les Tsaddiqim dans la vie future. Et Il dit: "S'ils méritent ce septième et le gardent, Je le *(le reste)* leur donnerai dans le Dernier Monde", et c'est le Monde à venir qui est déjà venu avant le sixième jour de la Création. Sur ceci il est écrit "Comme est grande Ta Bonté que tu as réservée pour ceux qui Te craignent..." (Tehilim 31:20).

קס"א. מאי דכתיב וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם עַל־הַמָּיִם (שמות ט"ו כז), וכי מה שבח היה בשבעים תמרים, ת באח מקטני המקומות יש אלף, אלא זכו לדוגמתם ויש להם משל בתמרים דכתיב ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, מלמד שרוח צפונית היתה מעורבבת שנאמר וַיִּצְעַק אֶל־יְיָ וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם (שם כה), מיד נתן הקב"ה ידו בשטן ומיעטו, למלא ואי כך לא יכלו ישראל לעמוד מפניו דכתיב שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ (שם), מלמד שבאותה שעה דבק השטן בהם כדי לאבדם מן העולם דכתיב וַיִּלֹּנוּ הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מַה־נִּשְׁתֶּה (שם כד), ועוד קטרג על משה עד כי צעק אל ה' ונענה, ומאי ויורהו ה' עץ, מלמד שעץ החיים היה ב סבי

161. Que signifie le verset "Ils vinrent à Elim et là *il y avait* douze sources d'eau et sept dattiers, et ils campèrent là sur l'eau" (Shemot 15:27)? Et quel est l'avantage qu'il y ait eu 7 dattiers? Dans un des petits endroits il y en avait 100. Cela sert d'exemple, et il y a sur eux une parabole sur les dattier dans le verset "Il vinrent à Mara et ils ne pouvaient pas boirent des eaux de Mara car elles étaient amères". Ceci enseigne que le vent du Nord apportait la confusion, comme il est dit "Il cria vers L'Eternel, et L'Eternel lui montra un arbre, et il le jeta vers les eaux, et les eaux s'adoucirent". L'Eternel mis immédiatement Sa Main sur Satan et Il l'amoindrit. Par conséquent Israel ne put se tenir devant Lui, comme il est écrit "Là Il mit un décret et une loi, et là Il les éprouva" (ibid). Ceci enseigne qu'à ce moment, Satan s'attacha à eux afin de les perdre, dans le Monde, comme il est écrit "Le peuple se plaint contre Moshe en disant: Que boirons-nous?" (ibid 24). Et il *(Satan)* accusa encore Moshe jusqu'à ce qu'il crie vers L'Eternel et reçoive une réponse. Et que signifie "L'Eternel lui montra un arbre"? Ceci enseigne que l'Arbre de Vie *(Ets Hah'ayim)* était entouré d'eau. Et le Satan vint et en pris afin d'accuser Israel et le faire pécher contre leur Père qui est dans les Cieux.

המים ובא השטן ונטלו משם כדי לקטרג על ישראל ולהחטיאם לאביהם שבשמים, והיה אומר להם עתה תכנסו במדבר ועדיין אלה המים שהם מרים הם טובים כי תסתפקו מהם ,אבל במדבר לא תמצאו אפילו לרחוץ ידיכם ופניכם, ותמותו ברעב ובצמא בעירום ובחוסר כל, באו אל משה ואמרו לו ד כ וכך, דחה אותם, ראה כי לא יכול להם התחזק על ישראל ועל משה ובאו העם וילונו על משה כאן חסרים לנו מים ומה נשתה במדבר, בא השטן וזייף דבריהם אל משה כדי להחטיאם, ומיד כשראה משה השטן ויצעק אל ה׳ ויורהו ה׳ עץ, אותו עץ החיים היה שהסיר השטן ,וישלך אל המים ו וימתק המים, שם שם לו הקב״ה לשטן חק ומשפט ,ושם נסהו לישראל, ובא הקב״ה להזהיר את ישראל וַיֹּאמֶר אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל | יְיָ אֱלֹהֶיךָ וגו׳ (שם כו).

Et il *(le Satan)* leur dit: Vous entrerez dans le désert, et encore les eaux qui étaient amères étaient bonnes car vous vous en satisfiez. Mais dans le désert, vous n'en trouverez pas, même pour laver vos mains et vos faces. Et vous mourrez de faim et de soif, dans la nudité et le manque de tout. Ils vinrent vers Moshe et lui dirent ceci et cela. Il les repoussa. Il *(le Satan)* vit qu'il ne pouvait pas être plus fort qu'Israel et Moshe. Et le peuple vint et se plaint à Moshe: Ici nous manquons d'eau, et que boirons-nous dans le désert? Le Satan vint et faussa leurs paroles envers Moshe afin de les faire pécher. Et immédiatement après que Moshe ait vu le Satan, il cria vers L'Eternel, et L'Eternel lui indiqua un arbre. C'est l'Arbre de Vie que le Satan enleva et jeta vers les eaux, et les eaux s'adoucirent. Le Saint Béni Soit-Il plaça là au Satan un décret et un loi, et là il tenta Israel. Et Le Saint Béni Soit-Il vint avertir Israel "En disant: Si vous écoutez la Voix de L'Eternel ton D.ieu..." (ibid 26).

קס״ב. משל למה״ד למלך שהיתה לו בת נאה ואחרים מתאוים לה, ידע המלך בדבר ולא היה יכול להתקוטט עם המוציאים בתו לתרבות רעה, בא לביתו והזהירה, אמר לה בתי אל תחושו לדברי אלה האויבים ולא יוכלו לך, ואל תצאי לפתח הבית ועשי מלאכתך בביתך ואל תשבי אפילו בטלה

162. A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable au Roi qui avait une belle fille et tous les autres la convoitaient. Le Roi savait la chose, mais il ne pouvait pas le disputer avec ceux qui convoitaient sa fille pour la dépraver. Il rentra chez lui et l'avertit. Il lui dit "Ma fille, ne sois pas blessée par les paroles de ces ennemis et ils ne pourront pas t'avoir. Et ne sors pas sur le seuil de la maison, et fais ton travail dans ta maison. Et ne t'assoies pas même un instant vainement. Et ils ne pourront pas te voir et ne te blesseront

שעה אחת, ולא יוכלו לראותך ולא להזיק לך, כי יש בהם מדה אחת מתרחקים מכל דרך טוב ובוחרים בכל דרך רע, וכשרואין איש מדריך עצמו בדרך טובה והולך בה שונאים אותו, ומאי ניהו השטן, מלמד שיש להקב"ה מדה ששמה רעה והיא לצפונו של הקב"ה דכתיב מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ (ירמיה א' יד), כלומר כל רעה אשר היא באה לכל יושבי הארץ מצפון היא באה.

pas". Car il y a en eux un attribut qui les éloigne de la Bonne Voie et ils choisissent toute Mauvaise Voie. Et lorsqu'ils voient un homme qui se dirige dans la Bonne Voie et marche en elle, ils le détestent. Et qu'est *cet attribut*? *C'est* le Satan. Cela enseigne que Le Saint Béni Soit-Il a un Attribut dont le nom est Mal *(Raâ)*. Et il est au Nord du Saint Béni Soit-Il, comme il est écrit "Du Nord sort le Mal sur tous ceux qui se tiennent sur la terre" (Yirmeya 1:14), c'est-à-dire que tout Mal qui vient sur tous ceux qui se tiennent sur la terre, il vient du Nord.

קס"ג. ומאי ניהו מדה אחת, היא צורת יד ולה שליחים הרבה ושמם של כולם רע רע, אך יש בהם קטן וגדול, והם מחייבים את העולם, כי תהו לצד צפון, ואין תהו אלא רע המתהא את העולם עד שיחטיאם, וכל יצה"ר שיש באדם משם הוא בא, ולמה ניתן בשמאל ,מפני שאין לו רשות בכל העולם אלא בצפון, ולא הורגל אלא בצפון ,ולא רצה להיות אלא בצפון, לפי כשיהיה בדרום עד שילמד מהלך הדרום והאיך יכול להטעות יתעכב אות ימים שילמוד ולא יחטיא. לפיכך הוא לעולם בצפון בשמאל והיינו דכתיב כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו (בראשית ח' כא), רע הוא מנעוריו ולא יטה אלא לשמאל שכבר הורגל בה, לפום הכי אמר הקב"ה לישראל אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל |

163. Et quel est cet attribut unique? C'est la forme d'une main, et il a de nombreux émissaires et leur nom à tous est Mal Mal *(Ra' Ra')*. Cependant il y a parmi eux des petits et des grands, et ils font pécher le Monde, car le Tohu est du côté du Nord. Et il n'y a de Tohu que le Mal qui stupéfait *(de Taha, "stupédier")* le Monde jusqu'à ce qu'il pèchent. Et tout mauvais penchant *(Yetser Hara')* qui existe dans l'homme vient de là. Et pourquoi est-il placé à la gauche? Parce qu'il n'a pas d'autorité dans tout le Monde à part au Nord. Et il n'est habitué qu'au Nord. Et il ne veut être qu'au Nord. Car s'il était au Sud jusqu'à ce qu'il apprenne la Voie du Sud, comment pourrait-il tromper? Il *s'y* attarderait plusieurs jours où il apprendrait et il ne ferait pas pécher. C'est pourquoi il est toujours au Nord, à la gauche. Et c'est ce qui est écrit "Car le penchant du coeur de l'homme est mauvais depuis sa jeunesse" (Bereshit 8:21). Ce Mal *existe* depuis sa jeunesse, et il ne tend que vers la gauche à laquelle il est déjà accoutumé. C'est à propos de cela que Le Saint Béni Soit-Il a dit à Israel "Si tu

יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו (שמות ט״ו כו), ולא למצות יצה״ר, ושמרת כל חוקיו, ולא חקות יצה״ר, אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ (שם).

écoutes la Voix de L'Eternel ton D.ieu, et que tu es droit à mes yeux, et que tu écoutes attentivement mes commandements" (Shemot 15:26), et pas les commandements du Mauvais Penchant. Et que tu gardes tous Ses décrets, et non les décrets du Mauvais Penchant "Moi, L'Eternel, Je te guérirai" (ibid).

קס״ד. ומאי מרויח יצה״ר, משל למה״ד למלך שהפקיד פקידים על מדינות מלכותו ועל מלאכתו ועל סחורתו, ועל כל אחד ואחד ממונה, על אוצרות המאכל הטוב, ואחד ממונה על אוצר האבנים ,באו כל העולם לקנות מאוצרות מאכל הטוב, בא זה שממונה על אוצר האבנים וראה מה שקונין ממנו קנא, מה עשה, שלח שלוחיו להרוס הבתים החלשים, כי בחזקים לא יוכלו, אמר בין כך ובין כך שישתדלו להרוס בית אחד מן החזקים יהרסו עשרים מן החלשים ויבואו כולם ויקנו אבנים ממני ולא אהיה אני פחות מחבירי, הה״ד מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ (ירמיה א׳ יד), ואח״כ כִּי | הִנְנִי קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפְּחוֹת מַמְלְכוֹת צָפוֹנָה נְאֻם־יְיָ וּבָאוּ וְנָתְנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶּתַח | שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִַם וגו׳ (שם טו), והרעה יהיה להם עסק, וגם יצה״ר ישתדל תמיד, ומאי משמע, דשטן לישנא דמטה הוא, שהוא מטה את כל העולם לכף חובה, וכתיב וַיֵּט אֵלֶיהָ

164. Et qu'y gagne le Mauvais Penchant? A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable au Roi qui confie à des fonctionnaires les villes de son royaume, en ce qui concerne son travail et ses marchandises. Et sur chaque chose, un superviseur, sur la salle de la bonne nourriture, et un superviseur sur la salle des pierres. Tout le monde vint acheter à la salle de bonne nourriture. Celui qui supervise sur la salle des pierres vint et vit que l'on achetait *à l'autre* et fut jaloux. Que fit-il? Il envoya ses émissaires détruire les maisons faibles, car les solides ils ne pouvaient pas *les endommager*. Il dit: Pendant le temps que cela demandera pour détruire une maison parmi les solides, ils en détruiront 10 des fragiles, et ils viendront tous m'acheter des pierres, et moi je ne serai pas inférieur à mon ami. C'est de cela dont il est dit "Du Nord sort le Mal sur tous ceux qui se tiennent sur la terre" (Yirmeya 1:14), et ensuite "Car voici que J'appelle toutes les familles du royaume septentrional, dit L'Eternel, et ils viendront et chacun placera son trône à l'entrée des portes de J'erusalem..." (ibid 15). Et le Mal sera leur affaire, et le Mauvais Penchant oeuvrera aussi constamment. Quel en est la signification? C'est que Satan déteste *(שטן, Satan – "détester")* être inférieur. Car il détourne *(מטה, Matha – "dessous" peut aussi se lire Mutha – "détourner")* tout le Monde vers le côté *de la balance*

אֶל־הַדֶּרֶךְ (בראשית ל״ח טז) ומתרגם וסטה לותה, וכתיב שְׂטֵה מֵעָלָיו וַעֲבֹר (משלי ד׳ טו).

qui est la culpabilité, comme il est écrit "Il détourna d'elle vers le chemin" (Bereshit 38:16), et cela est traduit *dans le Targum par* "Il la détourna" *(*סטה, *Satha – "détourner", à comparer avec* שטן *, Sathan)*. It is likewise written (Proverbs 4:15), et il est écrit "Détourne-toi *(Sethe)* et passe outre" (Mishlei 4:15).

קס״ה. שִׁבְעִים תְּמָרִים (שמות ט״ו כז) מאי טעם אלא קבלו עליהם המצות כדכתיב אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל | יְיָ אֱלֹהֶיךָ (שם כו), מיד וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה (שם כז), מאי אלימה, אלי מה, ושם שתים עשרה עינות מים, הקב״ה נתן להם בתחילה עינות מים ואח״כ החזירם להם אבנים דכתיב וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים (יהושע ד׳ ט), מאי טעמא, מפני שבתחילה היתה התורה בעולם נמשלת למים אח״כ נקבעה במקום קבוע, מה שאין המים עושין שהיום כאן ומחר להלך.

165. "Sept dattiers" (Shemot 15:27), quel en est le sens? C'est qu'ils ont reçu sur eux les Commandements, comme il est écrit "Si tu écoutes la Voix de L'Eternel ton D.ieu" (ibid 26) et immédiatement *après on trouve* "Ils vinrent à Elim" *(*אלימה *Elima – le* ה *final indique le locatif)* (ibid 27). Et que signifie Elima? C'est Elei Ma *("Vers quoi?")*. "Et là il y avait 12 sources d'eau". Le Saint Béni Soit-Il leur donna d'abord des sources d'eau et ensuite il leur rendit des pierres, comme il est écrit "Et douze pierres" (Yehashuâ 4:9). Quel en est le sens? Parce qu'au début la Torah était dans le Monde semblable à l'eau. Puis elle fut fixé dans un endroit permanent, ce qui n'est pas le cas de l'eau qui aujourd'hui est ici et demain ailleurs.

קס״ו. מאי שִׁבְעִים תְּמָרִים (שמות ט״ו כז), מלמד ששבעים קומות יש לו להקב״ה ושואבים משתים עשרה פשוטות, מה המים האלו פשוטים אף הם פשוטים, ומנא לן דתמר הוי קומה, דכתיב זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר (שה״ש ז׳ ח), ולא עוד אלא שיש בתמרים שבעים מינים דכתיב ושבעים תמרים ולא היו דומים זה אל זה ופעולת זה לזה וטעם זה אינו דומה לטעם זה.

166. Quel est le sens des "Sept dattiers" (Shemot 15:27)? Cela enseigne que Le Saint Béni Soit-Il a 7 Hauteurs, et elles puisent depuis 12 Simples. De même que ces Eaux sont Simples, elles sont aussi simples. Et d'où savons-nous que le Dattier est une Hauteur? Du verset "Cette hauteur qui est tienne ressemble au dattier" (Shit Hashirim 7:8). Mais encore, il y a parmi les Dattier 70 sortes, comme il est écrit: Et 70 Dattiers, et aucun ne ressemblait à l'autre, *aucun* n'avait le *même* fonction que l'autre, et le goût de l'un ne ressemblait pas au goût de l'autre.

167. Et tu as dit que 70 Dattiers sont 70 Hauteurs. Mais n'avais-tu pas dit 72? Ils sont 71, et *avec* Israel 72, car il n'y est pas inclus. Mais n'as-tu pas dit 70? L'un est Ministre du Satan. A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable au Rois qui avait des fils. Il leur acheta des esclaves et leur dit: Voici pour vous, de façon équivalente pour vous tous. L'un d'eux dit: Je ne veux pas être avec vous, car j'ai le pouvoir de tout vous voler. Le Roi dit: Puisqu'il en est ainsi, tu n'auras pas de part parmi eux. Et il *(le rebelle)* fit tout ce qu'il pouvait: il sortit et s'embusqua sur le chemin et leur montra *(aux esclaves)* de l'or, beaucoup de pierres précieuses et des soldats. Et il leur dit: Venez avec moi. Que fit le Roi? Il organisa ses soldats et les soldats de tous ses fils, et il les montra aux esclaves et leur dit: Qu'il ne vous trompe pas avec cette supercherie en disant que ses soldats sont plus nombreux que les miens. Voici les soldats de ce fils imposteur, et il pense vous voler, et vous ne l'écoutez pas, car au début il adoucira ses paroles afin de vous attraper dans son piège, et ensuite il vous brisera. Et vous êtes mes esclaves, et moi je vous ferai du bien si vous le l'écoutez pas et *si* vous vous détournez de lui, car il est le Ministre du Tohu, comme il est dit "Et ne vous détournez pas, car après ils n'aideront ni ne sauveront, car ils sont le chaos" (Shemuel I 12:21). Mais ils peuvent blesser, et voici ce que je vous conseille: "Si tu écoutes la Voix de L'Eternel, ton D.ieu, et que tu es droit à Mes yeux, et que tu écoutes attentivement Mes commandements et gardes tous Mes décrets" (Shemot 15:26). Si tu gardes tous Ses décrets, toute maladie que J'ai apportée en Egypte, Je ne l'enverrai pas sur toi. Pourquoi dit-il tout ça? Afin de lui fermer toutes les portes, afin qu'il ne te trouve pas une fois

קס״ז. ואמרת שבעים תמרים שבעים קומות, והא אמרת שבעים ושתים, אלא שבעים ואחת הם וישראל שבעים ושתים אך אינם בכלל, והא אמרת שבעים, אלא האחד שר השטן, משל למה״ד למלך שהיה לו בנים, קנה להם עבדים ואמר להם הנה לכם בשוה לכולכם, אמר אחד מהם איני רוצה עמכם כי אני יש לי יכלת לגזול מכם הכל, אמר המלך הואיל וכן הוא לא יהיה לך חלק בתוכם ,ועשה ככל יכלתו, יצא וארב להם בדרך והראה להם זהב הרבה ואבנים טובות וחיילות, ואמר להם סורו אלי, מה עשה המלך, סדר חיילותיו וחיילות בניו כולם, והראה להם לעבדים ואמר להם אל יטעה אתכם טועה זה לאמר חייליו רב מחיילי, הנה חיילותיו של אותו הבן רמאי וחושב לגזול אתכם, ואתם לא תשמעו לו, כי בתחילה יחליק דבריו כדי שתלכדו במצודתו ואחר כך ישחק, ואתם עבדי ואני אעשה עמכם כל טוב אם לא תשמעו לו ותסורו מאחריו כי הוא שר על תהו שנאמר וְלֹא תָסוּרוּ כִּי | אַחֲרֵי הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא־יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ כִּי־תֹהוּ הֵמָּה (ש״א י״ב כא), אך הם יכולים להזיק והנה אני מייעץ אתכם אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל | יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה

וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־חֻקָּיו (שמות ט״ו כו), משתשמור כל חוקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, למה אמר כל זה, אלא לסגור לו כל הדלתות, כדי שלא ימצאך פעם אחת רך ופעם אחת קשה, בשמרך כל חוקיו, כל המחלה אשר שמתי במצרים ,על ידו, לא אשים עליך, מאי כי אני ה׳ רופאיך, ומתי הכהו, אלא כשיבא הוא ויכה אני ה׳ רופאיך.

doux et une fois dur. Lorsque tu gardes tous Ses décrets, toute maladie que J'ai apportée en Egypte, de Ma Main, Je ne l'enverrai pas sur toi. Pourquoi? Car Je suis L'Eternel qui te guérit. Quand il frappe, c'est qu'il est venu et a frappé, Moi L'Eternel Je te guéris.

קס״ח. ומאי ניהו שאמרת שמיני, מפני שבו נתחלו השמונה ובו נשלמו השמונה לחשבון, אך הוא בפעולה הוי שביעי, ומאי נינהו שנתחלו בן שמונת ימים דברית מילה ושמונה הם אינם אלא שבע, ומאי טעמא אמר קב״ה שמונה, מפני שהם שמונה קצוות שיש באדם. ומאי נינהו יד ימין ושמאל רגל ימין ושמאל ראש וגוף וברית מכריע ואשתו שהיא זוגו דכתיב וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ (בראשית ב׳ כד) והיו לבשר אחד הרי שמונה, ואלו הם שמונה ימי מילה כנגדן, ותמניא אלין לא הוי אלא שבעה דגוף וברית חד הוו, הרי שמונה.

168. Et pourquoi as-tu dit que c'était la Huitième? Parce qu'avec elle commencent les huit, et avec elle les huit nombres sont complétés. Mais en action c'est la septième. Et que sont ceux qui sont commencés? C'est le fils de huit jours de la circoncision, et ils ne sont pas huit mais sept. Et pourquoi Le Saint Béni Soit-Il a-t-Il dit Huit? Parce qu'il y a 8 extrêmités dans l'homme. Et que sont-elles? La main droite et la gauche, le pied droit et le gauche, la tête, le corps, l'Alliance décisive, et sa femme qui est sa compagne, comme il est écrit "Et il s'attacha à sa femme" (Bereshit 2:24). Et il sont une seule chair. Cela fait huit. Et ces huit jours de la circoncision y correspondent. Et ces huit ne sont que les 7 du corps et l'Alliance qui ne font qu'un. Cela *fait* huit.

קס״ט. תשיעי מאי הוי, א״ל תשיעי ועשירי הם יחד זה כנגד זה ,והאחד גבוה מחבירו ת״ק שנה, והם כעין שני אופנים, האחד

169. La neuvième qu'elle est-elle? Il leur dit: la neuvième et la dixième sont ensemble, l'une en face de l'autre, et l'une est plus grande que l'autre de 500 ans. Et elle sont comme deux Roues *(Ofanim)*. L'une tourne du côté du Nord,

נוטה לצד צפון והאחד נוטה לצד מערב והולכין עד הארץ התחתונה, ומאי תחתונה, אחרונה שבשבע ארצות למטה, וסוף שכינתו של הקב"ה תחת רגליו שנאמר הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי (ישעיה ס"ו א), ושם נצחונו של עולם למטה דכתיב לְנֵצַח נְצָחִים (שם ל"ד י).

et l'autre tourne du côté de l'Ouest. Et elles continuent jusqu'à la Terre inférieure. Et qu'est la *Terre* inférieure? La dernière des 7 Terres d'en Bas. Et la fin de la Shekhina du Saint Béni Soit-Il est en dessous de Ses Pieds, comme il est dit "Les Cieux sont Mon Trône et la Terre le marchepied de Mes Pieds" (Yeshaya 66:1). Et là se trouve la Victoire *(Nitsah'on)* du Monde d'en Bas, comme il est écrit "Pour la Victoire *(Netsa'h)* des Victoires" *(peut se lire "Victoire/Gloire éternelle")* (Yeshaya 24:10).

ק"ע. מאי לנצח נצחים, אלא נצח חד הוי, ומאי ניהו, זה הנוטה למערב, ושני לו מאי הוי, זה הנוטה לצד צפון, ושלישי זה הוי של מטה, שלישי, והא אמרת שני אופני המרכבה, אלא אימא סוף השכינה הוי ג"כ נצח, והיינו לנצח נצחים, נצח חד, נצחים תרי הרי תלתא.

170. Que signifie "Victoire des Victoires"? C'est une Victoire unique. Et quelle est-elle? C'est celle qui tourne vers l'Ouest. Et qu'elle est sa seconde? Celle qui tourne vers le côté du Nord. Et la troisième est celle qui est en dessous. La troisième? Mais tu as dit que la Merkava a deux Roues. Dis que la fin de la Shekhina est aussi la Victoire. Et c'est la Victoire des Victoires. La Victoire est une, et les Victoires sont deux, cela *fait* trois.

קע"א. אמרו לו תלמידיו מלמעלה למטה ידעינן, מלמטה למעלה לא ידעינן, אמר להו ולאו חד הוי מלמטה למעלה ומלמעלה למטה ,אמרו רבינו אינו דומה העולה ליורד שהיורד יורד במרוצה והעולה אינו כן, אמר להם צאו וראו, ישב ודרש להם שכינה למטה כשם ששכינה למעלה, ומאי שכינה זו, הוי אומר זה האור הנאצל מן האור הראשון שהוא חכמה, גם הוא מסובב הכל שנאמר מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ

171. Ses étudiants lui dirent: D'en Haut vers le Bas nous savons, *mais* d'en Bas vers le Haut nous ne savons pas. Il leur dit: Il n'est pas le seul, d'en Haut vers le Bas et d'en Bas vers le Haut. Ils dirent: Notre Maître, l'élévation n'est pas semblable à l'abaissement. On descend en courant mais on ne monte pas de même. Il leur dit: Sortez et voyez. Il s'assit et leur enseigna: Il y a une Shekhina en Bas comme il y a une Shekhina en Haut. Et quelle est cette Shekhina? Elle désigne la Lumière qui émane de la Lumière Première qui est Hokhma. Et entoure également tout, comme il est dit "Il remplit toute la terre de Sa Gloire" (Yeshaya 6:3). Quelle est sa fonction? A quoi cela ressemble-t-il?

(ישעיה ו׳ ג), מאי עבידתיה הכא, משל למה״ד למלך שהיו לו שבעה בנים ושם לכל אחד ואחד מקומו, אמר להם שבו זה ע״ג זה, אמר התחתון אני לא אשב למטה ולא אתרחק ממך, אמר להם הריני מסובב ורואה אתכם כל היום והיינו מלא כל הארץ כבודו, ולמה הוא ביניהם, כדי להעמידם ולקיימם.

Ceci est semblable au Roi qui avait 7 fils et qui les plaça chacun à sa place. Il leur dit: asseyez-vous l'un au-dessus de l'autre. Le plus inférieur dit: Je ne m'assoirai pas en bas et je ne m'éloignerai pas de toi. Il leur dit: Voici que je vous entourerai et vous verrai tout le jour. Et c'est *le sens* de "Il remplit toute la terre de Sa Gloire". Et pourquoi est-il parmi eux? Afin de les faire se tenir debout et de les maintenir en vie.

קע״ב. ומה הם הבנים, כבר אמרתי לכם ששבע צורות קדושות יש לו להקב״ה וכולם כנגדן באדם שנאמר כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם (בראשית ט׳ ו), בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם (שם א׳ כז). ואלו הן שוק ימין ושמאל, יד ימין ושמאל, גוף ברית וראש הרי שש, והא אמרת שבע, שבעה הוי באשתו דכתיב וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד (שם ב׳ כד), והא מצלעותיו נלקחה דכתיב וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו (שם כא), אמר אין מצלעותיו, ואית ליה צלע, אין, כדאמרת וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן (שמות כ״ו כ) ומתרגמינן ולסטר משכנא, ומאי סטר אית ביה, משל למה״ד למלך שעלה בלבו ליטע בגנו תשעה אילנין זכרים, והיו כולם דקלים, אמר כשיהיו כולם ממין אחד אי אפשר להתקיים, מה עשה נטע אתרוג ביניהם, והוא

172. Et que sont les Fils? Je vous ai déjà dit que Le Saint Béni Soit-Il a 7 Formes Saintes, et toutes ont une correspondance dans l'homme, comme il est dit "Car à l'Image de D.ieu Il fit l'homme" (Bereshit 9:6), *et encore* "A l'Image de D.ieu Il le créa, mâle et femelles Il les créa" (ibid 1:27). Et ce sont la jambe droite et la gauche, la main droite et la gauche, le corps, l'Alliance et la tête, ce qui fait six. Mais tu as dit 7. Le septième c'est son épouse, comme il est écrit "Et qu'ils soient une chair" (ibid 2:24). Et elle fut prise de ses côtes, comme il est écrit "Il prit l'une de ses côtes" (ibid 2:21). Il dit: Oui, de ses côtes. Et avait-il une côte? Oui, comme tu l'as dit "Et du côté *(*צלע *signifie "côte" et "côté")* du Tabernacle" (Shemot 26:20), et cela est traduit *dans le Targum* par "Et du côté du Tabernacle". Et qu'est-ce que de côté? A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable au Roi qui avait l'idée de planter 9 arbres mâles dans son jardin. Et tous étaient des palmiers. Il dit: Puisqu'ils sont tous du même genre, il leur est impossible de perdurer. Que fit-il? Il planta un cédrat *(Etrog)* avec eux. Et c'est l'un de ces neuf qu'il imagina mâle. Et qu'est le cédrat femelle? C'est ce qui est écrit "Le fruit d'un cédrat *(Êts*

אחד מאותו התשעה שעלה בלבו להיות זכרים, ואתרוג מאי הוי נקבה והיינו דכתיב פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים (ויקרא כ"ג מ), מאי פרי עץ הדר ,כדמתרגמינן פרי אילנא אתרוגין ולולבין.

hadar, litt. "arbre de Beauté"), la branche d'un dattier" (Wayiqra 23:40). Et qu'est le Fruit du Cédrat? Comme cela est traduit *dans le Targum* "Le Fruit de l'arbre à Etrogs et les Lulav".

קע"ג. מאי הדר, היינו הדר הכל, והיינו הדר דשיר השירים דאמר בהו מִי־זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת (שה"ש ו' י), והיינו על שם נקבה, ועל שמה נלקחה נקבה מאדם שאי אפשר להתקיים עולם התחתון בלא נקבה, ומ"ט אתקריאת נקבה על שם שנקביה רחבים, ויש לה נקבים יתרים על האיש, ומאי ניהו, נקבי שדים ורחם ובית קבול.

173. Et quel est le sens de Hadar *(Beauté)*? C'est la Beauté de tout. Et c'est la Beauté du Shir Hashirim, dans lequel il est dit "Qui est-elle, celle qui paraît comme l'aurore, belle comme la lune, brillante comme le soleil, redoutable comme celles qui brandissent les étandars" (Shir Hashirim 6:10), et cela se rapporte à un nom féminin. Et par son nom, la femelle fut prise de l'homme, auquel il est impossible de perdurer dans le Monde inférieur sans femelle. Et quel est le sens de l'appellation Nekeva *(Femelle)*? C'est parce que ses orifices *(Nekev)* sont larges, et elle a plus d'orifices que l'homme. Et que sont-ils? Les orifices des seins, l'utérus, et le réceptacle.

קע"ד. ומאי ניהו שאמרת שיר השירים דהוא הדר, אין הדר הוא לכל ספרי הקודש, דאמר ר' יוחנן כל הספרים קדושים וכל התורה קודש ושיר השירים קודש קדשים, ומאי ניהו קדש קדשים ,אלא קודש שהוא לקדשים, ומה הם הקדשים, אלו שהם כנגד שש קצוות שבאדם, וקודש הוי להו קודש לכולהו.

174. Et pourquoi as-tu dit que le Shir Hashirim est la Beauté? Oui, c'est le plus Beau des Livres Saints. Rabbi Yoh'anan dit alors: Tous les Livres sont Saints et toute la Torah est Sainte, et le Shir Hashirim est le Saint des Saints. Et pourquoi est-il le Saint des Saints? C'est qu'il est Saint pour les Saints. Et que sont ces Saints? Ce sont ceux qui correspondent aux 6 extrêmités de l'homme. Et ce qui est Saint pour eux, et Saint pour tous.

קע"ה. ומאי ניהו קודש, זה אתרוג שהוא הדר הכל, ולמה נקרא שמו

175. Et qu'est-ce que le Saint? C'est l'Etrog qui est le Beauté *(Hadar)* de tout. Et pourquoi est-il appelé Hadar? Ne lis

הדר, אל תקרי הדר אלא הדר, זה אתרוג שהוא נפרד מאגד לולב ואין מצות לולב קיימת אלא בו, והוא גם כן אגוד עם הכל שעם כל אחד הוא ועם כולן יחד הוא.

pas Hadar mais Haddar *(litt. Celui qui réside)*. C'est l'Etrog qui est libre des liens du Lulav. Et le Commandement du Lulav d'existe qu'en sa présence *(l'Etrog et le Lulav sont nécessaire à la Mitswa de Sukkot)*. Et ainsi il est attaché à tout, qui est avec tout, et avec tous il ne fait qu'un.

קע"ו. לולב כנגד מאי, כנגד חוט השדרה. וכן הוא אומר וַעֲנַף עֵץ־עָבֹת (ויקרא כ"ג מ), צריך הוא להיות ענפיו חופין את רובו, ואם אין ענפיו חופין את רובו אינו כלום, מפני מה, משל למה"ד לאדם שיש לו זרועותיו ובהם יגין על ראשו, הרי זרועותיו שנים וראשו שלשה, והיינו ענף לשמאל, עבות לימין, נמצא עץ באמצע ,ולמה נאמר בו עץ, מפני שהוא שורש האילן.

176. Et à quoi le Lulav correspond-il? Il correspond à la moëlle épinière. Et ainsi il est dit "Et la branche d'un arbre touffu" (Wayiqra 23:40). Et ses branches doivent couvrir sa majeure partie. Et si ses branches ne couvrent pas sa majeure partie, il n'est rien. Pourquoi? A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable à l'homme qui avait des bras et avec il protégeait sa tête. Ce sont deux *pour* ses bras et trois *pour* sa tête. Et la branche est à gauche, les feuilles à droite. Il se trouve *donc* que l'arbre est au centre. Et pourquoi est-il dit de lui Arbre *(Êts)*? Parce qu'il enracine l'Arbre *(Ilan)*.

קע"ז. מאי וְעַרְבֵי־נָחַל (שם) אלו כנגד שוקי אדם שהם שנים ,ומאי ניהו לישנא דערבי נחל, משום דגדול שבהם הוי למערב ומשם יונק כחו, ושל צפון קטן ממנו מהלך ת"ק שנה, והוא ברוח צפונית מערבית, ובו פועל, ונקרא על שמו, והם שניהם ערבים.

177. Et que sont les "Saules de rivière" (ibid)? Ils correspondent aux côtés de l'homme qui sont deux. Et pourquoi sont-ils appelés "Saules de rivière" *(Ârvei-nah'al)*? Parce que le plus grand parmi eux est vers l'Ouest (Maârav) et de là il prend sa force. Et celui du Nord est plus petit de 500 ans. Et il est du côté Nord-Ouest, et là il oeuvre, et il est appelé par son nom. Et ces deux se mélangent *(Êrvim)*.

קע"ח. ד"א ערבי נחל, שפעמים מערבים פעולותם זה עם זה ,ומאי וערבי נחל, הוי אומר על שם המקום שהם קבועים בו ששמו נחל דכתיב כָּל־הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל־הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא (קהלת א' ז),

178. Autre explication: *ils sont appelés* "Saules de rivière" parce que parfois ils mèlent *(Meârevim)* leurs oeuvres les unes avec les autres. Et pourquoi "Saules de rivière"? C'est que cela désigne l'endroit où ils sont fixés, et dont le nom est Rivière *(Nah'al)*, comme il est écrit "Toutes les rivières vont à la mer, et la

ומאי ניהו ים זה, הוי אומר זה אתרוג, ומנא לן דכל מדה ומדה מאלה השבעה אתקרי נחל דכתיב וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל (במדבר כ״א יט), אל תקרי נחליאל אלא נחלי אל, וכל הששה הולכים על דרך אחד אל הים, ומאי ניהו אותו דרך אחד מכריע בנתיים דכתיב לְפָנָיו יֵלֶךְ דָּבֶר וְיֵצֵא רֶשֶׁף לְרַגְלָיו (חבקוק ג׳ ה), וכולם הולכים לאותו צינור ומאתו צינור אל הים והיינו דכתיב וממתנה נחליאל, ממקום שניתן דהיינו המוח נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת (במדבר שם) , ומאי במות כדמתרגם רמתה, מאי רמתה אותה סגולתא שאחרי הזרקא, וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן (שם), ומבמות הגי אשר בשדה מואב אשר הוא מזומן, ומאי הוא אותו אשר בשדה מואב, אל תקרי מואב אלא מאב, אותו האב שנאמר עליו עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וגו׳ (בראשית כ״ו ה), ומאי ניהו אותו בשדה, אותו שהוא בראש הפסגה וגם נשקפה על פני הישימון ומתרגמינן שמיא, ועל אותו הצינור נאמר מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים מִן־לְבָנוֹן (שה״ש ד׳ טו), ומאי ניהו לבנון, הרי אומר זה חכמה, ומאי ערבי נחל, הרי אומר אותו שנתן נחלה

mer n'en est pas remplie" (Qohelet 1:7). Et quelle est cette Mer? On dit que c'est l'Etrog. Et d'où savons-nous que chacun de ces sept attributs est appelé Nah'al? C'est ce qui est écrit "De Mattana à Nah'aliel" (Bamidbar 21:19), ne lis pas Nah'aliel mais Nahalei El (Rivières de D.ieu). Et les six suivent un chemin vers la Mer. Et quel est ce Chemin? Celui qui décide entre eux, comme il est écrit "Devant Lui marche la peste, et la fièvre suit Ses Pas" (H'avaqquq 3:5). Et tous suivent ce conduit, et de ce conduit *vont* vers la Mer. C'est ce qui est écrit "De Mattana à Nah'aliel", de l'endroit où il est donné, et qui est le cerveau. "A Nah'aliel, et de Nah'aliel à Bamot" (Bamidbar ibid). Et qu'est-ce que Bamot? Comme le le Targum *traduit* "Plateau, Hauteur" *(*במות*, Bamot – pluriel de* במה*, Bama, "Hauteur, Colline")*. Et qu'est la Hauteur? C'est le Segol qui est après le Zarqa *(Segol et Zarqa sont des signes de cantillation)*. "Et de Bamot à la vallée qui est dans la province de Moav, au sommet de Pisga, et regarde devant le désert" (ibid). "Et de Bamot à la vallée qui est dans la province de Moav", qui est prête. Et qu'est-ce que ce "Qui est dans la province de Moav"? Ne lis pas Moav mais Meav (litt. "du père"). C'est le Père dont il est dit "Parce qu'Avraham a écouté Ma Voix, a gardé la garde de Mes Commandements *et* de Mes Décrets..." (Bereshit 26:5). Et qu'est-ce que cette Province *(signifie aussi Champ)*? C'est celle qui est au "Sommet de Pisga" et qui aussi "Regarde devant le désert *(Yeshimon)*", et cela est traduit *dans le Targum par* Cieux *(Shemaya)*. Et sur ce conduit, il est dit "Une fontaine de jardins, un puits d'eau vive, et qui coulent du Liban" (Shir Hashirim 4:15). Est qu'est-ce que le Liban? On dit que c'est H'okhma *(à rapprocher* לבנון*, Levanon, "Liban" et* בין*, "comprendre)*.

לישראל והיינו שני אופני המרכבה.

Et que sont les Saules de Rivière? On dit que que c'est celui qui donne la Nah'ala *(signifie "Torrent" mais aussi "Héritage")* à Israel. Et ce sont les deux Roues de la Merkava.

קע״ט. תאנא עשרה גלגלים ועשרה מאמרות הם, וכל גלגל וגלגל יש לו מאמר, לא שהוא סובב בו אלא שהוא מסובב, העוה״ז כחרדלא בעזקתא, מ״ט משום רוחא דמנשבא ביה וקאים בהכי, ואלמלא כליא רוחא חדא שעתא או רגעא חדא איתחרב עלמא.

179. Il a enseigné *qu'il y a* 10 Sphères *(Galgal)* et 10 Paroles. Et chaque Sphère possède une Parole, qui n'est pas entourée par elle mais qui l'entoure. Et ce Monde est comme une *graine de* moutarde dans un anneau. Quel en est le sens? C'est parce que le vent qui souffle dessus la maintient. Et si le vent était absent une heure ou un instant, le Monde s'effondrerait.

ק״פ. שלשה גלגלים יש לו לעוה״ז, והאיך, העולם הזה נוטה לצד צפון ולדרום, היאך, צפונית מערבית דרומית, צפונית מערבית הוא גלגל הראשון הסובב עלינו, צפונית מערבית סלקא דעתך, אלא אימא כחו צפונית, והיינו שוק שמאל, ועליו גלגל שני והוא כולו מערבית, מערבית ס״ד, אלא אימא כחו הוה מערב, אלו הן נצחי עולם, ועליו גלגל שלישי וכחו ית מערב דרומית, ומאי ניהו כחא קמא דאמרת שני, הוי אומר שוק של ימין, והדין כחא דמערבית דרומית הוא יסודו של עולם שנאמר בו וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם (משלי י׳ כה), וכח שני עומד מאחורי המרכבה וכחו הראשון מלפניו, וצדיק יסוד עולם באמצע, הוא יוצא מדרומו של עולם, והוא שר על אלה השנים,

180. Ce Monde possède 3 Sphères. Comment? Ce Monde est incliné vers le côté du Nord et vers le Sud. Comment? Nord Ouest Sud. Le Nord Ouest est la première Sphère qui nous entoure. Peux-tu concevoir que c'est le Nord Ouest? Dis plutôt que sa Force est le Nord. Et c'est la jambe gauche. Et au dessus d'elle, la seconde Sphère et elle est entièrement à l'Ouest. Peux-tu concevoir que c'est l'Ouest? Dis plutôt que sa Force est l'Ouest. Ce sont les Splendeur *(Netsa'h)* du Monde. Et au-dessus d'elles, la troisième Sphère et sa Force est le Sud-Ouest. Et qu'elle est la Force précédente que tu as dis être la seconde? On dit que c'est la jambe droite. Et cette Force qui est Sud-Ouest, elle est le Fondement du Monde, comme il est dit d'elle "Et le Juste est le Fondement du Monde" (Mishlei 10:25). Et la seconde Force se tient derrière la Markava, et la première Force est devant. Et le Juste, Fondement du Monde est au centre. Il sort du Sud du Monde, et Il est garde ces deux *Forces*. De plus, dans Sa Main *se trouve* l'âme de tout *être* vivant, car Il est Vivant pour l'éternité. Et chaque *fois où l'on a le mot*

גם בידו נפש כל חי כי הוא חי העולמים, וכל לשון בריאה בדידיה עבידא, ועליו כתיב שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ (שמות ל"א יז), והוא מדת יום השבת, ועליו נאמר זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (שם כ' ז), והא ג"כ כתיב שָׁמוֹר (דברים ה' יא), ההיא במדה שביעית, ובשביעית אמר הכתוב אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ (ויקרא י"ט ל), ומאי ניהו מדה שביעית, זה מדת טובו של הקב"ה.

"Création" *(Beri'a)*, c'est fait par son intermédiaire. Et là dessus il est écrit "Il chôma et se reposa" (Shemot 31:17). Et c'est l'attribut du jour du Shabbat. Et là dessus il est dit "Souviens-toi du jour du Shabbat pour le sanctifier" (ibid 20:7). Et il est également écrit "Garde" (Devarim 5:11). Ceci concerne le septième attribut. Et du septième le verset dit "Vosu garderez Mes Shabbatot, et vous craindrez Mon Sanctuaire" (Wayiqra 19:30). Quel est le septième attribut? C'est l'attribut de Bonté du Saint Béni Soit-Il.

קפ"א. ומאי טעמא אמר אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ (שם) ולא אמר את שבתי, משל למה"ד למלך שהיתה לו כלה נאה, וכל שבוע ושבוע מזמינה יום אחד להיות עמו, והמלך יש לו בנים נאים ואוהבם, אמר להם הואיל וכן היא שמחו אתה גם כן ביום שמחתי, כי בשלכם אני משתדל, ואתם ג"כ הדרו אותי.

181. Et pourquoi est-il dit "Vous garderez mes Shabbatot *(pluriel de Shabbat)*" (ibid) et n'est-il pas dit "Mon Shabbat"? A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable au Roi qui avait une belle fiancée, et chaque semaine elle se rendait discponible un jour pour être avec lui. Et le Roi avait de beaux fils qu'il aimait. Il leur dit: Puisqu'il en est ainsi, réjouissez-vous vous aussi au jour de ma joie. Car c'est pour vous que je fais des efforts, et vous ainsi vous me respectez".

קפ"ב. ומאי טעמא זכור ושמור, זכור לזכר ושמור לכלה, ומאי טעמא ומקדשי תראו, שמרו עצמכם מהרהור, כי מקדשי קדש הוא ,למה, כי אני ה' מקדשכם בכל צד.

182. Et que signifie "Souviens-toi" et "Garde"? "Souviens-toi" *(Zakhor)* correspond au Mâle (Zakhar), et "Garde" à la Fiancée. Et que signifie "Et Mon Sanctuaire vous le craindrez"? Vous vous garderez de la réflexion. Car Mon Sanctuaire est Saint. Pourquoi? Car Je suis L'Eternel qui vous sanctifie de tous côtés.

קפ"ג. ומאי טעמא אמרינן על כל מה שברא וכו' חי העולמים ,ולא אמרינן על כל מה שבראת, אלא

183. Et pourquoi disons-nous "Sur tout ce qu'Il a créé...Vivant éternellement" *(Bénédiction après avoir mangé certains aliments)*, et ne disons-nous pas "Sur tout ce que Tu as créé"? Car nous

אנו מברכין להקב"ה שמשפיע חכמתו לחי העולמים זה והוא נותן הכל.

bénissons Le Saint Béni Soit-Il qui prodigue Sa Sagesse à la Vie Eternelle. Ainsi Il donne tout.

קפ"ד. ומאי טעמא אמרינן אשר קדשנו במצותיו וצונו, ולא אמרינן אשר קדשתנו וצויתנו, מלמד שחי העולמים כלולים בו כל המצות כולן וברחמיו עלינו נתתם לנו כדי לקדשנו בהם ואולי נזכה, ומ"ט, כי בשעה שאנו נזכה בעוה"ז לעוה"ב שהוא גדול, ובידו אוצר כל הנשמות, ובשעה שישראל טובים הנשמות זוכות לצאת ולבוא לעוה"ז, ואם אינם טובים לא יצאו, והיינו דאמרינן, אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ומאי כל הנשמות שבגוף, הוי אומר כל הנשמות שבגוף האדם ויזכו החדשות לצאת, ואז בן דוד בא זוכה להולד כי נשמתו תצא חדשה בכלל האחרים, משל למה"ד למלך שהיה לו חיל ושלח להם פת מאכל לרוב, ונתעצלו ולא אכלו אותו גם לא שמרוהו ונתעפש ונפסד הפת, בא לדרוש ולפקוד אם יש להם מה יאכלו ואם אכלו מה ששלח להם מצא להם פת מעופש ומצאם מתביישים לבקש פת אחרת, כלומר זה לא שמרנו ואחר נבקש, גם המלך כעס ולקח אותו הפת המעופש וציוה עליו לייבשו ולתקנו כפי היכלת, ונשבע לאלה האנשים

184. Et pourquoi disons-nous "...*Lui* qui nous a sanctifié de Ses Commandements et nous a ordonné..." *(composante des bénédictions)*, et ne disons-nous pas "...Toi qui nous as sanctifié et nous as ordonné"? Cela enseigne que la Vie Eternelle contient touts les Commandements en elle. Et par Sa Compassion pour nous, Il nous les as donnés afin de nous sanctifier par eux et peut-être nous en rendre dignes. Et pourquoi? Parce que lorsque nous sommes dignes dans ce Monde, *nous pouvons aller* dans le Monde à venir, qui est Grand. Et dans Sa Main Il amasse toutes les âmes. Et lorsqu'Israel est Bon, les âmes sont dignes de sortir et de venir dans ce Monde. Et s'il n'est pas Bon, ils ne sortent pas. Et c'est ce que nous avons dit: Le Fils de David ne viendra pas jusqu'à ce que soient complétées toutes les Âmes qui sont dans le Corps. Et que signifie "Toutes les Âmes qui sont dans le Corps"? On dit que ce sont toutes les âmes qui sont dans le corps de l'homme. Et *lorsqu'*elles seront complétées de nouvelles sortiront. Et alors, le Fils de David viendra, il pourra naître car son âme sortira nouvelle parmi les autres. A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable au Roi qui avait une armée, et il leur envoya du pain à manger en quantité. Et ils devinrent paresseux, ne le mangèrent pas, et ne le surveillèrent pas. Et le pain moisit et se détériora. Il *(le Roi)* vint et examina s'ils avaient de quoi manger et s'ils avaient mangé ce qu'il leur avait envoyé. Il leur trouva le pain moisi et les trouva honteux de demander d'autre pain, c'est-à-dire "Nous n'avons pas fait attention et ensuite nous

פת אחרת לא אתן להם עד
שיאכלו כל הפת המעופש הזה,
שלחו להם מחדש, מה עשו, אמרו
לחלוק אותו, חלקוהו ונטל כל
אחד מהם חלקו, הזריז שם חלקו
באויר ושמרו ואכלו טוב, והאחר
לקחו ואכל ממנו בתאוה, אכל מה
שאכל והשאר הניחו ולא שמרו כי
נתייאש ממנו ונפסד יותר ונתעפש
ולא יכול כלל לאכלו ונשאר רעב
עד שמת, נפקד עליו עון גופו למה
הרגת עצמך, לא די שהפת
קלקלתם לכם מתחילה והחזרתיו
לכם מתוקן וקלקלתם אותו' ואתה
קלקלת חלקך ונתרשלת מלשמרו,
ולא עוד אלא שהרגת עצמך, והוא
משיב אדוני מה הייתי עושה,
ועונה אותו היה לך לשומרו, ואם
תאמר לא יכלת, היה לך להשגיח
בחבירך ושכניך שחלקו עמך הפת
ותראה מעשיהם ושמירתם
ותשתדל לשמור כמותם, ועוד
דורשין אותו למה הרגת עצמך, לא
די שקלקלת הפת אלא עוד הוספת
והרגת חומר גופך וקצרת ימיך או
גרמת, ואפשר שהיה יוצא ברא
מעליא ממך שהיה מציל אותך
וקלקולך ואחרים וקלקולם, לכן
מכל צד ירבו עליך יסורין, נבהל
והשיב ומה הייתי יכול לעשות
אחר שלא היה לי פת, וממה הייתי
יכול לחיות, אומרים לו אם היית
עמל ויגע בתורה לא היית משיב

quémandons". Le Roi se mit aussi en colère et pris le pain moisi et ordonna qu'il soit séché et rattrapé autant que possible. Et il jura à ces hommes qu'il ne leur donnerait pas d'autre pain jusqu'à ce qu'ils aient mangé tout ce pain moisi. Et il leur rendit le pain. Que firent-ils? Ils dirent de la partager. Ils le partagèrent et chacun d'eux prit sa part. Le zélé mit sa part dans l'air, le surveilla et le mangea bon. Et l'autre le prit et le mangea avec désir. Il mangea ce qu'il mangea et le reste il le laissa et n'y fit pas attention car il l'avait abandonné. Et il se détériora plus encore et moisit, et il ne put plus du tout le manger. Et il resta affamé jusqu'à la mort. Et le péché de son corps lui fut compté: Pourquoi t'es-tu tué toi-même? N'était-ce pas assez que vous ayiez abîmé le pain au début? Je vous l'ai retourné rattrapé et vous l'avez abîmé. Et tu as abîmé ta part et as été négligent pour le conserver. Et de plus, tu t'es tué toi-même. Et il répondit: Seigneur, qu'aurais-je fait? Et il lui répondit: Tu aurais fait attention à lui. Et si tu avais dit que tu ne le pouvais pas, tu aurais regardé ton ami et tes voisins qui avaient partagé le pain avec toi, et tu aurais vu ce qu'ils faisaient et qu'ils y prenaient garde, et tu aurais fait des efforts pour le garder comme eux. Et ils l'interrogèrent encore: Pourquoi t'es-tu tué toi-même? N'était-ce pas assez que tu abîmes le pain, qu'en plus tu y ajoutes et que tu tues la matière de ton corps, et que tu abrèges tes jours ou *tout au moins* le provoques. Et il est possible que tu aies pu mettre au monde un fils qui t'aurait sauvé toi et ce que tu as abîmé, et les autres et ce qu'ils ont abîmé. De tous côtés les tourments ont augmentés sur toi. Effrayé il répondit: Que pouvais-je faire après ne plus avoir eu de pain? Et de quoi aurais-je pu vivre? Ils lui dirent: Si tu avais travaillé et t'étais acharné à la

כסילות ועזות כזאת, שמתוך תשובת דבריך ניכר שלא עמלת ולא יגעת בתורה והלא כתוב בתורה כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא פִי־יְהוָה יִחְיֶה הָאָדָם (דברים ח׳ ג), היה לך לדרוש ולחקור ולשאול מה הדבר אשר יחיה האדם בו, ומאי ניהו מוצא פי ה', הוי אומר יחיה בתורה דהיינו מוצא פי ה', מכאן אמרו ולא עם הארץ חסיד, אם עליו אינו גומל חסד איך אפשר להקרא חסיד.

Torah, tu ne répondrais pas de telles âneries et effronteries. Car du contenu de tes réponse il est évident que tu n'as pas travaillé et ne t'es pas efforcé à la Torah. Et de cela il est écrit dans la Torah "Car l'homme ne vivra pas seulement de pain, car l'homme vit de tout ce qui sort de la Bouche de L'Eternel" (Devarim 8:3). Tu aurais dû chercher et interroger: De quoi vit l'homme? Et qu'est-ce qui sort de la Bouche de L'Eternel? On dit qu'il vit de la Torah qui sort de la Bouche de L'Eternel. De là ils ont dit: Le H'asid n'est pas avec la terre, s'il n'est pas récompensé de H'esed, ainsi il n'est pas appelé H'asid.

קפ״ה. ובמה יתחסד עם קונו, בתלמוד תורה, שכל הלומד תורה גומל חסד לקונו דכתיב רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ (שם ל״ג כו), הוי אומר כשאתם לומדים תורה לשמה אזי אתם עוזרים לי ואני רוכב שמים, ואז וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים (שם), ומאי שחקים, הוי אומר בחדרי חדרים כדמתרגמינן ומימריה בשמי שמיא, הילכך לא על הלחם לבדו יחיה האדם אלא על כל מוצא פי ה׳ שהיא תורה שיצאה מפי ה' עליה יחיה האדם, וכסיל יענה עזות, עזוב עזות ולא תענה כאשר ענית, הלכך נענש, ומה עונשו כבר פירשתיו.

185. Et comment reçoit-on la Miséricorde de son D.ieu? Par l'étude de la Torah. Car tout homme qui étudie la Torah est récompensé de Hesed vis-à-vis de son D.ieu, comme il est écrit "Il chevauche les Cieux avec ton aide" (ibid 33:26). Il *(D.ieu)* dit: Lorsque vous étudiez la Torah pour elle-même, alors vous M'aidez à chevaucher les Cieux. Et alors "Et Sa Fierté sont les Cieux *(Sheh'aqim)*" (ibid). Et qu'est-ce que Sheh'aqim? On dit que c'est l'Antichambre, comme c'est traduit *dans le Targum par* "Et Son Mot est dans les Cieux des Cieux". C'est pourquoi "L'homme ne vivra pas seulement de pain, mais de tout ce qui sort de la Bouche de L'Eternel", qui est la Torah qui est sortie de la Bouche de L'Eternel, et d'elle vivra l'homme. Et le fou répondra avec insolence. Abandonne l'insolence et ne réponds pas par de telles choses. C'est pourquoi il est puni. Et quel est sa punition? Cela a déjà été expliqué.

קפ״ו. מאי דכתיב הֲחָכָם יַעֲנֶה דַעַת־רוּחַ (איוב ט״ו ב), מאי ניהו דעת רוח, אלא דעת שקרוב לרוח, דכתיב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה (ישעיה י״א ב), חכמה ואחריו בינה, ובבינה עצה וגבורה ודעת ויראת ה׳, והאמרת לן שעצה זו גמילת חסדים ובינה זו מדת הדין דעת זו האמת, וכן הדעת שבה בוחן האדם האמת, יראת ה׳ היא אוצרה של תורה. והיינו דאמרי אנא אלא שזו למעלה, דאמר ר׳ עקיבא כל מה שברא הקב״ה ברא לנגד שנאמר גַּם אֶת־זֶה לְעֻמַּת־זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים (קהלת ז׳ יד), ומאי ניהו אוצרה של תורה דכתיב יִרְאַת יְיָ הִיא אוֹצָרוֹ (ישעיה ל״ג ו), לפיכך צריך אדם שיהא ירא שמים תחילה ואח״כ ילמוד תורה, משל לאדם שבא לקנות דבש תמרים ולא הוליך כלי להביאם אמר אביאם בחיקי, הביאם בחיקו כבד משאם עליו, פחד פן יקרעו ויתלכלכו הבגדים וזרקם בדרך, נענש שנים אחת משום הפסד אוכלים ואחת משום איבוד ממונו.

186. Que signifie le verset "*Est-il digne pour* le Sage de répondre des futilités *(Daât Rua'h, litt. Savoir du Souffle)*" (Iyov 15:2)? Qu'est-ce que le Daât Rua'h? C'est la Savoir qui est proche du Souffle, c'est ce qui est écrit "Et il se repose sur lui, le Souffle de L'Eternel, le Souffle de Sagesse *(H'okhma)* et de Connaissance *(Bina)*" (Yeshaya 11:2), H'okhma *d'abord* et Bina ensuite. Et dans Bina *se trouvent* Conseil *(ou Sagesse)*, Puissance, Savoir et Crainte de L'Eternel. Et tu nous diras que Conseil est la Charité *(Gemilat H'esed)*, et que Bina est l'attribut de Justice, et que Connaissance est la Vérité. Et ainsi la Connaissance par lequel l'homme éprouve la Vérité. La Crainte de L'Eternel est le Trésor de la Torah. C'est ce que j'ai dit, que l'un est au-dessus de l'autre. C'est ce qu'a dit Rabbi Aqiva: Tout ce qu'a créé Le Saint Béni Soit-Il, Il a créé *sa* correspondance, comme il est dit "D.ieu fit aussi l'un en face de l'autre" (Qohelet 7:14). Et qu'est-ce que le Trésor de la Torah? C'est ce qui est écrit "La Crainte de L'Eternel est Son Trésor" (Yeshaya 33:6). C'est pourquoi l'homme doit d'abord craindre les Cieux et ensuite étudier la Torah. Ceci est semblable à l'homme qui venait acheter des dattes sucrées mais il n'apportait pas de récipient pour le transporter. Il dit: Je les tranporterai dans mon giron. Il les transporta dans son giron *mais* c'était une lourde charge pour lui. Il eut peur de déchirer et de salir *ses* vêtements et il les jeta en chemin. Il fut donc puni deux *fois*, un *fois* parce qu'il avait gaspillé de la nourriture, et une *fois* parce qu'il a perdu son argent.

קפ״ז. ויראת ה׳ זו היא שהיא למעלה, היא בכפו של הקב״ה, וגם היא עוזו, ואותו הכף נקרא כף זכות משום דמטה את העולם לכף

187. Et la Crainte de L'Eternel est celle qui est au-dessus. Elle est dans la Paume du Saint Béni Soit-Il. Et elle est aussi sa Force. Et cette Paume est appelée Paume du Mérite *(à noter* כף*, Kaf, "paume" peut*

זכות והיינו דכתיב וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְיָ וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ (ישעיה י״א ג), אלא מטה את כל העולם לכף זכות ומשם עצה יוצאה, ומשם בריאות יוצאת לעולם, ומִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל (בראשית מ״ט כד), והוא המקום שנקרא שם שנאמר וְשָׁם חֶבְיוֹן עֻזּוֹ (חבקוק ג׳ ד).

se lire Kef, "rocher" / זכות, *Zekhut, "mérite" peut se lire Zakut, "pureté")*, car il fait tendre le Monde vers la Paume du Mérite. Et c'est ce qui est écrit "Animé de la Crainte de L'Eternel, il ne jugera pas selon ce que ses yeux voient, et il ne réprimandera pas selon ce ses oreillent entendent" (Yeshaya 11:3). Il fait tendre tout le Monde vers la Paume du Mérite et de là sortira le Conseil *(ou la Sagesse)*. Et de là, la Santé *(*בריאות, *Beri'ut – peut aussi se lire Beri'ot, "Créations")* vient au monde. Et "De là le Berger, Pierre d'Israel" (Bereshit 49:24). Et c'est l'endroit qui est appelé Sham (litt. "là"), comme il est dit "Et Là est la cachette de Sa Force" (H'avaqquq 3:4).

קפ״ח. וכיון שבאה מלתא זו חדדה, מאי חידודא, אימא לן מאי ניהו וקַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ (חבקוק שם), ומאי ניהו דאמר קרניים ואח״כ אמר ידו, ידיו מיבעיא ליה, לא קשיא דהיינו דכתיב וַיֶּחַר־אַף מֹשֶׁה וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדוֹ אֶת־הַלֻּחֹת וגו׳ (שמות ל״ב יט), מידו כתיב, והיינו דכתיב וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה עַד־בֹּא הַשָּׁמֶשׁ (שם י״ז יב), ולא אמר אמונות, אמרו לו רבינו אנו מקשין לך לתרץ ואתה מכסה את עינינו, למדתני רבינו משיבין על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, ומאי קא בעיתו, קרנים מידו לו, העבודה פרשתיו לכם עתה בתוך דברי, איכסיפו, כיון דחזינהו דאכסיפו התחיל ואמר להם והלא מים הוו ומהם יצא האש, אמרו לו

188. Et puisque cette chose est venue, aiguise-la. Qu'est-ce que l'aiguisement? Dis-nous ce qu'est "Il a deux rayons *(ou cornes)* dans Sa Main" (H'avaqquq ibid). Et pourquoi est-il dit "Deux rayons" et ensuite il est dit "Sa Main"? Examine-le. Il n'y a pas de problème, c'est ce qui est écrit "Moshe se mis en colère et jeta les Tables de ses mains..." (Shemot 32:19), il est écrit "De sa main" *(dans la Torah il est écrit* מידו, *"de sa main" mais le mot est covalisé comme* מידיו, *"de ses mains")*. Et il est écrit "Et ses mains furent Emuna *(litt. "fidèle; foi")* jusqu'au coucher du soleil" (ibid 17:12), et il n'est pas dit Emunot *(pluriel de Emuna)*. Il lui dirent: Maître, nous te questionnons pour résoudre la contradiction, et toi tu couvres nos yeux. Tu m'as enseigné, Maître, de questionner d'abord sur les premières choses et en dernier sur les dernières choses. Et quel est le problème? "Il a des rayons dans Sa Main". Le *Saint* Service, je vous l'ai expliqué à l'instant dans mes paroles. Ils eurent honte. Puisqu'il se rendit compte qu'ils avaient honte il commença et leur dit: N'y eut-il

דברי הכל, אם כן המים כוללים האש ,רבי ומאי היא קרנים, אמר להם חמשה קרנים ה׳ אצבעות שביד ימינו של אדם.

pas *d'abord* l'Eau et d'elle sortit le Feu? Ils lui dirent: Toutes ces paroles, s'il en est ainsi l'Eau contient le Feu. Maître, que sont les Rayons? Il leur dit: Il y a 5 Rayons, les 5 doigts qui sont dans la main de l'homme.

קפ״ט. ורבינו, את הוא דאמרת לן משמיה דר׳ יוחנן דאינם אלא שתי זרועות עולם, אמר להם אין, ברם הכא קרנים משמש לשתי קרנים דשלמטה הימנו, ומאי ניהו, אמר להם בכעס ראשך, ומלמעלה מאי, אמר להם יראת ה׳.

189. Et Maître, tu es celui qui nous a dit au nom de Rabbi Yoh'anan que le Monde n'a que deux Bras. Il leur dit: Oui. Cependant ces Rayons représentent les deux Rayons qui sont sous Sa Droite. Et que sont-ils? Il leur dit: Dans la colère de vos têtes. Et qu'y a-t-il au-dessus? Il leur dit: la Crainte de L'Eternel.

ק״צ. ומאי ניהו יראת ה׳, האור הראשון דאמר ר׳ מאי דכתיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר (בראשית א׳ ג), ולא אמר ויהי כן ,אלא מלמד שהאור ההוא היה גדול מאד ואין כל בריה יכולה להסתכל בו גנזו הקב״ה לצדיקים לעתיד לבוא, והיא מדת כל סחורה שבעולם, והיא כח אבן יקרה שקורין סוחרת ודר, ועל מה היא מדת דר, אלא מלמד שלקח הקב״ה מזיווה אחד מאלפים ובנה ממנה אבן יקרה נאה ומקושטת וכלל בה כל המצות. ובא אברהם ובקש כח לתת לו ונתנו לו אבן יקרה זו, ולא רצה אותה, זכה ולקח מדתו החסד דכתיב חֶסֶד לְאַבְרָהָם (מיכה ז׳ כ), בא יצחק ובקש כח ונתנו לו ולא רצה בה, זכה ונטל מדת הגבורה דהיינו הפחד דכתיב וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב

190. Et qu'est-ce que la Crainte de L'Eternel? C'est la première Lumière, comme a dit le Rav: Pourquoi est-il écrit "D.ieu dit qu'il y ait de la lumière, et il y eut de la lumière" (Bereshit 1:3) et n'est-il pas dit "Et il fut ainsi"? Ceci enseigne que cette Lumière était très grande et aucune création ne pouvait la contempler. Le Saint Béni Soit-Il la cacha pour les Justes pour le futur à venir. Et elle est la mesure de toute les biens *(Seh'ora)* qui sont dans le Monde. Et elle la Force de la Pierre Précieuse que l'on appelle agate *(Soh'eret)* et nacre *(Dar)*. Et sur quoi *règne* l'attribut Dar? Ceci enseigne que Le Saint Béni Soit-Il prit un centième de sa brillance, et il contruisit avec une belle Pierre Précieuse et l'orna et y inclus tous les Commandements. Et Avraham vint, et il voulu que de la Force lui soit donnée. Et Il lui donna cette Pierre Précieuse, mais il ne la voulut pas. Il fut méritant et pris l'attribut de Bonté *(H'esed)*, comme il est écrit "Bonté pour Avraham" (Mikha 7:20). Yitsh'aq vint et demanda de la Force. Il la lui donna mais il ne la voulut pas. Il fut méritant et pris l'attribut de Puissance *(Gevura)* qui

בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק (בראשית ל״א נג),
בא יעקב ורצה בה ולא נתנוה לו,
אמרו לו הואיל ואברהם למעלה
ויצחק תחתיו אתה תהיה באמצע
ותטול שלשתן, ומאי ניהו אמצע,
היינו שלום, והכתיב תִּתֵּן אֱמֶת
לְיַעֲקֹב (מיכה שם), אמת ושלום חד
הוי כד״א דִּבְרֵי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת (אסתר
ט׳ ל), כי אִם־שָׁלוֹם וֶאֱמֶת יִהְיֶה בְיָמָי
(מ״ב כ׳ יט), והיינו דכתיב וְהַאֲכַלְתִּיךְ
נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ (ישעיה נ״ח יד),
דהיינו נחלה גמורה דאית ליה
החס״ד והפח״ד והאמ״ת והשלו״ם
ולפיכך אמר אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים
הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה (תהלים קי״ח כב),
אבן שמאסו אברהם ויצחק שבנו
את העולם היתה עתה לראש פנה.

est la Crainte *(Pah'ad)*, comme il est écrit "Yaâqov jura par la Crainte de son père Yitsh'aq" (Bereshit 31:53). Yaâqov vint et la voulut, mais Il ne la lui donna pas. Ils lui dirent: Puisqu'Avraham est au-dessus et Yitsh'aq en dessous de lui, tu seras au milieu et prendras les trois. Et quel est le Milieu? C'est la Paix *(Shalom)*. Et il est écrit "Tu donneras la Vérité *(Emet)* à Yaâqov" (Mikha ibid). Emet et Shalom ne font qu'un, c'est ce qui est écrit "Des paroles de Paix et de Vérité" (Ester 9:30), car "S'il y avait Paix et Vérité dans mes jours" (Melakhim II 20:19). Et c'est ce qui est écrit "Et Je te nourrirai de l'héritage de Yaâqov ton père" (Yeshaya 58:14). C'est un héritage absolu qui comprend Hesed, Pah'ad, Emet et Shalom. C'est pourquoi il est dit "Une pierre qu'ont dédaigné les constructeurs est devenue la pierre d'angle" (Tehilim 118:22). C'est la Pierre qu'ont dédaigné Avraham et Yitsh'aq qui ont construit le Monde, et qui est devenue la pierre d'angle.

קצ״א. ולמה מאסו בה והלא נאמר
עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי
וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי
וְתֹרֹתָי (בראשית כ״ו ה), מאי
משמרתי, כך אמרה מדת החסד
כל ימי היות אברהם בעולם לא
הוצרכתי אני לעשות מלאכתי
שהרי אברהם עמד שם במקומי
וישמור משמרתי, כי אני זאת
מלאכתי שאני מזכה את העולם
ואפילו נתחייבו אני מזכה אותם,
ועוד משיבם ומביא בלבם לעשות
רצון אביהם שבשמים, וכל זה
עשה אברהם דכתיב וַיִּטַּע אֶשֶׁל

191. Et pourquoi l'ont-ils dédaignée? N'est-il pas dit "Parce qu'Avraham a écouté Ma Voix et a gardé *(Wayishmor Mishmarti)* Mes Commandements, Mes Décrets et Ma Torah" (Bereshit 26:5). Que signifie Mishmarti *(litt. Ma Veille)*? Cela se rapporte à l'attribut H'esed: Tous le temps où Avraham fut dans le Monde, Je n'ai pas été obligé de faire Mon Travail, car Avraham se tenait en Mon Lieu et gardait Ma Veille. Car c'est Mon Travail d'apporter le Mérite dans le Monde, et même à ceux qui sont coupables Je leur apporte le Mérite. Et aussi, Je les fais se repentir et apporte dans leur coeur de faire la Volonté de leur Père qui est dans les Cieux. Et tout cela Avraham le faisait, comme il est écrit "Il planta un tamaris à Beer Shavâ, et il appela là par le Nom de L'Eternel,

בִּבְאֵר שֶׁבַע וַיִּקְרָא־שָׁם בְּשֵׁם יְיָ אֵל עוֹלָם (שם כ"א לג), סדר לחמו ומימיו לכל באי עולם והיה מזכה אותם ומדבר על לבם למי אתם עובדים, עבדו את ה' אלהי השמים והארץ, והיה דורש להם עד שהיו שבים ,ומנא לן שאף החייבים היה מזכה שנאמר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה: וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם וְנִבְרְכוּ־בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ (שם י"ח יז-יח), אלא אזכהו שידעתי שיבקש עליהם רחמים ויזכה ,וכי אפשר לומר שלא ידע הקב"ה שלא יוכלו להנצל, אלא לזכותו קאמר, מכאן אמרו הבא ליטהר מסייעין לו, הבא ליטמא פותחין לו ,מאי פותחין לו, אותן הפתוחים תמיד.

D.ieu du Monde" (Bereshit 21:33). Il disposait son pain et son eau à ceux qui venaient au Monde, il leur apportait du mérite et parlait à leur coeur *en disant*: Qui servez-vous? Servez L'Eternel, Le D.ieu des Cieux et de la Terre. Et il leur enseignait jusqu'à ce qu'ils se repentent. Et d'où savons-nous que même les coupables ils leur approtait le mérite? C'est ce qui est dit "Cacherais-Je à Avraham ce que Je fais? Et Avraham ne deviendra-t-il pas une grande et puissante nation, et toutes les nations de la terre seront bénies par lui" (Bereshit 18:17-18). Je lui donnerai le Mérite car je savais qu'il demanderait la Miséricorde pour eux et qu'il serait méritant. Et ainsi, est-il possible de dire que Le Saint Béni Soit-Il ne savait pas qu'ils ne pouvaient pas être sauvés? C'est pour son Mérite qu'il l'a dit. De là, on a dit "Celui qui vient se purifier, on l'aide. Celui qui vient se rendre impur, on l'ouvre". Que signifie "on l'ouvre"? Ce sont ceux qui sont toujours ouverts.

קצ"ב. מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי (שם כ"ו ה) אמר הואיל ולא חפצתי בה אשמור מצותיה, ומאי תורתי, אלא אפילו הוראת ופלפולין שמורין למעלה הוא ידעם וקיימם.

192. "Mes Commandements, Mes Décrets et Ma Torah" (Bereshit 26:5). Il dit: Puisque je ne suis pas intéressé par elle, je garderai ses Commandements. Et qu'est-ce que Ma Torah? Que même si elle enseignait, instruisait et gardait en Haut, ils sont connus et perdurent.

קצג. ומאי מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל (בראשית מ"ט כד) שמשם נזון אבן ישראל ומאי משם, הוי אומר צדיק עליון, ומה הוא היינו האור הגדול הצפון, והיינו סוחרת, והאבן שדרה למטה הימנה נקרא דר, ומאי הוא קרנים שנאמר קַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ (חבקוק ג' ד), היינו חמש

193. Et que signifie "De là *est le* Pasteur, la Pierre d'Israel" (Bereshit 49:24). Ce qui est de Là est nourrit par la Pierre d'Israel. Et que signifie "de Là"? On dit que c'est le Juste Suprême. Et qu'est-il? C'est la Grande Lumière du Nord. Et c'est l'Agate, et la Pierre qui réside en Bas à droite et qui est appelée Dar. Et que sont les Rayons dont il est dit "Deux Rayons dans Sa Main" (H'avaqquq 3:4)? Ce sont les cing Doigts de la main droite.

אצבעות של יד ימין.

קצד. אמר רבי רחומאי כך קבלתי כשבקש משה לדעת ידיעת השם הנכבד והנורא ית׳ ואמר הַרְאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ (שמות ל״ג יח), בקש לדעת מפני מה צדיק וטוב לו צדיק ורע לו, ורשע וטוב לו רשע ורע לו ולא הודיעוהו, ולא הודיעוהו סלקא דעתך, אלא לא הודיעוהו מה שבקש, וכי תעלה על דעתך שמשה לא היה יודע סוד זה, אלא כך אמר משה דרכי הכחות אני יודע אבל איני יודע איך המחשבה מתפשטת בה, יודע אני שבמחשבה האמת אבל לא ידעתי חלקיו ובקשו לדעת ולא הודיעוהו.

194. Rabbi Rah'umai dit: Ainsi j'ai reçu *de mes Maîtres*, que lorsque Moshe demanda à avoir la connaissance du Nom Glorieux et Terrifiant, puisse-t-il être béni, il dit "De grâce, montre-moi Ta Gloire" (Shemot 33:18). Il demanda à savoir pourquoi il y a des Justes qui ont le Bien et des Justes qui ont le Mal, des Méchants qui ont le Bien et des Méchants qui ont le Mal. Mais Il ne le lui fit pas savoir. Peux-tu concevoir qu'Il ne le lui ait pas fait savoir? Il ne lui fit pas savoir ce qu'il avait demandé, et ainsi viendra à ton entendement que Moshe ne connaissait pas ce secret. Ainsi parla Moshe: Je connais les Voies des Forces, mais je ne sais pas comment la Pensée se répend en elles. Je connais que dans la Pensée se trouve la Vérité, mais je ne connaissais pas ses parties. Et il demanda à les connaître mais Il ne les lui fit pas connaître.

קצה. מפני מה צדיק וטוב לו צדיק ורע לו, מפני שהצדיק הזה כבר היה רשע לשעבר ועתה נענש, וכי מענשין על ימי הנערות, והאמר ר׳ סימון שאין מענשין בבית דין של מעלה אלא מבן עשרים שנה ומעלה, אמר ליה אנא לא בחיי אמרי, אנא דאמרי שכבר היה לשעבר אמרו לו חביריו עד מתי תסתום דבריך, אמר להם צאו וראו משל למה״ד לאדם שנטע בגנו כרם ויקו לעשות ענבים ויעש באושים, ראה שלא הצליח נטעו גדרו ופרצו ונקה הגפנים מן הבאושים ונטעו עוד שנית ראה

195. Et pourquoi se trouvent-ils des Justes qui ont le Bien et des Justes qui ont le Mal? Parce que ce Juste *(celui qui a le Mal)* était un Méchant avant et maintenant il est puni. Sont-ils punis pour les jours de leur jeunesse? Et Rabbi Simon n'a-t-il pas dit qu'ils ne sont pas punis par le Tribunal d'en Haut à partir de 20 ans et au-delà? Il leur dit: Je n'ai pas parlé de leur vie, j'ai dit qu'il avaient déjà été auparavant. Ils lui dirent: Jusqu'à quand cacheras-tu tes paroles? Il leur dit: Sortez et voyez. A quoi cela ressemble-t-il? Ceci est semblable à l'homme qui plantait dans son jardin une vigne et espérait qu'elle donnerait du raisin, mais elle donna des *fruits* pourris. Il vit qu'il n'avait pas réussi à planter et récolter et il la détruit. Il nettoya les vignes de la pourriture et la planta à nouveau une seconde fois. Il vit qu'il ne

שלא הצליח ועקרו ונטעו עד כמה, א"ל לאלף דור דכתיב דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר (תהלים ק"ה ח), והיינו דאמרו, תתקע"ד דורות חסרו ועמד הקב"ה ושתלן בכל דור ודור.

réussissait pas, il l'arracha et la planta encore. Il leur dit: Pour mille générations, comme il est écrit "La parole *qu'*Il a ordonné pour mille générations" (Tehilim 105:8). Et c'est ce qu'on a dit: Il manquait 974 générations et Le Saint Béni Soit-Il se leva et les planta pour chaque génération.

קצו. אמר רבה אי בעי צדיקי ברו עלמא מי מבדיל, עונותיכם, דכתיב כִּי אִם־עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ מַבְדִּלִים בֵּינֵכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם (ישעיה נ"ט ב), הא אם לא היו עונותיכם לא היה הפרש ביניכם ובינו, דהא רבא, ברא גברא שדריה לקמיה דר' זירא הוי קא משתעי בהדיה ולא קא מהדר, ואלמלא עונותיכם הוה מהדר, וממאי הוה מהדר, מנשמתיה, ומי הוי ליה לאינש נשמתא למיעל ביה, אין, דכתיב וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים (בראשית ב' ז), ולאינש הוה ליה נשמת חיים, ואלמלא עונותיכם שאין הנשמה טהורה, והיינו הפרש שיש ביניכם לבינו דכתיב וַתְּחַסְּרֵהוּ מְּעַט מֵאֱלֹהִים (תהלים ח' ו), מאי מעט, דאית ליה עונות, והקב"ה לית ליה, וברוך הוא ומבורך שמו לעדי עד, עונות הוא דלית ליה אבל יצר מיהו מניה אתי, אתי סלקא דעתך, אלא אימא הוה קאתי מניה עד דאתי דור והרגו הה"ד וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי (תהלים ק"ט כב), כך אמר דוד הואיל ולא יכלתי לו, לֹא יָגֵרְךָ רָע (שם ה'

196. Un Maître a dit: Si les Justes avaient cherché à créer le Monde, qui aurait séparé? Vos péchés, comme il est écrit "Car vos péchés vous ont séparé de votre D.ieu" (Yeshaya 59:2). Ainsi, s'il n'y avait pas eu vos péchés, il n'y aurait pas eu de séparation entre vous et Lui. Bien sûr, c'est Rabba. Il créa un homme qu'il envoya chez Rabbi Zeira. Il lui parla, masi il ne répondit pas. Et s'il n'y avait pas eu vos péchés, il aurait répondu. Et de quoi aurait-il répondu? De sa Neshama. L'être humain a-t-il une Neshama qui entre en lui? Oui, comme il est écrit "Il souffla de ses narines une Neshama de Vie" (Bereshit 2:7), et homme aurit eut une Neshama de Vie, s'il n'y avait pas eu vos péchés, car la Neshama n'est pas pure. Et c'est ce qui vous sépare de Lui, comme il est écrit "Tu l'as fait un peu plus petit que D.ieu" (Tehilim 8:6). Pourquoi "un peu"? Car il porte des péché, mais pas Le Saint Béni Soit-Il. Béni Soit-Il et Béni soit Son Nom pour toujours, Il ne porte pas de péché, mais le *Mauvais* Penchant vient de Lui. Peux-tu concevoir qu'il vienne *de Lui*? Dis qu'il venait de Lui jusqu'à ce que vienne la génération qui le tua, c'est ce qui est écrit "Et mon coeur est déchiré en moi" (Tehilim 109:22). David parla ainsi: Puisque je n'ai pas pu le *vaincre* "Le Mal ne t'ennuiera pas" (Tehilim 5:5). Et comment David put-il le *vaincre*? Par son étude *(*גרס*, Garas signifie à la fois "étudier" et "broyer")*, car il ne cessa pas *(litt. il ne fit pas silence)*, nuit et jour. Et

ה), ובמה יכל לו דוד, בגרסתי, שלא היה שותק לילה ויום, והיה מחבר תורה של מעלה, כי כל שעה שאדם לומד תורה לשמה התורה של מעלה מתחברת להקב"ה, והיינו דאמרינן לעולם ילמוד אדם תורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ומאי ניהו תורה דאמרת, היינו כלה שמקושטת ומעוטרת ומוכללת בכל המצות, והיא אוצר התורה, והיא ארוסתו של הקדוש ברוך הוא דכתיב תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה מְוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב (דברים ל"ג ד), אל תקרי מורשה אלא מאורסה, הא כיצד כשישראל עוסקים בתורה לשמה היא ארוסתו של הקב"ה, ובזמן שהיא ארוסתו של הקב"ה היא מורשה לישראל.

il rejoignit la Torah d'en Haut, car chaque heure que l'homme étudie la Torah pour elle-même, la Torah d'en Haut se joint au Saint Béni Soit-Il. Et c'est ce que nous avons dit: L'homme étudiera toujours la Torah, même si ce n'est pas pour elle-même, car si ce n'est pour elle-même, il viendra que ce sera pour elle-même. Et quelle est la Torah tu tu as parlé? C'est la Fiancée qui est ornée, couronnée et incluse dans tous les Commandements. Et c'est le Trésor de la Torah. Et c'est la Fiancée du Saint Béni Soit-Il, comme il est écrit "Il commanda la Torah à Moshe, héritage de la communauté de Yaâqov" (Devarim 33:4). Ne lit pas Motasha *(héritage)* mais Me'orsa *(fiancée)*. Comment cela? C'est que lorsqu'Israel s'affaire à la Torah elle-même, elle est la Fiancée du Saint Béni Soit-Il. Et lorsqu'elle est la Fiancée du Saint Béni Soit-Il, elle est l'Héritage d'Israel.

קצז. ישב רבי אמוראי, ודרש מפני מה זכתה תמר ויצאו ממנו פרץ וזרח, מפני שהיה שמה תמר, והא תמר אחות אמנון, היא דעבידא לכך, ומאי טעמא אקרי פרץ וזרח, פרץ איקרי על שם הלבנה, שהלבנה נפרצת לעתים ונבנית לעתיד, וזרח איקרי על שם החמה, שהחמה זורחת תמיד בענין אחד, והא פרץ היה הבכור וחמה גדולה מן הלבנה, לא קשיא דהא כתיב וַיִּתֶּן־יָד (בראשית ל"ח כח), וכתיב

197. Rabbi Amorai s'assit et enseigna: Pourquoi Tamar *(litt. Dattier)* était-il méritant pour qu'il en sorte Perets *(litt. Ouverture)* et Zera'h *(litt. Lueur, Eclat)*? Car son nom était Tamar. Et Tamar était la soeur de Amnon, et c'était sa fonction. Et quel est le sens qu'ils se soient appelés Perets et Zera'h? Perets est appelé par le nom de la Lune, car la Lune est par moments brisée *(Nifrats)* et sera reconstruite dans le futur. Et Zera'h est appelé par le nom du Soleil, car le Soleil luit *(Zoh'eret)* toujours de la même façon. Et Perets était le premier-né. Mais le Soleil est plus grand que la Lune. Il n'y a pas de contradiction, comme il est écrit "Et il mit une main"

(Bereshit 38:28), et il est écrit "Et ensuite sortit son frère avec dans sa main l'écarlate, et on l'appela Zera'h" (ibid 30), qui aurait dû être le premier-né. Et c'est la raison de la Joie du Saint Béni Soit-Il qui vit que dans le futur Shelomo sortirait de lui, et que dans le futur il dirait le Shir Hashirim en retour.

198. Et quel est le sens qu'elle soit appelée Tamar et pas par d'autres noms? Parce qu'elle est Femelle. Peux-tu concevoir qu'elle soit Femelle? C'est parce qu'elle contient le Mâle et le Femelle, car tout palmier dattier contient le Mâle et le Femelle. Et comment? Car le Lulav *(la branche)* est Mâle, et le fruit est Mâle à l'extérieur et Femelle à l'intérieur. Et comment? Dans le noyau de la datte il y a une fente comme *celle* de la femme. En correspondance, la Force de la Lune au-dessus. Et Le Saint Béni Soit-Il créa l'homme Mâle et Femelle, comme il est dit "Mâle et femelle Il les créa" (Bereshit 1:27). Peut-on parler ainsi? Et il est écrit "D.ieu créa l'homme à Son Image, à l'Image de D.ieu Il le créa" (Bereshit 1:27), et ensuite "Je lui ferai une aide opposée à lui" (Bereshit 2:18) *et* "Il prit une de ses côtes et ferma la chair en dessous" (Bereshit 2:21). Dis qu'il est écrit en eux *(trois termes différents)* la Yetsira *(litt. Création, Production)*, la Âsiya *(litt. Création, Action)*, et la Beri'a *(litt. Création)* lorsque la Neshama est créée. Âsiya *est utilisé pour* "Mâle et Femelle Il les créa". Yetsira *est utilisé* quand la Neshama se joint au corps et recueille le Rua'h. Et d'où savons-nous que Yetsira se rapporte à la réunion. C'est ce qui est écrit "L'Eternel D.ieu créa (Wayitser) de la terre chaque bête des champs et chaque oiseau du ciel, il les présenta à l'Homme pour qu'il les nomme..." (ibid 19). Et c'est ce qui est écrit "Mâle et

וְאַחַר יָצָא אָחִיו אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ הַשָּׁנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח (שם ל), דהוא היה לו להיות הבכור, ומפני שמחת הקב"ה שצפה שעתיד לצאת ממנו שלמה, שעתיד לומר שיר השירים החזירו.

קצח. ומאי טעמא אקריאת תמר ולא שאר שמות, מפני שהיא נקבה, נקבה סלקא דעתך, אלא מפני שכוללת זכר ונקבה, דכל אילני תמרים כלולים זכר ונקבה, והאיך, שהלולב הוי זכר, והפרי מבחוץ הוי זכר ומבפנים הוי נקבה, והאיך, בגרעיני התמר שהיא סדוקה כעין אשה, כנגדה כח הלבנה למעלה, והקב"ה ברא אדם זכר ונקבה שנאמר זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם (בראשית א׳ כז), אפשר לומר כך, והא כתיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים | אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ (שם), ואחר כך אֶעֱשֶׂה־לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ (שם ב׳ יח), וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה (שם כא), אלא אימא כתיב בהם יצירה וכתיב עשיה וכתיב בריאה בעת עשיית הנשמה, עשיה זכר ונקבה בראם, יצירה בעת הרכיב הנשמה על הגוף, ואסף הרוח, ומנא לן דהאי יצירה לישנא דאסיפה דכתיב וַיִּצֶר יְיָ אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לִרְאוֹת

מַה־יִּקְרָא־לוֹ וגו׳ (שם יט) והיינו דכתיב זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם (שם ה׳ ב), וכתיב וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים (שם א׳ כח).

Femelle Il les créa" (Bereshit 5:2), et il est écrit "D.ieu les créa" (Bereshit 1:28).

קצט. נשמת נקבה מן הנקבה ונשמת זכר מן הזכר, והיינו דקאזיל נחש בתרה דחוה, אמר הואיל ונשמתה מצד צפון, אסיתנה מהרה, ומאי הסתה הוה בה, משום דבא עליה.

199. La Neshama de la *femme* provient du Femelle, et la Neshama de l'homme *provient* du Mâle. C'est pourquoi le Serpent *(Nah'ash)* alla après H'awwa *(Eve)*. Il dit: Puisque sa Neshama est du côté du Nord, je la séduirai vite. Et pourquoi la séduit-elle? Car il eut une ralation avec elle.

ר. שאלו תלמידיו אימא לן עובדא היכי הוה, אמר להם סמאל הרשע קשר עם כל צבאות מעלה על רבו, משום שאמר הקב״ה ורדו בדגת הים ובעוף השמים, אמר האיך נוכל להחטיאו ולגרשהו מלפניו, ירד עם כל חיילותיו וביקש לו בארץ חבר כמותו, ומצא הנחש, והיה לו דמות גמל ורכב עליו, והלך לו אל האשה אמר לה אַף כִּי־אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן (בראשית ג׳ א), אבל אבקש יותר ואוסיף כדי שתגרע היא, אמרה לא מנענו אלא מפרי עץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותון, והוסיפה שתי דברים, אמרה ומפרי העץ אשר בתוך הגן ולא נאמר אלא ומעץ הדעת, ואמרה לא תגעו בו פן תמותון, מה עשה סמאל הרשע, הלך ונגע באילן, והיה

200. Ses étudiants demandèrent: Dis-nous, son oeuvre comment la fit-il? Il leur dit: Samael le Méchant conspira avec toutes les Légions d'en Haut contre son Maître, parce que Le Saint Béni Soit-Il avait dit *de l'homme* "Et il règnera sur les poissons de la mer et sur les oiseaux du ciel" (Bereshit 1:26). *Samael* dit: Comment pourrions-nous le faire pécher et que *D.ieu* le chasse de devant Lui? Il descendit avec toutes ses Légions et se chercha sur Terre un ami comme lui. Et il trouva le Nah'ash *(Serpent)* qui avait l'attribut du chameau, et il le chevaucha. Et il se dirigea vers la Femme et lui dit "Est-il vrai que D.ieu a dit: Vous ne mangerez pas de tout l'Arbre du Jardin?" (Bereshit 3:1). Mais je chercherai plus et j'ajouterai pour qu'elle diminue. Elle dit: Il ne nous a interdit que les fruits de l'Arbre qui est dans le Jardin. D.ieu a dit: Vous n'en mangerez pas et vous n'y toucherez pas de peur de mourir. Et elle ajouta deux choses; elle dit: Du fruit de l'Arbre qui est dans le Jardin, et il n'es pas dit "de l'Arbre de la Connaissance". Et elle dit: Vous n'y toucherez pas de peur de mourir. Que fit Samael le Méchant? Il avança et toucha l'Arbre, et l'Arbre cria

et dit: Méchant, n'y touche pas, comme il est dit "Que le pied de l'orgueil ne m'atteigne pas, et que la mais des méchants ne me chasse pas" (Tehilim 36:12). Là tombent les acteurs de la duperie, ils sont repoussés et ne peuvent pas se redresser. Il avança et dit à la Femme: Voici, j'ai touché l'Arbre, et je ne suis pas mort. Toi aussi touche-le et tu ne mourras pas. La Femme avança et toucha l'Arbre. Et elle vit l'Ange de la Mort que venait face à elle. Elle dit: Pauvre de moi! Maintenant je vais mourir et Le Saint Béni Soit-Il fit une autre Femme et la donna à l'Homme. *Et la Femme dit:* Voici que je le ferai manger avec moi; si nous mourons, nous mourrons tous les deux, et si nous vivons, nous vivrons tous les deux. Elle prit et mangea du fruit de l'Arbre et en donna à son époux. Leurs yeux s'ouvrirent et leurs dents s'émoussèrent. Il lui dit: Que m'as-tu fait manger que mes dents se sont émoussées comme les dents de toutes les générations *à venir*? *L'Eternel* siégea *alors* dans le Tribunal de Vérité, comme il est dit "Juge de Justice" (Tehilim 9:5). Il appela l'Homme et lui dit: Pourquoi as-tu fuit de devant Moi? Il lui dit: J'ai entendu Ta Voix dans le Jardin et mes os ont tremblé; "J'ai eu peur car j'étais nu, et je me suis caché" (Bereshit 3:10), car j'étais nu de mes actes, car j'étais nu des Commandements, car j'étais nu des actions, comme il est dit "Cat j'étais nu et je me suis caché" (ibid). Quel était le vêtement de l'Homme? Une peau d'ongles, car lorsqu'il mangea des fruits de l'Arbre la peau de ses ongles tomba de lui, et il se vit nu, comme il est dit "Qui t'a dit que tu étais nu" (ibid 11). L'Homme dit devant Le Saint Béni Soit-Il: Maître de tous les Mondes, lorsque j'étais seul ai-je péché contre Toi? Mais la Femme que Tu as mise à mes côtés

האילן צווח ואומר רשע אל תגע בו שנאמר אַל־תָּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה וְיַד־רְשָׁעִים אַל־תְּנִדֵנִי (תהלים ל״ו יב), שם נפלו פועלי און דחו ולא יכלו קום, הלך ואמר לאשה הנה נגעתי באילן ולא מתי אף אתה געי בו ולא תמותי, הלכה האשה ונגעה באילן, וראתה מלאך המות שבא כנגדה, אמרה אוי לי עכשיו אני מתה והקב״ה עושה אשה אחרת ונותנה לאדם, אלא הריני גורמת לו שיאכל עמי אם נמות נמות שנינו ואם נחיו נחיו שנינו, ולקחה ואכלה מפירות האילן ונתנה גם לבעלה, נתפקחו עיניו וקהו שיניו, אמר לה מהו זה שהאכלתני שהקהו שני כך קהו שני כל הדורות, ישב לו בדין אמת שנאמר שׁוֹפֵט צַדִּיק (תהלים ט׳ ה), קרא לאדם אומר לו למה ברחת מפני, אמר לו את קולך שמעתי בגן ורעדו עצמותי, וָאִירָא כִּי־עֵירֹם אָנֹכִי וָאֶחָבֵא (בראשית ג׳ י), כי עירום אנכי מפועלי, כי ערום אנכי מצווי, כי ערום אנכי ממעשי שנאמר כִּי־עֵירֹם אָנֹכִי וָאֶחָבֵא (שם), מה היה לבושו של אדם עור של צפורן, כיון שאכל מפירות האילן הפשוט את עורו של צפורן מעליו, ראה עצמו ערום שנאמר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה (שם יא), אמר אדם לפני הקדוש ברוך הוא רבון כל העולמים כשהייתי לבדי שמא

חטאתי לך אלא האשה שהבאת אצלי היא הדיחה אותי מדבריך שנאמר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי (שם יב), אמר לה הקב"ה לא דייך שחטאת אלא החטאית את אדם, אמרה לפניו רבון כל העולמים הנחש השיאני לחטוא לפניך מביא שלשתן וגזר עליהם דין תשע קללות ומות, והפיל את סמאל הרשע ואת הכת שלו ממקום קדושו מן השמים, וקצץ רגליו של נחש ואיררו מכל חית השדה ומכל בהמה ופקד עליו שיהא מפשיט עורו לאחר שבע שנים, וסמאל נענש שנעשה שר מעשו הרשע, לעתיד כשיעקור הקב"ה מלכות אדום במהרה בימינו ישפילהו תחילה שנאמר יִפְקֹד יְיָ עַל־צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם (ישעיה כ"ד כא), והאמירה והמיתה והעונש כל זה על שהוסיפה על ציווי של הקב"ה ועל זה נאמר כל המוסיף גורע, והשם יאיר עינינו במאור תורתו, וישם בלבנו יראתו, ויזכנו לקראתו, אשר הלבבות יאיר, ולב בינה יעור, והעינים זוהר יזהיר.

m'a détourné de Tes Voies, comme il est dit "La femme que Tu as donné à mes côtés" (ibid 12). Le Saint Béni Soit-Il dit: N'était-ce pas assez que tu pèches pour faire pécher *également* l'Homme? Elle dit devant Lui: Maître de tous les Mondes, le Nah'ash m'a fait pécher vis-à-vis de Toi. Il fit venir les trois et prononça un décret sur eux, un jugement de neuf malédictions et de mort. Et Il jeta Samael le Méchant et sa faction de son Lieu Saint depuis les Cieux. Et il coupa les pieds du Nah'ash et le maudit parmi toutes les bêtes des champs et parmi tous les animaux, et il lui ordonna de se dévêtir de sa peau après 7 ans. Et Samael fut puni de la punition de garder ceux qui font le mal. Dans le futur, lorsque Le Saint Béni Soit-Il arrachera le Royaume d'Edom soudainement, il l'humiliera d'abord de Sa Droite, comme il est dit "L'Eternel châtiera les Milices en haut des hauteurs" (Yeshaya 24:21). Cette sentence, cette mort et cette punition, toutes *proviennent du fait qu'*elle ajouta aux Commandements du Saint Béni Soit-Il. Et sur cela il est dit: Celui qui ajoute, diminue. Que D.ieu illumine nos yeux de la Lumière de Sa Torah, qu'il installe Sa Crainte dans nos coeurs, que nous méritions de le louer, Lui qui illumineras les coeurs, qui réveillera le coeur de compréhension, et qui fera briller les yeux de Splendeur.

תם ספר הבהיר השם עינינו יזהיר ויצהיר וינהיר.